

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання вченої ради
історичного факультету
від 16 грудня 2020 р. № 5

**ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ДЛЯ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ДЕННОЇ ТА
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ)**

**Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини»
Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Історичний факультет**

Маріуполь – 2020

Програма підсумкової атестації з історії міжнародних відносин для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (денна та заочна форма навчання).

Розробники Булик М. В., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, к.політ.н., доцент;
Константинова Ю. В., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, к.і.н., доцент.

Програма підсумкової атестації з історії міжнародних відносин для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (денна та заочна форма навчання) (протокол засідання кафедри № 7 від 15 грудня 2020 р.).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти – це форма підсумкового контролю, що проводиться після завершення навчання за освітнім рівнем з метою визначення фактичної відповідності підготовки випускників нормативним освітньо-кваліфікаційним вимогам. Підсумкова атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, які навчалися за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, її метою є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-професійної підготовки випускників вимогам кваліфікаційної характеристики бакалавра з міжнародних відносин.

Підсумкова атестація випускників МДУ освітньої-професійної програми «Міжнародні відносини» здійснюється Екзаменаційною комісією після виконання студентами навчального плану в повному обсязі відповідно до освітньо-професійної програми підготовки та стандарту вищої освіти за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньою програмою.

Програма підсумкової атестації з міжнародних відносин та зовнішньої політики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (денна та заочна форма навчання) розроблена викладачами кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики.

При розробці Програми враховано Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті», «Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ», «Положення про порядок створення та організацію роботи ЕК у Маріупольському державному університеті», освітня програма підготовки та стандарт вищої освіти за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма іспиту дозволяє оцінити рівень підготовки випускника вимогам освітньо-професійної програми. Вона складається з критерії оцінювання, опису змісту тем, які виносяться на підсумкову атестацію з міжнародних відносин та зовнішньої політики, орієнтовного переліку питань до іспиту, списку рекомендованої для підготовки літератури.

Підсумкова атестація є формою виявлення ступеню підготовленості випускників, які здобувають базову вищу освіту, до здійснення самостійної професійної діяльності за обраним фахом. Під час випробувань оцінюється рівень сформованості знань і умінь та відповідність кваліфікації «Бакалавр з міжнародних відносин» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Присвоєння кваліфікації «Бакалавр з міжнародних відносин» здійснює Екзаменаційна комісія.

Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність діяти громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміти застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя (КЗ-1); 2. Здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел (КЗ-2); 3. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово (КЗ-3); 4. Здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку (КЗ-4).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність проводити дослідження з проблем конфліктної взаємодії в суспільстві, аналізувати конфлікт з використанням сучасних методологічних та теоретичних підходів (КП-1); 2. Здатність підготувати, організувати та проводити переговори, застосовувати стратегії та тактики переговорів (КП-2); 3. Здатність аналізувати базові закономірності політичних процесів, взаємозалежності економічних і політичних процесів, внутрішньополітичних і міжнародних процесів, формулювати висновки та оцінки (КП-3); 4. Здатність володіти методами комплексного міждисциплінарного дослідження, синтезувати нові знання (КП-4); 5. Здатність володіти методами структурно-функціонального аналізу політичних і економічних інститутів різних країн і регіонів світу з врахуванням їхньої історико-культурної специфіки (КП-5); 6. Здатність пояснювати класичні та сучасні політичні та економічні теорії, надавати їх порівняльний аналіз (КП-6); 7. Здатність брати участь в дослідницькому процесі, застосовувати на практиці методи сучасної політичної науки в політологічних дослідженнях (КП-7); 8. Здатність до узагальнення та інтерпретації отриманих даних (КП-8); 9. Здатність до критичної рефлексії існуючих точок зору, до запропонування альтернативних підходів та їх аргументації (КП-9); 10. Здатність володіти теоретико-методологічними основами та категоріальним апаратом проблем зовнішньої політики (КП-10); 11. Здатність визначати і аналізувати загальний корпус проблем у зовнішній політиці тієї чи іншої держави або групи держав (КП-11); 12. Здатність оцінювати і порівнювати моделі і принципи ведення зовнішньої політики державами окремого регіону (КП-12); 13. Здатність розуміти проблеми, з якими стикаються країни в межах

- ведення зовнішньої політики (КП-13);
14. Здатність визначити сутнісні характеристики зовнішньої політики політики (КП-14);
 15. Здатність розуміти різноманіття досвіду основних моделей політико-територіальних систем (КП-15);
 16. Здатність визначати механізми взаємодії політико-географічних одиниць на регіональному і світовому рівнях; аналізувати тенденції розвитку та змін на політичній карті світу (КП-16);
 17. Здатність визначати специфіку об'єкта та предмета геополітики, її категорії, методи, структуру, місце в системі гуманітарного знання і суспільних функцій (КП-17);
 18. Здатність пояснювати історію розвитку геополітичної думки; концептуальні теоретико-методологічні підходи провідних напрямків традиційної та сучасної геополітики (КП-18);
 19. Здатність розуміти істотний зв'язок просторового (географічного) і політичного чинників розвитку держави; загальний корпус сучасних проблем геополітики (КП-19);
 20. Здатність розуміти роль історичної науки в пізнанні минулого (КП-20);
 21. Здатність аналізувати розкрити основні етапи і зміст історії цивілізацій, і сучасного світу, зокрема (КП-21);
 22. Здатність уявляти органічний взаємозв'язок української та світової історії (КП-22);
 23. Здатність розуміти рушійні сили і закономірності історичного процесу, роль насильства і ненасильства в історії, місце людини в історичному процесі, політичної організації суспільства (КП-23);
 24. Здатність використовувати загальнонаукову та політологічну термінологію, працювати з оригінальними науковими текстами (КП-24);
 25. Здатність до політичного аналізу (КП-25);
 26. Здатність розуміти історію, природу і етапи розвитку міжнародних відносин, а також, основні наукові парадигми, що розкривають зміст, характер і тенденції розвитку сучасної світової політики і міжнародних відносин, діяльність міжнародних інститутів (КП-26);
 27. Здатність орієнтуватися в основних проблемах сучасної світової політики і міжнародних відносин (КП-27);
 28. Здатність розуміти процеси глобалізації та їх впливу на суспільний розвиток, роль і місце основних міжнародних інститутів в сучасному суспільстві (КП-28);
 29. Здатність виділяти основні напрямки політичної думки різних історичних періодів та окремих країн (КП-29);
 30. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні фактори розвитку того чи іншого політичного вчення, його трансформацію (КП-30);
 31. Здатність самостійно інтерпретувати та давати об'єктивну оцінку вченням конкретних мислителів та політиків минулого та сучасності (КП-31);
 32. Здатність кваліфіковано використовувати основи правових знань та застосовувати нормативно-правові акти в професійній діяльності (КП-32);
 33. Здатність брати участь в розробці нормативно-правових актів відповідно до профілю своєї професійної діяльності (КП-33);

34. Здатність здійснювати професійну діяльність на основі правового мислення та правової культури (КП-34);
35. Здатність юридично правильно кваліфікувати факти та обставини (КП-35);
36. Здатність приймати рішення та здійснювати юридичні дії у точній відповідності до закону (КП-36);
37. Здатність самостійно інтерпретувати та давати об'єктивну оцінку методам висвітлення подій або висловлюванням конкретних політичних діячів (КП-37);
38. Здатність сприймати, аналізувати та розрізняти інформацію, що відповідає або не відповідає дійсності (КП-38);
39. Здатність протидіяти особисто тим методам та інструментам, що використовуються під час інформаційного впливу в межах інформаційних війн (КП-39);
40. Здатність оперувати сучасними концептуальними підходами для розуміння глобалізації як до визначальної домінанти сучасності (КП-40);
41. Здатність аналізувати прояви глобалізації в міжнародних відносинах (КП-41);
42. Здатність використовувати знання курсу при написанні своєї бакалаврської роботи (КП-42)
43. Здатність аналізувати базові закономірності розвитку дипломатичної та консульської служби (КП-43);
44. Здатність оперувати правилами дипломатичного протоколу та етикету (КП-44);
45. Здатність визначати специфіку дипломатичного етикету та протоколу як в Україні, так й в інших державах (КП-45);
46. Здатність володіти категоріальним апаратом дипломатичної та консульської служби (КП-46);
47. Здатність аналізувати уставні документи міжнародних організацій (КП-47);
48. Здатність з'ясовувати типові проблеми та виклики часу, що стоять перед міжнародними організаціями сучасності (КП-48);
49. Здатність аналізувати перспективи розвитку міжнародної співпраці в формі міжнародних організацій і визначення оптимальних параметрів такої взаємодії (КП-49);
50. Здатність аналізувати інтереси України та її резидентів у взаємодії з міжнародними організаціями світу (КП-50);
51. Здатність аналізувати перспективність співпраці з будь-якою міжнародною інституцією як з точки зору державного службовця, так і з точки зору суб'єкта підприємницької діяльності (КП-51);
52. Здатність розуміти історію, природу і етапи розвитку міжнародних відносин, а також, основні наукові парадигми, що розкривають зміст, характер і тенденції розвитку сучасної світової політики і міжнародних відносин, діяльність міжнародних інститутів (КП-52);
53. Здатність орієнтуватися в основних проблемах сучасної світової політики і міжнародних відносин (КП-53);
54. Здатність розуміти процеси глобалізації та їх впливу на суспільний розвиток, роль і місце основних міжнародних інститутів в сучасному суспільстві (КП-54);

	<p>55. Здатність орієнтуватися у факторах, під впливом яких розвивалися міжнародні відносини в цілому та зовнішньої політики держав (КП-55);</p> <p>56. Здатність аналізувати тенденції і процеси, які визначили розвиток міжнародних відносин, їх особливості та специфіку (КП-56);</p> <p>57. Здатність формування бачення розвитку міжнародних відносин крізь призму системності, структуралізму, у контексті розвитку історичних процесів у цей період у цілому (КП-57);</p> <p>58. Здатність аналізувати витoki сучасного тероризму (КП-58);</p> <p>59. Здатність оперувати відповідним понятійним апаратом (КП-59);</p> <p>60. Здатність аналізувати інформацію щодо передумов, характеру, соціальної бази сучасних терористичних організацій (КП-60);</p> <p>61. Здатність розрізняти різні форми терористичної діяльності, основні напрями сучасного тероризму (КП-61);</p> <p>62. Здатність використовувати систему знань основних теорій, понять та концептуальних підходів щодо вивчення сучасних міграційних процесів на глобальному, регіональному та національному рівнях (КП-62);</p> <p>63. Здатність пов'язувати міграційні процеси з демографічними, економічними, соціальними та політичними особливостями розвитку країн-донорів та країн-реципієнтів (КП-63);</p> <p>64. Здатність проводити всебічний аналіз аспектів регулювання на глобальному, регіональному та міждержавному рівнях міграційних потоків, а також особливостей формування міграційної політики в Україні та за кордоном (КП-64).</p>
--	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ ВИПУСКНИКІВ

Ці критерії включають основні вимоги до оцінки компонентів знань бакалаврів зі спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії під час складання державних екзаменів, що дозволяє робити висновок про якість підготовки студентів-міжнародників до роботи в дипломатичних представництвах за кордоном, робітниками обласної та районної держадміністрацій, співробітниками сумісних підприємств або туристичних фірм.

Оцінку рівня підготовки студентів пропонується робити за середнім балом, виведеним на основі оцінювання завдань. Підсумкова атестація з історії міжнародних відносин проводиться в усній формі очно або дистанційно за умови відповідного рішення екзаменаційної комісії.

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні

			обдарування і нахили
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
74-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
64-73	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
60-63	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

МОДУЛЬ 1. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ ДАВНЬОГО СХОДУ, СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ ТА РИМУ

Тема 1. Міжнародні відносини та зовнішня політика Давнього Єгипту

Утворення перших централізованих держав в Давньому Єгипті. Зовнішня експансія фараонів Старого царства в Сирію, Нубію. Фараон Снефру. Подорожі до країни Пунт. Встановлення дипломатичних відносин з навколишніми державами.

Зовнішня політика фараонів Давнього царства. Походи на Синайський півострів, надпис Уні, походи проти близькосхідних кочових племен. Фараони Теті II та Пепі I (сер. XXV ст.). Хархуф. Меренра I. Дипломатичні відносини з державами Ірчет, Сачу, Уауат, Пунт. Фараон Аменемхет (1991 – 1962 рр. до н.е.). «Повість Синухе».

Єгипет періоду гіксоського панування (кінець XVIII – початок XVI ст. до н.е.). Піднесення Фіванської династії. Секененра III. Камос. «Таблиця Карнарвона». «Стела Камоса». Яхмос I. Боротьба проти гіксосів. Тутмос III. Війна проти Мітанні. Походи проти палестинських міст-держав. Битва при Мегіддо. Встановлення контролю над Нубією, Вавилоном, Хетським царством, Ашшуром.

Тель-ель-Амаринський дипломатичний архів. Аменхотеп III. Аменхотеп IV. Дипломатичні відносини Давнього Єгипту з Вавилоном, Державою Мітанні, Ассирією, Хетською державою, містами-державами Палестини, Сирії, Фінікії.

Політичне становище в Передній Азії в період правління Аменхотепа III та Аменхотепа IV. Система державного управління дипломатичних відносин. «Будинок листів фараону». «Рабіцу».

Дипломатичний корпус. Дипломатичне формулювання в системі міждержавних відносин. Система династичних шлюбів. Система данини та дарунків.

Посилення Хетського царства. «Поема Пентаура». Битва при Кадеші (1312 р. до н.е.). Мирний договір Рамзеса II та Хаттусілі III. Походи «народів моря» проти єгиптян. Фараон Мернептах (бл. 1225 – 1200 рр. до н.е.). Діяльність Рамзеса III (сер. XII ст.). Встановлення влади лівійців в Єгипті. Боротьба з Ассирією. Відновлення незалежності Єгипетського царства. Експансія Персії. Битва при Пелузії (525 р. до н.е.).

Тема 2. Міждержавні відносини в Давній Месопотамії

Джерела з історії дипломатичних відносин в Месопотамії. Міста-держави ранньодинастичного періоду. Ніппур. Кіш. Ен-Меркар. «Сказання про Гільгамеша». Елам. Війна Лагаша та Умми. «Стела шулік» (2500 р. до н.е.). Аккад. Війна Лугальзалесі проти Лагаша та Кішу. Посилення Аккаду. Встановлення влади Саргона Аккадського над Верхнє Месопотамією. Війна Саргона Аккадського та Лугальзагесі. Царство Шумеру та Аккаду.

Відносини з Еламом. Договір Нарам-Сіна (2236 – 2200 рр. до н.е.) та царя Еламу. Царство III династії Ура. Війни з Еламом, Марі. Відносини з Давнім Єгиптом. Система династичні шлюбів в Месопотамії. Системи міждержавних союзів. Звеличення Вавилону. Держава Хаммурапі (1792 – 1750 рр. до н.е.).

Хетська навала 1595 р. до н.е. Встановлення влади касситів в Вавилоні.

Система міждержавних відносин в середині II тисячоліття до н.е. «Синхронічна історія». Відносини Ассирії та Вавилону. Еламський похід 1158 р. проти касситського Вавилону. Шутрук-Наххунте. Відновлення Вавилону за царя Навуходоносор I (1126 – 1105 рр. до н.е.). Вторгнення халдеїв до Месопотамії.

Тема 3. Міжнародні відносини та зовнішня політика Хетської держави

Джерела з історії дипломатичних відносин держави Хатті. Утворення держави Хатті (сер. XVII ст.). Система міждержавних договорів. Лабарнас. Хаттусілі I. Мурсілі I. Боротьба за Анатолію. «Аннали» Хаттусілі I. Похід на Вавилон 1596 р. до н.е. Конфлікт з хурритами.

Хетська експансія в XV – I половині XIII ст. Тутхалія III. Суппілуліума I. Відносини з державою Арцава. Боротьба з племенами касків.

Новохетська держава (1400 – 1200 рр. до н.е.) в системі міждержавних відносин. Боротьба за Північну Сирію. Підкорення Мітанні (60 рр. XIV ст.). Відносини з Єгиптом. Битва при Кадеші (1312 р. до н.е.). Занепад держави Хатті наприкінці XIII ст. Занепад держави Хатті наприкінці XIII ст.

Система міждержавних договорів. Дипломатичні шлюби. Дипломатичний корпус.

Тема 4. Міжнародні відносини та зовнішня політика Ассирійської держави

Джерела з історії дипломатії Ассирії. Зовнішня політика Староассирійського царства. Шамшиадад I (1813 – 1781 рр. до н.е.). Завоювання Північної Месопотамії, Каппадокії (1800 р. до н.е.).

Середньоассирійське царство (кін. XV – X ст. до н.е.). Ашшурбаліт I (1365 – 1360 рр. до н.е.). Дипломатичні відносини з Єгиптом. Боротьба проти Мітанні. Відносини з Вавилоном. Салманасар I (1274 – 1245 рр. до н.е.). Експансія на північ. Походи проти Урарту. Тукультініурта I. Війни проти Еламу, Марі, Сирії. Підкорення Вавилону. Тіглатпаласар I (1115 – 1077 рр. до н.е.). Занепад Ассирії наприкінці I тис. до н.е.

Політичне становище на Близькому Сході на початку I тис. до н.е. Посилення Ассирії. Новоассирійська держава. Війни з Наїрі та Муцарциром. Салманасар III (858 – 824 рр. до н.е.). Війни з Урарту та Вавилоном. Північносирійський союз. Тіглатпаласар III (744 – 727 рр. до н.е.). Салманасар V. Війни з Тиром та ізраїльським царством.

Саргон II (721 – 705 рр. до н.е.). Війна проти антиассирійської коаліції. Розгром Урарту. Відносини з Вавилоном. Сінахерріб (705 – 681 рр. до н.е.). Війни з Єгиптом, Еламом, Вавилоном. Облога Єрусалиму. Асархаддон. Завоювання Східного Середземномор'я та Єгипту (671 р. до н.е.). Ашшурбанапал (668 – 627 рр. до н.е.). Похід на Єгипет. Війна проти Еламу. Повстання Шамашшумукіна та захоплення Ассирією Вавилону (648 р. до н.е.). Розгром Еламу в 642 р. до н.е.

Відновлення незалежності Вавилону. Набопаласар. Союз Вавилону та Мідії. Кіаксар. Знищення Ніневії (612 р. до н.е.). Криза та загибель Ассирійської держави.

Система міждержавних договорів. Дипломатичні шлюби. Заручники в контексті зовнішньої політики Ассирії. Дипломатичний корпус.

Тема 4. Міждержавні відносини в Давній Індії

Джерела з історії дипломатії Давньої Індії. Теоретичні основи дипломатичної діяльності в Давній Індії. «Артхашастра». Каутілья. «Нітівакьямрита». Сомадев Сурт. «Артхасутра». Бріхаспаті. «Нітісара» Камандакі. «Махабхарата». Концепція Мандали. Різновиди царської влади. «Концепція семичленної держави». Система союзництва. Феномен заручників в Давній Індії. «Чотири засоби політики» в «Махабхараті». Договори. Війна як засіб зовнішньої політики. Посольська служба. «Дута». Дипломатична церемонія в Давній Індії.

Індійські царства I тис. до н.е. Магадха. Цар Бімбісара. Аджаташатру. Завоювання Александра Македонського. Цар Пор. Битва при Гідаспі (326 р. до н.е.).

Чандрагупта. Держава Маур'їв. Відносини з елліністичними державами. Ашока. Завоювання Калінги. Посилення Оріссі. Держава Кушан. Держави Гуптів та Вакатаків. Чандрагупта I. Самудрагупта. Чандрагупта II. Завоювання Гуджарата та Сураштри. Криза та загибель держави Гуптів.

Тема 4. Міжнародні відносини та зовнішня політика Давнього Китаю

Джерела з історії дипломатії Давнього Китаю. Дипломатія царства Шан. Західне Чжоу (1122 р. до н.е.). Східна Чжоу. Період Чуньцю (770 – 476 рр. до н.е.). Зародження давньокитайського дипломатичного ритуалу. Період Чжаньго (475 – 221 рр. до н.е.). Міждержавні відносини в VIII – VII ст. до н.е. Держава Цинь.

Дипломатія царства Цзінь. Вень-гун (636 – 628 рр. до н.е.). Боротьба коаліції Чу, Чжен, Лу, Сун, Чень з державою Цзінь. Розвиток міждержавних відносин в VI – V ст. до н.е.

Період Чжаньго. Цисюн «Сім найсильніших» (481 – 221 рр. до н.е.). Період династії Цинь. Держава Цинь, Чу, Янь, Ци, Вей, Чжао, Хань.

Дипломатичний протокол Давнього Китаю. Конфуцій, Мо Ді. Хань Фейцзі. Чень Чжень. Розгром державою Цинь союзу Чжао, Хань, Вей, Імперія Цинь (221 – 207 рр. до н.е.). Ін Чжен (246 – 210 рр. до н.е.) – Цинь Шихуанді.

Династія Хань (202 р. до н.е. – 220 р. н.е.). Лю бан – Гаоді – «Високий імператор». Відносини Китаю з юечжі, сюнну, тібето-бірманськими племенами. Експансія сюнну. Моде (209 – 174 рр. до н.е.). Імператриця Люйхоу. Імператор У Ді. Експансія Китаю на північ. Розвиток відносин з Індією, Парфією. Війни за торговельні шляхи. І експедиція Чжан Цяна на Захід (138 – 126 рр. до н.е.). Похід Ван Цина 123 р. до н.е. «Великий шовковий шлях» (115 р. до н.е.). Колонізація Східного Туркестану. Підкорення Фергани в 101 р. до н.е.

Західний похід Чен Тана (36 р. до н.е.). Договір 51 р. до н.е. між сюнну та Китаєм.

Молодша династія Хань (25 – 220 рр. н.е.). Гуан Уді (25 – 57 рр.). Війни на північ та захід від Китаю. Підкорення сюнну. Діяльність Бань Чао.

Тема 7. Давня Греція в системі міждержавних відносин

Дипломатичні стосунки в період Крито-Мікенської цивілізації. Ахейсько-хетське протистояння. Міждержавні відносини під час Троянської війни.

Архаїчна Греція (VIII – VII ст. до н.е.). Формування давньогрецьких полісів. Велика грецька колонізація. Розвиток дипломатичних відносин між містами-державами. Лелантська війна (VIII – сер. VII ст.). Протистояння Халкіді та Еретрії. Боротьба за колонії в Великій Греції. Заснування Візантія (660 р. до н.е.). Формування Дельфійського дипломатично-релігійного центру. Боротьба за Саламін між Мегарами та Афінами (кін. VII – I пол. VI ст.). Війна Мегар та Самоса.

Проксенії – право публічної гостинності. Амфікціонії – релігійно-політичні союзи. Колегії ієромнемонів та пілагорів. Симмахії – військово-політичні союзи. Виникнення системи посольств.

Афінська дипломатія VI – V ст. до н.е. Боротьба аристократів за допомоги спарти та демократів в Афінах. Перемога Клісфена (506 р. до н.е.).

Пелопоннеський союз (550 р. до н.е.).

Грецько-персидські війни (500 – 449 рр. до н.е.). Повстання грецьких міст-держав Малої Азії. Дипломатичні відносини малоазійських полісів з материкової Грецією. Дипломатичні посольства Персії до грецьких міст-держав. Битва при Марафоні (490 р. до н.е.). Антиперсидський союз грецьких полісів. Ксеркс. Битва при Саламіні (480 р. до н.е.). Битви при Платеях та у мису Мікале (479 р. до н.е.). Афінський морський союз. Посилення Афін. Спартансько-афінська війна 457 – 451 рр. до н.е. Мирний договір Афін та Спарти 451 р. до н.е. Калліїв мир (449 – 448 рр. до н.е.). Периклів проєкт панеллінського конгресу.

Пелопоннеська війна та дипломатія. Дипломатичні стосунки напередодні Пелопоннеської війни. Союзна конференція в Спарті (432 р. до н.е.). Нікіїв мир (421 р. до н.е.). Військова експансія Афін в Сицилію. Договір Спарти та Персії (412 р. до н.е.). Капітуляція Афін в 404 р. до н.е.

Спартансько-персидська війна. Коринфський союз. Коринфська війна (395 – 387 рр. до н.е.). Антаклідів мир (387 р. до н.е.). II Афінівський морський союз (378 р. до н.е.). Битва при Левктрах (371 р. до н.е.). Антифіванський союз Спарти, Афін, Сіракуз. Битва при Мантінеї (362 р. до н.е.). Розпад II Афінівського морського та Фіванського союзів у 355 р. до н.е. Філократів мир (346 р. до н.е.).

Посилення Македонії. Філіп II. Антимакедонський союз. Демосфен. Битва при Херонеї (338 р. до н.е.). Підкорення Греції Філіпом II. Коринфський конгрес (338–337 р. до н.е.). Смерть Філіпа та встановлення влади Александра 336 р. до н.е. Похід проти Персії Битва при Граніку (334 р. до н.е.). Битва при Іссі (333 р. до н.е.). Підкорення міст-держав Сирії та Палестини (332 р. до н.е.). Захоплення Єгипту. Битва при Гавгамелах (331 р. до н.е.). Індійський похід (327 – 325 рр. до н.е.). Смерть Александра Македонського (323 р. до н.е.).

Війни діадохів. Маніфест Полісперхона до грецьких міст (319 р. до н.е.).

Встановлення системи елліністичних держав. Македонія, Єгипет Птолемеїв, держава Селевкідів. Етолійський (290 р. до н.е.) та Ахейський (280 р. до н.е.) союзи.

Тема 8. Міждержавні відносини та зовнішня політика Давнього Риму

Форми міжнародних зв'язків. Явище проксенії. Колегії феціалів. Міждержавний протокол. Дипломатичні органи. Сенат. Легації. Легати. Оратори. Жезлоносці.

Міждержавні відносини періоду республіки. Римо-Латинський союз 493 р. до н.е. Союз з племенами герніків в 486 р. до н.е. Війни з етрусками. Розгром міста Вейї (396 р. до н.е.). Об'єднання під владою риму Центральної Італії. Війна з галлами та захоплення Риму в 387 р. до н.е. Відновлення могутності Риму в середині IV ст. до н.е. Рогром Латинського союзу (338 р. до н.е.). II Самнітська війна (326 – 304 рр. до н.е.). III Самнітська війна (298 – 290 рр. до н.е.). Підкорення полісів Великої Греції (I половина III ст. до н.е.). Римсько-епірські війни (280 – 275 рр. до н.е.).

Римсько-карфагенське протистояння (III – II ст. до н.е.). I Пунічна війна (264 – 241 рр. до н.е.). Захоплення Сицилії, Сардинії, Корсики. II Пунічна війна (219 – 201 рр. до н.е.). Ганнібал. Похід карфагенян на Рим. Битви при Требії, Тразименському озері, Каннах. Антиримський союз Ганнібала та Філіпа V Македонського. Квінт Фабій Максим Кунктатор. Публій Корнелій Сципіон. Підкорення Іспанії. Активізація римської дипломатії в Африці. Протистояння Сіфакса та Масінісси. Битва при Замі (202 р. до н.е.). Карфагенсько-римський мирний договір (201 р. до н.е.). III пунічна війна (149 – 146 рр. до н.е.). Знищення Карфагену та заснування провінції Африка.

Підкорення Греції. Римо-македонські війни. Антиримський союз Філіпа V Македонського та Антіоха III Селевка. Антимакедонський союз риму з грецькими полісами. Тіт Квінкцій Фламінін. Битва при Кіноскефалах (197 р. до н.е.). Мирний договір Риму та Македонії (196 р. до н.е.). Римсько-сирійська війна (192 – 188 рр. до н.е.). Мирний договір Риму та Сирії (188 р. до н.е.). III Римсько-македонська війна (171 – 186 рр. до н.е.). Цар Персей. Битва при Підні та зникнення Македонського царства (168 р. до н.е.). Зміни в грецькій політиці Риму. Розгром Ахейського союзу (146 р. до н.е.). Битва при Левкопетрі (146 р. до н.е.).

Посилення римського впливу в Єгипті. Дипломатична перемога над Сирією. Приєднання Пергаму (133 р. до н.е.). Експансія Риму на Іберійський півострів. Югуртинська війна (111 – 105 рр. до н.е.). Гай Марій. Війни з кимврами та тевтонами. Битва при Аравсіоні (105 р. до н.е.). Битви при Аквах (102 р. до н.е.) та Вертелах (101 р. до н.е.). Союзницька війна (91 – 87 рр. до н.е.).

Відносини Риму з Понтійським царством. Мітрідат VI Євпатор (111 – 63 рр. до н.е.). Дипломатичні відносини Мітрідата VI. Союз з Парфією та Вірменією. Завоювання Мітрідатом VI Малої Азії та Балканського півострову. Сулла. Наступ римської армії на Балканах (87 – 86 рр. до н.е.). Вторгнення в Малу Азію. Дарданський мирний договір (85 р. до н.е.).

Друга Мітрідатова війна (83 – 81 рр. до н.е.). Третя Мітрідатова війна (74 – 64 рр. до н.е.). Війна Риму проти Вірменії (69 – 68 рр. до н.е.). Битва при Дастирі (66 р. до н.е.). Завоювання Єрусалиму (63 р. до н.е.). Галльські війни (68 – 61 рр. до н.е.). Діяльність Гаю Юлія Цезаря. Війна проти Парфії. Битва при Каррах (53 р. до н.е.).

Похід Антонія проти Парфії в 36 р. до н.е. Битва при Акції (31 р. до н.е.). Приєднання Єгипту. Встановлення імперії..

Римська експансія на Заході та Півночі. Приєднання Рейнських областей та Паннонії. Битва в Тевтобургському лісі (9 р. н.е.). Зовнішня політика Риму при Клавдії (41 – 54 рр.). Приєднання Мавританії, південної Британії.

Римська політика на Сході в I ст. н.е. Примирення з Парфією. Значення дипломатичних перемог Октавіана Августа. Дипломатична діяльність Тиберія. Активізація вірменського питання у стосунках Риму та Парфії. Римо-парфянський компроміс 66 р. Посольство вірменського царя Тирідата до Риму. Зв'язки Риму з Китаєм в I – II ст.

Зовнішня політика Римської імперії під час правління династії Флавіїв. Приєднання Південно-Західної Германії, Британії, частини Шотландії. Завоювання Дакії Траяном (100 – 101 рр., 105 – 106 рр.). Війни Траяна (98 – 117 рр.) на Сході. Залишення Месопотамії Адріаном (117 – 138 рр.). Зовнішня політика Марка Аврелія (161 – 180 рр.). Римсько-парфянська війна 161 – 166 рр. Повернення Вірменії та Месопотамії. I Маркоманська війна (166 – 175 рр.).

Семптимій Север (192 – 211 рр.). Війни з Парфією та британськими племенами. Посилення варварської експансії на територію римської Імперії в II половині III ст. Клавдій II. Битва при Наісі (268 р.). Зовнішня політика Авреліана (270 – 275 рр.). Приєднання Галлії, Пальміри. Залишення Дакії.

Встановлення системи домінації. Діоклетіан (284 – 305 рр.). Військові компанії в Германії, Галлії, Панонії. Константин I (306 – 337 рр.). Варварські вторгнення в IV ст. Розселення варварських племен в Римській імперії. Система федератів. Війни з готами. Мирний договір Константина I з готами (332 р.). Договір імператора Валента з Атанаріхом, королем готів (269 р.). римсько-готський договір 376 р. Битва при Адріанополі (378 р.). Розподіл Римської імперії на Східну та Західну (395 р.). Варваризація імперської армії. Мирний договір Феодосія I та Аларіха (382 р.).

Дипломатичний апарат. Система внутрішніх та зовнішніх посольств. Реформа дипломатичного апарату при Веспасіані, Феодосії I. Риторично-дипломатичні школи.

Гонорій (395 – 423 рр.). Діяльність Стилихона проти варварів. Залишення Британії в 406 р. Валентиніан III. Аецій. Атила. Битва при Каталаунських полях (451 р.). Посилення дипломатичної ролі церкви. Ліквідація Західної Римської імперії (476 р.)

МОДУЛЬ 2. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА СЕРЕДНЬОВІЧНИХ ДЕРЖАВ

Тема 9. Зовнішня політика Візантійської держави

Проблема взаємовідносин Східної Римської імперії з готами та гунами. Феодосій II. Пріск Панійський. «Візантійська історія і діяння Атили». Відносини Візантії та Франкського королівства. Посольство Максиміана та Пріска до Атили в 448 р. Посольство Едикову та Вігили. Теодоріх (493 – 526 рр.).

Дипломатія Юстиніана (527 – 565 рр.). Імператриця Феодора. Основні принципи та завдання візантійської дипломатії за правління Юстиніана. Використання варварів в інтересах імперії. Розселення варварських племен на території Візантії. Війни Візантійської імперії проти готів та вандалів.

Військові дії проти Сасанідів. Основні причини протистояння Ірану та Візантії. Боротьба за арабські племена. Держави Лахмідів та Гассанідів. Візантійсько-іранська війна 531 – 632 рр. Хосров I Аноширван (531 – 579 рр.). Мирний договір Іран та Візантії 532 р. Боротьба за Ємен та Західну Аравію. Держава Аксум. Ірансько-візантійська війна I пол. 40 рр. VI ст. Військові дії в Сирії. Мирний договір між Іраном та Візантією 561 р. Мирний договір 591 р. Хосров II Парвез (590 – 628 рр.). Військові дії 602 – 628 рр. Іраклій II (610 – 641 рр.). Візантійський наступ 622 р. Звільнення Малої Азії. Вступ до Персії. Облога Константинополю аварами. Союз візантійців та хазар.

Відносини Візантії та арабів. Битва при р. Ярмук (20 серпня 636 р.). Втрата Сирії, Вірменії, Месопотамії, Єгипту.

Система торгових зв'язків т місіонерства як елемент дипломатії. Посольства. Дипломатичний корпус Візантії. Система повноважень. Дипломатичний протокол. Зовнішньополітична доктрина Візантії. Костянтин Багрянородний (913 – 959 рр.). «Про управління імперією» (948 – 952 рр.).

Дипломатія Візантії стосовно слов'ян. Руські посольства до Візантії (838 р.). Похід 860 р. та визнання Русі Візантією. Дипломатичні договори Русі та Візантії (907, 911, 944, 971, 978 рр.). Договір 988 р. Хрещення Русі в контексті дипломатії Візантії. Дипломатичні відносини Візантії та імперії Каролінгів. Відносини Візантії та Германської імперії.

Візантія за правління Македонської династії (867 – 1056 рр.). Василій I (867 – 886 рр.). Військові дії візантійців та арабів на морі. Вірменське питання в IX – X ст. Походи Нікіфора Фоки та Іоана Цимісхія проти арабів. Константин VII (913 – 959 рр.). Василій II (976 – 1025 рр.). Боротьба проти Фатимідів. Військові походи 995, 999 рр. Візантійсько-єгипетське перемир'я 1001 р. Військові дії проти Вірменії та Іверії. Відносини Візантії та турків-сельджуків. Відносини Візантії та монголів.

Тюркська експансія. Мир 1052 р. між Візантією та печенігами. Константин IX Мономах. Норманська загроза на заході імперії. Роман IV Діоген (1067 – 1071 рр.). Турецький наступ на Сирію та Вірменію. Битва під Манцикертом (19 серпня 1071 р.). Мирний договір Візантії та турків. Алексій Комнін (1081 – 1118 рр.). Зміцнення Візантії за династії Комнінів. Іоан II Комнін (1118 – 1143 рр.). Військові дії проти норманів. Битва при Диррахії (1081 р.). Венеціансько-візантійський договір 1082 р. Битва при Лариссі.

Печенізька загроза. Поразка візантійців в 1086 р. I хрестовий поход (1096 – 1099 рр.). Повернення Нікеї (1097 р.). Битва при Дорилеї. (1 липня 1097 р.). Відносини Візантії та хрестоносців. Протистояння Візантії та Боемунда Тарентського. Договір 1108 р. між Алексієм I та Боемундом.

Зовнішня політика Мануїла II (1143 – 1180 рр.). Похід 1159 р. проти іконійського султана Килич-Арслана. Мирний договір 1161 р. Зміцнення впливу Візантії в Італії. Венеціансько-візантійський конфлікт 1171 р. Поразка візантійського війська від сельджуків біля Міріокефал в 1176 р.

Втрата Кипру в 1185 р. Ісак Ангел (1185 – 1195 рр.). Втрата Болгарії в 1185 р. Мирний договір з Болгарією (1187 р.). Договір Візантії та Священної Римської імперії (1189 р.). Договір Ісака Ангела та Салах ад-Діна (1189 р.) Алексій III Ангел (1195 – 1203 рр.). Договір Алексія Ангела та хрестоносців про повернення Константинополю до царевича Алексія (24 листопада 1202 р.). Облога Константинополю та проголошення Алексія IV Ангела (липень 1203 р.). Штурм хрестоносцями Константинополю 12 – 13 квітня 1204 р. Утворення Латинської імперії, Фесалонікійського королівства, Нікейської та Трапезундської імперій, Епірського деспотату. Михайл VIII Палеолог. Німфейський договір 1261 р. Повернення Константинополю 15 серпня 1261 р.

Посилення впливу Порту на Балканському півострові. Битва при Маріці (26 вересня 1371 р.). Османсько-візантійська угода 1379 р. Дипломатичні відносини Візантії в XIV – XV ст.

Посольства візантійських імператорів до європейських дворів. Баязид II (1389 – 1402 рр.). Мухаммед I (1402 – 1421 рр.). Турецько-візантійський договір 1403 р. Мюрад II (1421 – 1451 рр.). Договір 1424 р. Іоан VIII Палеолог (1425 – 1448 рр.). Константин IX Палеолог (1449 – 1453 рр.). Захоплення Константинополю османами 29 травня 1453 р. Знищення Візантійської імперії.

Тема 10. Міжнародні відносини в варварських державах

Велике переселення народів (IV – VII ст.). Розселення варварських племен в межах Західної та Східної Римських імперій. Міграції германських племен. Вестготи. Аларіх. Атаульф. Утворення першого варварського королівства в Південно-Західній Галлії (418 р.). Вандалі. Радагайс. Експансія в Галлію (406 р.) та Іспанію (409 р.). Міграція в Африку (429 р.). Утворення вандалського королівства в Північній Африці (442 р.). Гуни. Вторгнення в Мезію (379 р.). Аттіла. Битва на Каталаунських полях (451 р.). Утворення Бургундського королівства (457 р.). Експансія саксів та англів в Британію (20 рр. V ст.). Зникнення вандалського королівства в 534 р.

Одоакр. «Дипломатична діяльність» Теодориха. Кассіодор. Остготське королівство Теодориха. Знищення остготського королівства в 555 р.

Колонізація басками південної Галлії. Утворення Бретані. Аварський каганат (60 рр. VI ст.). Вестготське королівство в Іспанії. Бургундське королівство в Провансі. Битва при Суассоні (486 р.).

Утворення франкського королівства. Завоювання франками бургундського королівства (534 р.).

Тенденції продовження римських дипломатичних традицій в варварських королівствах. Династичні союзи як форма дипломатії. Принципи недоторканості послів. «Салічна правда» про вбивство послів.

Міжнародне становище Папства. Лев I Великий (440 – 461 рр.). Децентралізація Римської церкви в V ст. Дипломатичні відносини Папства з Візантією. Інститут апокрісіаріїв.

Утворення лангобардського королівства (568 р.). Вестготська експансія в Південній Іспанії (636 р.). Наступ арабів на Піренейях в VIII ст.

Тема 11. Міжнародні відносини та зовнішня політика Франкської держави

Меровінги. Хлодвіг (481 – 511 рр.). Завоювання Аквітанії (507 р.), Бургундії (534 р.), Провансу (536 р.). Підкорення лангобардських племен. Розкол Франкського королівства за останніх Меровінгів. Нейстрія. Австразія. Бургундія. Аквітанія. Посилення влади майордомів. Посилення роду Арнульфінгів. Карл Мартелл (715 – 741 рр.). Завоювання Карлом Мартеллом Нейстрії, Аквітанії, Провансу, германських зарейнських племен. Боротьба проти арабів. Битва при Пуатьє (732 р.). Пипін Короткий (741 – 768 рр.). Франкське посольство 751 р. до Риму. Рада в Суассоні (листопад 751 р.). Посольство Стефана II до Пірина Короткого (754 р.). Антилангобардський союз католицької церкви та короля франків. Франко-лангобардський договір 754 р. утворення Папської області (756 р.).

Дипломатія Карла Великого (768 – 814 рр.). Приєднання Лангобардського королівства (774 р.). Похід на Піренейський півострів проти арабів (778 р.). Приєднання Барселони (801 р.) та утворення Іспанської марки. Саксонські війни (772 – 802 рр.). Битва при Везері (782 р.). Приєднання Баварії (788 р.) та Каринтії. Війни проти Аварського каганату (788 – 803 рр.).

Утворення імперії (25 грудня 800 р.). Територіально-адміністративний устрій імперії. Відносини з Візантією. Династичний договір Франкського королівства та Візантії від 781 р. Франкське посольство 802 р. до Константинополю. Франко-візантійські військові дії 806 – 807 та 808 – 809 рр. Договір 810 р. між Візантією та Карлом Великим. Відносини з Східною християнською церквою. Дипломатичні відносини з європейськими державами. Відносини з Арабським халіфатом.

Розпад імперії Карла Великого. Розподіл імперії в 817 р. Людовиком Благочестивим (814 – 840 рр.). Союз Карла Лисого та Людовіка Німецького проти Лотаря. Страсбурзька присяга (840 р.). Верденський договір (843 р.) про розподіл імперії.

Феномен феодальної роздрібненості Європи. Інститут права приватної війни. «Приватна» дипломатія. Герольди. Приватні війни в Англії, Франції, Священній Римській імперії.

Тема 12. Зовнішня політика Арабського халіфату

Арабські племена в VI ст. Візантійська та іранська експансії на Арабський півострів. Гасаніди та лахміди. Арабські посольства до Візантії.

Мухаммед. Переговори між Мухаммедом та Мекканською громадою. Дипломатичні відносини з Візантією, Персією, Аксумом, Єгиптом, Оманом. Єменом.

Дипломатичні відносини з Сирією (627 р.). Посольство Мухаммеда до Візантії (629 р.). Похід на Мекку в 630 р. та її завоювання. Дипломатичні відносини з арабами-християнами.

Військові дії проти Персії. Арабське посольство до Ктесифону. Битва під Кадисією (вересень 636 р.). Захват Ктесифону (березень 637 р.). Підкорення Вавилонії (637 р.). Битва під Нехавендом (642 р.).

Система мирних договорів арабів з навколишнім населенням. Зиммії. Утворення халіфату. Відносини з франкською державою. Війни проти Візантії, Ірану. Завоювання Північної Африки, Піренейського півострову.

Аббасидський халіфат. «Диван ар-рісалет». Посольська справа в халіфаті. Нізам уль-Мульк. Вплив візантійської та іранської традицій на дипломатію халіфату.

Тема 13. Міжнародні відносини та зовнішня політика Священної Римської імперії

Утворення Священної Римської імперії (962 р.). Салічна династія (1024 – 1125 рр.). Відносини імперії та Папства. Питання про інвеституру. Генріх IV (1056 – 1106 рр.). Григорій VII. Реформа церкви в системі міждержавних відносин в Європі. Союз Риму та норманів. Зовнішня політика Григорія VII. Вормський сейм 1076 р. Латеранський собор 1076 р. Каноський інцидент (1077 р.). Феномен антипапства в середньовічній Європі. Генріх V (1106 – 1125 рр.). Вормський конкордат 1122 р.

Імперія Штауфенів (1138 – 1254 рр.). Фрідріх I Барбаросса (1152 – 1190 рр.). Італійський вектор зовнішньої політики імперії за Фрідріха I. Констанцька угода Євгенія III та Фрідріха II (1153 р.). Військові дії в Італії в 1154 р. Папи Віктор IV та Олександр III.

Похід 1158 р. до Італії. Ронкальські постанови 1158 р. Веронська ліга (1164 р.). Військові дії Фрідріха I проти Веронської ліги (1166 р.).

Ломбардська ліга (1166 р.). Військовий похід 1174 р. до Італії. Битва при Леньяно (29 травня 1176 р.). Переговори Риму та Фрідріха I. Венеціанський конгрес (1177 р.). Конгрес у Констанці (1183 р.). Залучення до сфери імперського впливу центральноєвропейських держав. Зовнішня доктрина Священної Римської імперії. Отгон Фрейзінгенський. Династичний шлюб Генріха VI (1191 – 1197 рр.) та Констанції, королеви Сициліанської. Договір Фрідріха I та Філіпа II Августа (1187 р.).

Папа Інокентій III (1198 – 1216 рр.). Встановлення в Європі системи васалітету від Риму. Конфлікт Риму та Іоанна Безземельного. Відносини Інокентія III та Філіпа II Августа. Система дипломатичних представництв при папському дворі.

Фрідріх II Гогенштауфен (1212 – 1250 рр.). Династичне об'єднання Священної римської імперії та Сицилії. Папа Григорій IX (1227 – 1241 рр.). Договір Фрідріха II та єгипетського султана Ель-Каміля. Повернення Єрусалиму (1229 р.). Дипломатичні та військові дії Григорія IX проти Фрідріха II. Зустріч в Ананьї (1230 р.). Інокентій IV. Військові дії північноіталійських міст та Франції проти імперії.

Рудольф I Габсбург (1273 – 1291 рр.). Приєднання Австрії. Ганза. Східний напрямок зовнішньої політики імперії. Походи проти вендів (1147 р.). Розповсюдження німецьких поселень на Сході Європи. Підкорення Лівонії (1231 р.). Пруссії. Тевтонський орден.

Утворення Швейцарського союзу (1291 р.). Битва при Моргартені (1315 р.). Швабська війна (1499 р.). Союз швейцарських кантонів. Об'єднання Швабського та Рейнського міських союзів (1381 р.). Війна проти Баварського герцогства (1388 р.).

Генріх VII Люксембург (1308 – 1313 рр.). Династичний союз з Чехією. Поход у Італію. Людвіг Баварський (1314 – 1347 рр.). Папа Іоан XXII. Військовий похід Людвіга Баварського в Італію в 1327 – 1330 рр.

Карл IV Люксембург (1346 – 1378 рр.). «Золота булла» Карла IV. Сигізмунд (1410 – 1437 рр.). Антигуситські походи в Чехію. Фрідріх III Габсбург (1440 – 1493 рр.). Послаблення імперії. Поразка Тевтонського ордену від Польщі (1466 р.). Відокремлення від імперії Шлезвігу та Гольштейну (1460 р.). Приєднання до Франції Провансу (1481 р.). Боротьба Угорщини та імперії за Австрію. Династичний союз Максиміліана Габсбурга та Марії Бургундської. Приєднання до імперії Нідерландів.

Тема 14. Міжнародні відносини та зовнішня політика Франції в XII – XV ст.

Виникнення національної Французької держави. Поступове посилення тенденцій централізації державної влади. Людовик VII (1137 – 1180 рр.). Діяльність Філіпа II Августа (1180 – 1223 рр.). Зменшення володінь англійських королів у Франції за часів Іоанна Безземельного (1199 – 1216 рр.). Приєднання до Франції Нормандії, Мену, Анжу, Турені (1202 – 1206 рр.). Битви при Бувіне (27 липня 1214 р.) та Ларош-о-Муані (липень 1214 р.). Людовик IX. Відносини з Арагоном та Кастилією. Військові дії проти Генріха III Англійського. Приєднання Пуату, Лімузена, Перигору. Паризький мирний договір 1259 р. між Францією та Англією.

Відносини Франції та Монгольської імперії. Посольство Рубруквіса до хана Мунке (1262 – 1254 рр.). Посольство хана Аргуна до Філіпа IV Красивого (1288 р.). Дипломатична діяльність Філіпа IV. Встановлення основних принципів дипломатії. Приєднання до Франції Провансу (1294 р.). Франко-шотландський союз 1295 р. (Паризький договір).

Сицилійське та арагонське питання в дипломатичній діяльності Філіпа IV. Франко-кастильський союз 1288 р. Тарасконський міжнародний конгрес (1291 р.).

Протистояння Філіпа IV та Боніфация VIII. Фландрське питання зовнішньополітичній діяльності Філіпа IV. Повстання фландрських міст. Битва при Куртре. Мирний договір 1305 р.

Столітня війна (1337 – 1453 рр.). Філіп VI Валуа. Едуард III Англійський. Формування міжнародних союзів в Європі напередодні війни. Единбурзький союзний договір Франції та Шотландії 1328 р. Союз Едуарда III та Людовика Баварського (серпень 1337 р.). Дипломатичні корки Едуарда III щодо піренейських країн.

Перший період війни (1337 – 1360 рр.). Битва при Слейсі (24 червня 1340 р.). Дії папи Бенедикта XII проти Едуарда III. Розрив німецько-англійського союзу (1341 р.). Франко-англійське перемир'я 1341 – 1345 рр. Військові дії під Кале в 1347 р. Спроби мирних переговорів в 1354 р. Іоан II Добрий (1350 – 1364 рр.). Чорний принц. Битва при Пуатьє (19 вересня 1356 р.). Лондонський мирний договір. Мирний договір в Бретані (травень 1360 р.). Карл V (1364 – 1380 рр.).

Другий етап (1369 – 1396 рр.). Реформа французької армії. Звільнення більшої частини Франції від англійців. Посилення позицій французької дипломатії в Європі. Перехід Бретані під сюзеренітет Франції (1365 р.). Франко-наваррський договір (1365 р.). Династичний союз Франції та Фландрії (1368 р.). Англо-шотландський мирний договір 1369 р. Франко-шотландський союз 1371 р. Дипломатична боротьба за Піренеї. Боротьба за кастильський престол (1365 – 1369 рр.). Франко-кастильський союзний договір 1368 р.

Карл VI Валуа (1380 – 1422 рр.). Мирні переговори 1386 – 1389 рр. Дії шотландської армії проти Англії. Битва при Оттерберні (1388 р.). Англо-бретонський та англо-наваррський союзи. Франко-англійське перемир'я 1389 р. Ам'єнська міжнародна конференція 1391 – 1392 рр. Франко-англійське перемир'я від 1396 р. Династичний союз Франції та Англії.

Відновлення франко-англійського протистояння за Генріха V Ланкастера (1413 – 1422 рр.). Англійські претензії на французькі землі.

Третій етап війни (1415 – 1420 рр.). Битва при Азенкурі (24 жовтня 1415 р.). Англо-бургундський союз (1416 р.). Вторгнення англійської армії в Нормандію. Бургундський наступ на Париж. Взяття Парижу бургундцями (травень 1418 р.). Проголошення дофіна Карла регентом Франції (1418 р.). Укладення союзних договорів з Шотландією та Кастилією.

Відносини Франції та Бургундії. Франко-бургундські переговори. Жан Безстрашний (1404 – 1419 рр.). Укладення союзу дофіна Карла та Бургундії (1418 р.). Вбивство Жана Безстрашного в 1419 р. Укладення англо-бургундського союзу (1419 р.). Філіп Добрий (1419 – 1467 рр.). Договір в Труа (21 травня 1421 р.) між Генріхом V Ланкастером та Карлом VI Валуа. Карл VII Валуа (1422 – 1461 рр.).

Четвертий етап війни (1420 – 1453 рр.). Підтвердження франко-шотландського союзу (1424 р.). Участь шотландців в військових діях у Франції проти Англії. Переговори з Бретанню. Жанна д'Арк. Зняття облоги Орлеану (8 травня 1429 р.). Коронація Карла VII в Реймсі (17 липня 1429 р.).

Дипломатична боротьба Англії та Франції за союзників. Англо-шотландські переговори (1420 – 1435 рр.). Конференція в Аррасі (1435 р.). Франко-англійські переговори. Франко-бургундський договір 1435 р. Військові дії 1441 – 1443 рр. Турське перемир'я 1444 – 1449 рр. Французьке посольство до Англії 1445 р. Відновлення військових дій Карлом VII в 1449 р. Звільнення Нормандії та Бретані (1449 – 1450 рр.). Прийняття герцогом Бретані васальних обов'язків по відношенню до Франції. Битва при Формін'ї (10 квітня 1450 р.). Звільнення Гієні. Битва при Шатільоні (16 липня 1450 р.). Бордоський мирний договір (19 жовтня 1453 р.).

Дипломатія Людовіка XI. Створення системи «прагматичної» дипломатії. Карл Сміливий (1467 – 1477 рр.). Боротьба проти Ліги суспільного блага (1465 р.). Конфланський мир 1465 р. між Людовиком XI та Карлом Сміливим. Договір з Лігою в Сен-Море (1465 р.). Відносини з Англією. Система фінансових заохочень по відношенню до англійських урядовців. Мирний договір Англії та Франції (1475 р.). Дипломатична боротьба Карла XI проти Бургундії. «Вічний союз» Франції та швейцарських кантонів. Знищення Бургундії. Битва при Нансі (1477 р.). Посольська служба та дипломатичний корпус часів Людовіка XI. Діяльність Філіпа де Комміна (1447 – 1511 рр.).

Тема 15. Міждержавні відносини в Італії в XI – XV ст.

Формування політичної карти середньовічної Італії. Економічна роль італійських держав в тогочасній Європі. Залежність Італії та Сицилії від іноземних держав.

Завоювання Південної Італії норманами. Розвиток південноіталійських міст. Утворення Сицилійського королівства (1130 – 1282 рр.). Роджер II. Вільгельм II.

Вормський конкордат (1122 р.). Прийняття хартій вільностей Пізи, Сієни, Лукки, Мілану та Флоренції. Утворення партій гвельфів та гіббелінів. Римська республіка Арнольда Брешианського (1143 – 1155 рр.). Союз імператора Фрідріха I та Адріана IV проти італійських міст-республік. Похід проти Мілану (1161 – 1162 рр.). Ронкальська рада. Веронська ліга Мілану, Венеції, Верони, Падуї, Віченци (1165 р.). Союз Веронської луки з Бергамо, Мантуєю, Брешею, Феррарою, Кремоною – утворення Ломбардської ліги (1167 р.). Битва при Леньяно (29 травня 1176 р.). Константиський мирний договір 1183 р.

Розвиток італійської дипломатії в XII – XV ст. Політична карта Італії. Сеньйорії та принципати. Протистояння гвельфської та гіббелінської партій.

Консульська служба. Встановлення тісних зв'язків з Іспанією.

Папська держава. Територіальне розширення Папської області в XI – XIII ст. Приєднання частини Тоскани, Сполетто, Беневетто, Романьї, Марки, Умбрії. Посилення децентралізаційних тенденцій в XIV ст. «Авіньонське полонення пап» (1309 – 1377 рр.). Рух Коло ді Рієнцо (1347 р.). Олександр VI Борджіа (1492 – 1503 р.). Утворення держави Чезаре Борджіа в Роман'ї. Приєднання Ріміні, Фаенци, Урбіно.

Венеціанська дипломатія. Республіка Святого Марка. Венеціанська експансія на Балкани. Експедиція 1000 р. до Істрії, Пули, Задара. Підкорення Хорватії. Норманська загроза в XI ст. Венеціансько-візантійський союз 1082 р. Морська битва при Драчі (1081 р.). Венеціансько-норманські переговори (1085 р.). Угорський наступ на Далмацію (IX – XI ст.). Коломан – король Угорщини (1095 – 1114 рр.). Мирний договір Венеції та Угорщини (60-ті рр. XI ст.). Участь Венеції в хрестових походах. Договір Венеції та Танкреда від 1100 р. Битва при Аскалоні (1123 р.). Доменіко Мік'еле. Трактат про підтвердження статусу венеціанських колоній в Сирії (1124 р.). Договір Венеції з Антіохійським князівством (1153 р.). Венеціансько-сицилійський договір 1154 р. Погіршення візантійсько-венеціанських відносин в 1170 – 1171 рр. Венеціанська морська експедиція 1171 р. до Візантії. Венеціансько-візантійські переговори 70 – 80 рр. XII ст. Венеціансько-єгипетські та венеціансько-багдадські відносини останньої чверті XII ст. Венеціансько-сицилійський договір 1175 р. Вірмено-венеціанський договір від 1202 р. Енріко Дандоло. Участь Венеції в IV Хрестовому поході. Договір Венеції з хрестоносцями (1201 р.). Переорієнтація хрестоносців на Балкани. Захоплення Задару (листопад 1202 р.). Договір про розподіл Візантійської імперії (березень 1204 р.). Венеціансько-угорський договір 1244 р. Візантійсько-венеціанський договір 1268 р. Приєднання Криту. Венеціанські колонії в Візантії. Венеціансько-османські відносини. Поступовий занепад Венеціанської республіки в XVI – XVII ст. Дипломатична служба Венеціанської республіки. Агентурна діяльність та політичні вбивства як засіб дипломатії. Регламентація діяльності посольств. Обов'язки дипломатів. Кур'єрська служба.

Флорентійська дипломатія. Соціально-економічний та політичний розвиток Флоренції в XIII – XV ст. Козімо Медичі. Участь видатних гуманістів в міжнародній діяльності італійських держав. Л. Медичі (1449 – 1492 рр.). Завоювання Пізи, Вольтерри. Н. Макіавеллі.

Дипломатична діяльність Мілану. Посилення ролі Мілану в Ломбардії на протязі XIII – XIV ст. Війна Мілану та Верони (1387 р.). Джан-Галеаццо Вісконті. Утворення Міланського герцогства (1395 р.). Завоювання Падуї, Болоньї, Перуджи, Лукки. Боротьба проти Флоренції. Франческо Сфорца. Лодовіко Моро (1479 – 1508 рр.).

Піза. Спільні з Венецією дії проти арабів у Західному Середземномор'ї (IX – XI ст.). Захват Ельби, Корсики, Сардинії (XI ст.). Морська експедиція на Балеари (1113 – 1114 рр.). Економічна експансія Пізи в Північній Африці. Участь в хрестових походах. Пізансько-генуезьке протистояння (XIII ст.). Битва при Мелорії (1284 р.). Підкорення Пізи Флоренцією (1406 р.).

Генуезька республіка. Отримання Генуею від імператора Фрідріха I Барбаросси права на володіння Лігурією (1162 р.). Участь в хрестових походах. Отримання привілеїв від Візантії (1155 р.). Участь у відновленні Візантійської імперії та візантійсько-генуезький договір 1261 р. Відносини з Золотою ордою. Участь в Реконкісті. Боротьба проти Венеції. Битва при Курцолі (1298 р.). Військові дії між Венецією та Генуею в 1350 – 1355 рр. за території Візантії та Причорномор'я. Венеціансько-генуезька війна 1378 – 1381 рр. Битва при Кьодже (1380 р.).

Італійські війни (1494 – 1559 рр.). Дипломатичні дії напередодні військових дій. Союз Мілану, Венеції та Франції (січень 1492 р.). Союз Папства, Венеції, Мілану проти Неаполю (25 квітня 1493 р.). Барселонський договір Франції та Іспанії (січень 1493 р.). Санліський договір (травень 1493 р.). Італійський похід Карла VIII (1494 р.). Посольство Ф. де Комміна у Венецію. Взяття Неаполю Карлом VIII. Створення антифранцузького союзу Венеції, Мілану, Папської держави, СРІ, Іспанії (Венеціанська ліга). Поразка та відступ Карла VIII у Францію.

Договір Франції та Іспанії про розподіл Неаполітанського королівства (листопад 1497 р.). Другий етап війни (1499 – 1504 рр.). Венеціансько-османська війна 1499 – 1503 рр. Мир 1503 р. Взяття французами Мілану (1499 р.). Договір 1500 р. про розподіл Неаполітанського королівства. Поділ королівства та початок військових дій між Іспанією та Францією. Витіснення французької армії з Неаполітанського королівства (1504 р.).

Іспансько-французькі переговори в Блуа (вересень 1504 р.). Імперсько-венеціанська війна (1508 р.). Договір Франції та СРІ в Камбре (грудень 1508 р.). Утворення антивенеціанської коаліції у складі Франції, імперії, Іспанії, Павії, Феррари, Мантуї. Військові дії союзників проти Венеції. Діяльність венеціанської дипломатії з розколу Камбреської ліги. Вторгнення французької армії до Папської області (1511 р.). Священна ліга (жовтень 1511 р.). Юлій II (1503 – 1513 рр.). Військові дії Священної ліги проти Франції. Знищення Флорентійської республіки (вересень 1512 р.). Захоплення Іспанією Наварри (1512 р.). Приєднання СРІ до Священної Ліги (1512 р.). Іспансько-французьке перемир'я 1513 р. Англо-французький союзний договір (1514 р.). французький наступ на Ломбардію. Битва при Маріньяно (13 – 14 вересня 1515 р.). Вічний мир Франції та Швейцарської республіки (листопад 1516 р.). Камбрейський договір Франції, Іспанії, Священної римської імперії (березень 1517 р.).

Військові дії 1521 – 1526 рр. за Мілан. Наслідки об'єднання Іспанії та СРІ для Італії. Битва при Павії (25 лютого 1525 р.). Переговорний процес 1525 – 1526 рр. Франко-англійські та франко-османські переговори. Коньякська ліга з Франції, Папства, Венеції, Генуї, Флоренції, Мілану (2 травня 1526 р.). Військові дії Франції в Італії в 1528 р. Поразка французької армії під Міланом (серпень 1528 р.). Іспансько-папська угода від 15 березня 1529 р. Штурм Риму імперськими військами 6 травня 1529 р. Переговори Риму та імперії в 1529 р. Захват імперською армією Флоренції (12 серпня 1529 р.). Визнання італійськими державами сюзеренітету імперії.

Барселонський мир 29 липня 1529 р. Камбрейський мир імперії, Франції, Англії, Савойї (серпень 1529 р.).

Окупація Мілану імперськими військами (жовтень 1535 р.). Військові дії 1536 – 1538 рр. Захват Францією Савойї, частини П'ємонту. Перемир'я в Ніцці (червень 1538 р.). Військові дії 1542 – 1544 рр. Франко-османський союз. Вторгнення іспанської армії до Шампані (1544 р.). Наступ на Париж. Захват англійцями Булоні. Мир в Креспі (вересень 1544 р.). Франко-папські переговори спільні дії проти імперії.

Військові дії 1551 – 1559 рр. Генріх II (1547 – 1559 рр.). Головні ТВД: італійський, лотаринзько-фландрський, трансільванський. Союзний договір Франції та німецьких протестантських князів (1552 р.). Приєднання Мецу, Тулю, Вердену. Перемир'я в Воселлі (лютий 1556 р.). Таємний союз папи Павла IV (1555 – 1559 рр.) та Франції. Вторгнення іспанської армії герцога Альби до Італії. Відновлення франко-іспанських військових дій в 1557 р. Оголошення Англією війни Франції (червень 1557 р.). Битва при Сен-Кантені (10 серпня 1557 р.). Звільнення французькими військами порту Кале (січень 1558 р.). Мир в Като-Кабрезі (2-3 квітня 1559 р.). Генуезька криза 1575 р.

Тема 16. Міжнародні відносини в XVI – XVII ст.

Особливості розвитку міждержавних відносин в XVI – I половині XVII ст. Поступове формування капіталістичних відносин. Великі географічні відкриття. Зміни в основних торгових шляхах. Формування Атлантичного циклу міжнародних відносин.

Іспанське домінування в Європі в XVI ст. Посилення економічної та політичної могутності Франції та Англії. Боротьба за економічні та політичні переваги як домінанта дипломатичних відносин. Політична централізація європейських держав. Принцип «державного інтересу». Ідеї Н. Макіавеллі (1469 – 1527 рр.). Основні принципи державної політики за Н. Макіавеллі. Формування дипломатичної служби, посольств, диппошти. Еволюція дипломатичного

церемоніалу. Поява наукових праць в галузі дипломатії. Альберіко Джентілі «О посольствах» (1585 р.). Гуго Гроцій (1585 – 1645 рр.). «О праві війни та миру» (1625 р.).

Основні проблеми міжнародних відносин. Зіткнення економічних та політичних інтернів Іспанії, Франції, Англії, Голландії на заході. «Східне питання» – відносини європейських держав та Османської імперії. Боротьба за панування над Балтійським басейном.

Боротьба Франції та Іспанії на континенті. Боротьба Англії та Іспанії за володіння морями. Нідерландська революція і формування Голландської республіки. Послаблення Іспанії наприкінці XVI – XVII ст. Період французької гегемонії в Європі XVII ст. Боротьба Англії та Голландії за панування на морях.

Передумови утвердження іспанської гегемонії в XVI ст. Результати Великих географічних відкриттів. Карл I (з 1516 р.) – король Іспанії. Карл V – імператор СРІ (з 1519 р.). Соціально-економічне становище Іспанії.

Зовнішньополітична доктрина Карла V. Ідея універсалістської християнської держави. Боротьба Карла V проти протестантського Шмалькальденського союзу (1531 р.). Моріц Саксонський. Аугсбургський релігійний мир (1555 р.). Дипломатична боротьба навколо Філіпа Габсбурга та Марії Тюдор. Зречення Карла V та розпад імперії Габсбургів.

Філіп II Габсбург (1556 – 1598 рр.). Зовнішня політика Іспанії в II половині XVI ст. Відлучення Філіпа II від церкви Павлом IV. Італійський похід герцога Альби. Мирний договір 1555 р. між Іспанією та Римом. Вторгнення англо-іспанської армії герцога Савойського у Північну Францію. Битва при Сен-Кантені (серпень 1575 р.). Мирний договір в Като-Компрезі (2 квітня 1559 р.).

Нідерландська революція II половині XVI ст. Фламандське посольство до герцогині Маргарити (1566 р.). Повстання 1566 – 1567 рр. в Південних Нідерландах. Правління герцога Альби. Військові дії 1572 – 1585 рр. Відокремлення Голландії та Зеландії (1575 р.).

Приєднання Португалії (1580 – 1581 рр.). Вторгнення Альби до Португалії (1580 р.). Битва при Алькантарі (1580 р.).

Англо-іспанська війна. «Непереможна армада». Розгром іспанського флоту (1588 р.). Захват Кадісу (1596 р.).

Французький вектор зовнішньої політики Філіпа II. Підтримка Священної Ліги. Ізабелла Габсбург. Військові дії проти Генріха IV Наваррського. Мир 1598 р.

Військові дії проти Порти. Османська експансія в Європу в XVI ст. Битва при Лепанто (1571 р.). Іспанська експансія в Північній Африці.

Тенденції економічного та політичного занепаду Іспанії в I пол. XVII ст. Філіп III (1598 – 1621 рр.). Іспано-нідерландське перемир'я 1609 р. Участь Іспанії в Тридцятирічній війні. Філіп IV (1621 – 1665 рр.). Військові дії в Нідерландах, Німеччині, Північній Італії. Захоплення французькою армією Руссільону (1638 р.). Французька військові експедиція в Каталонію в 1639 р.

Посилення Франції на міжнародній арені в XVI – I половині XVII ст. Карл VIII (1483 – 1498 рр.). Людовик XII (1498 – 1515 рр.). Франциск I (1515 – 1547 рр.). Генріх II (1547 – 1559 рр.).

Формування основних напрямів зовнішньої політики Франції в XVI – I половині XVII ст. Італійські війни. Франко-іспанське протистояння. Битва при Павії (1525 р.). Зближення Франції з Османською імперією. Угода про «капітуляції». Іоанн Франджипані. Османське вторгнення в Угорщину. Франко-османський союзний договір 1535 р. Дипломатичні відносини з німецькими протестантськими князями.

Дипломатична боротьба під час релігійних війн у Франції. Генріх III. Союз Генріха III та Генріха, короля Наваррського. Вбивство Гізів. Діяльність кардинала Гаєтано. Союз Священної Ліги та Іспанії. Вбивство Генріха III. Дії іспанської армії в Бретані, Лангедоці, Провансі. Наступ іспанської армії Олександра Фарнезе на Руан. Генріх IV (1589 – 1610 рр.). Діяльність Генріха IV з проблеми міжнародного визнання. Іспансько-французький мирний договір у Вервені (2 лютого 1598 р.). Основні принципи зовнішньої політики. Максиміліан Сюллі (1560 – 1641 рр.). «Принцип

державного господарства». Питання визначення природних кордонів Франції. «Великий задум» Генріха IV. Принцип «політичної рівноваги» в діяльності Генріха IV. Відносини з Англією. Діяльність Генріха IV по визнанню незалежності Нідерландів.

Дипломатичні відносини з Портою. Посольства С. де Брива та Ж. де Гонто-Бірона до Стамбулу. Франко-османський договір 1604 р. Відносини з німецькими протестантськими князівствами. Вбивство Генріха IV (1610 р.). Франко-іспанський договір 1612 р.

Людовик XIII (1610 – 1643 рр.). Арман дю Плессі Ришельє (1624 – 1642 рр.). Формування концепції «державного інтересу» та «природних кордонів» Франції. Концепція Пантеро-Лефевра.

Тридцятирічна війна (1618 – 1648 рр.). Передумови початку війни. Посилення імперської експансії в протестантських землях. Збройне повстання в Чехії (травень 1618 р.).

Чеський період війни (1618 – 1623 рр.). Позбавлення імператора Матвія чеської корони та проголошення королем Фрідріха, курфюрста Пфальцського. Поширення військових дій на Сілезію, Моравію, Нижню Австрію, Угорщину.

Датський період війни (1625 – 1629 рр.). Франко-датські переговори.

Шведський період війни (1630 – 1636 рр.). Підтримка Францією військових дій Швеції. Імператорський сейм в Регенсбурзі. Посольство Б. де Леона. Отець Жозеф (1577 – 1648 рр.). Відставка А. Валленштейна. Франко-шведський союз (1631 р.). Посилення Швеції на Балтійському морі. Вбивство Густава Адольфа (1632 р.).

Французько-шведський період війни (1635 – 1648 рр.). Основні проблеми СРІ. Празький мир 1635 р. між Фердинандом II Габсбургом та курфюрстом Саксонським. Регенсбурзький рейхстаг (осінь 1640 р.). Битва при Брейтенфельді (2 листопада 1642 р.). Наступ шведів на Чехію (1644 – 1645, 1648 рр.). Битва при Янкові (6 березня 1645 р.). Переговори Максиміліана Баварського та Франції. Ульчське перемир'я Баварії та Франції 1647 р. Військові-політичні невдачі Іспанії. Французько-іспанська битва при Рокруа (19 травня 1643 р.). Іспансько-голландський мирний договір 1647 р. Внутрішньополітичне протистояння в Швеції між партіями «війни» (А. Оксеншерна) та «миру» (королева Кристина).

Переговори в Мюнстері (1644 – 1648 рр.) та Оснабрюці (1645 – 1648 рр.). Дипломатичне протистояння імперії та Франції. Прийняття прелімінарного миру. М. Траутмансдорф. Вирішення територіальних питань. Діяльність Фрідріха Вільгельма, курфюрста Бранденбурзького. Дипломатичне зближення Данії та Голландії. Досягнення релігійної згоди (липень 1647 р.). Проблема внутрішньополітичного устрою СРІ. Утвердження незалежності Голландії. Договір 24 жовтня 1648 р. в Мюнстері. Джуліо Мазарині.

Французько-іспанська війна. Фронда. Військові дії в Фландрії та Бордо. Мирні переговори 1656 р. Франко-іспанський союзний договір. Піренейський мирний договір (1659 р.). Династичний союз Людовика XIV та Марії-Терезії.

МОДУЛЬ 3. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА В 1648 – 1789 РР.

Тема 17. Вступна лекція

Предмет, об'єкт, хронологія та історіографія курсу «Міжнародні відносини та зовнішня політика». Формування та основні принципи Вестфальського договірної комплексу. Основні принципи міжнародних відносин в Новий час. Нація. Становлення національних держав. Їх роль в міжнародних відносинах Нового часу. Політика «державного інтересу». Зміни в міжнародних відносинах у Новий час.

Утворення Вестфальської системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини на завершальному етапі Тридцятирічної війни. Основні міжнародні вузли міжнародних проблем довестфальського періоду. Французько-шведський договір 1631 р. Густав II Адольф (1611 – 1632 рр.). Фердинанд II (1619 – 1637 рр.). Празький мирний договір (30 травня 1635 р.) між

Фердинандом II Габсбургом та курфюрстом Саксонським. Битва при Рокруа (19 травня 1643 р.). Перемир'я між Францією та Баварією (1647 р.). Голландсько-російський сепаратний мирний договір (1647 р.). Початок мирних переговорів в 1638 р. переговори в Монстері та Оснабрюці. Укладення прелімінарних угод в 1645 р. Укладення Вестфальського договірної комплексу (24 жовтня 1648 р.). Оцінки Вестфальського миру в працях істориків.

Тема 18. Міжнародні відносини в II пол. XVII – на початку XVIII ст.

Передумови встановлення гегемонії Франції в II пол. XVII ст. Система зовнішньополітичних пріоритетів Франції в II пол. XVII ст. Зовнішньополітична концепція Людовика XIV (1643 – 1715 рр.). Піренейський мир 7 листопада 1659 р.

Зовнішня політика Франції в 60 – 70-ті рр. XVII ст. Деволюційна війна (8 травня 1667 – 2 травня 1668 рр.). Карл II Габсбург (1665 – 1700 рр.). Військові дії в 1667 р. Взяття французами Армантьєра, Шарлеруа, Берга, Фюрна, Лілля. Укладення Троїстого союзу в 1668 р. Укладення таємного французько-австрійського договору про розподіл Іспанії. Аахенський мирний договір 2 травня 1668 р. Дуврський мирний договір 1 червня 1670 р. між Англією та Францією. Французько-голландська війна 1672 – 1679 рр. Утворення «Великого Союзу». Битва при Сенефі. Голландсько-англійський мирний договір 1674 р. Битва при Фербелліні (1675 р.). Переговори в Німвегені в 1677 р. Німвегенські мирні угоди (1679 р.).

Зовнішня політика Франції в 80 – 90-ті рр. XVII ст. Захоплення Страсбургу в 1681 р. Французько-іспанська війна 1683 – 1684 рр. Перемир'я в Регенсбурзі (15 серпня 1684 р.). Аугсбурзька ліга (1686 р.). Війна за Пфальцьську спадщину (1688 – 1697 рр.). Французько-савойська прелімінарна угода 30 травня 1696 р. Рівікські мирні угоди (1697 р.).

Зовнішня політика Англії в 1640 – 1660-ті рр. Початок англійської буржуазної революції. Іспансько-англійські переговори в 1650 р. Французько-англійський мирний договір 1655 р. Англійсько-іспанська війна. Відносини з Голландією. Англійсько-голландська війна 1652 – 1654 рр.

Міжнародні відносини та зовнішня політика Англії в 1660 – 1689 рр. Реставрація Стюартів. Карл II Стюарт (1660 – 1685 рр.). II Англійсько-голландська війна 1665 – 1667 рр. III Англійсько-голландська війна 1672 – 1674 рр. Яків II Стюарт (1685 – 1689 рр.). «Славна революція» (1688 – 1689 рр.). Вільгельм III Оранський (1689 – 1702 рр.).

Міжнародні відносини в період війни за Іспанську спадщину (1701 – 1714 рр.). Причини та передумови війни за Іспанську спадщину. Французько-англійські договори про розподіл Іспанії (жовтень 1698 р.; 11 червня 1699 р.). Положення Франції напередодні війни за Іспанську спадщину. Переговори в Гаазі (травень 1709 р.). Основні принципи Утрехтського (1713 р.) та Раштадтського (1714 р.) мирного договорів. Наслідки війни за Іспанську спадщину.

Становлення та криза Голландської колоніальної імперії в XVII ст. Становлення та розвиток Французької колоніальної імперії в XVII – I пол. XVIII ст. Англійська колоніальна експансія в XVII ст.

Тема 19. Міжнародні відносини в 1714 – 1789 рр.

Англо-французьке протистояння в I пол. XVIII ст.

Міжнародні відносини під час війни за Польську спадщину (1733 – 1738 рр.). Август II (1697 – 1704 рр., 1709 – 1733 рр.). Станіслав Ліщинський (1704 – 1709 рр.). Експедиція французьких військ до Польщі. Август III (1734 – 1763 рр.). Військові дії в Італії. Віденський мир 1738 р.

Посилення Пруссії в II пол. XVII – I пол. XVIII ст. Фрідріх-Вільгельм (1640 – 1688 рр.). Перший король Пруссії Фрідріх I (1701 – 1713 рр.). Фрідріх Вільгельм I (1713 – 1740 рр.). Створення пруської армії. Союз з Росією під час Північної війни (1700 – 1721 рр.).

Причини та передумови війни за Австрійську спадщину. Міжнародні відносини під час війни за Австрійську спадщину (1740 – 1748 рр.). Фрідріх II (1740 – 1786 рр.). Марія-Терезія Габсбург (1740 – 1780 рр.). Берлінський мирний договір 28 червня 1742 р. Дрезденський мирний договір (грудень 1745 р.). Аахенський мир 18 жовтня 1748 р.

Причини та передумови Семирічної війни (1756 – 1763 рр.). «Дипломатична революція» сер. XVIII ст. Російсько-англійський мирний договір 1755 р. Уайтхолльський союзний договір 16 січня 1756 р. Російсько-австрійський союзний договір 25 березня 1756 р. Перший Версальський договір 1 травня 1756 р.

Семирічна війна в міжнародних відносинах. Другий Версальський договір 1 травня 1757 р. Битва при Гастенбеці 26 липня 1757 р. Битва при Грос-Егерсдорфі 30 липня 1757 р. Битва у Росбаха 5 листопада 1757 р. Битва при Цорндорфі 13 серпня 1758 р. Битва при Кунерсдорфі 1 серпня 1759 р. Російсько-пруський договір 24 квітня 1762 р. Паризький мирний договір 10 лютого 1763 р. Хубертсбурзький мирний договір 15 лютого 1763 р. Їх роль в міжнародних відносинах 60 – 70-х рр. XVIII ст.

Польське питання в міжнародних відносинах XVIII ст. Станіслав Август Понятовський (1762 – 1795 рр.). I розподіл Речі Посполитої (1772 р.). II розподіл Речі Посполитої (23 січня 1793 р.). Повстання під проводом Т. Костюшка. Третій розподіл Речі Посполитої (24 жовтня 1795 р.).

Міжнародні відносини в період війни за незалежність США (1775 – 1783 рр.). Французько-американський союзний договір 6 лютого 1778 р. Вступ у війну Іспанії. Концепція «озброєного нейтралітету» Катерини II. Паризький мирний договір 3 вересня 1783 р. Американсько-французький договір 19 листопада 1794 р.

Тема 20. Зовнішня політика Росії в II пол. XVII – XVIII ст.

Російсько-польські відносини в II пол. XVII ст. Переяславський договір 1654 р. в міжнародних відносинах. Війна 1654 – 1656 рр. Вільненське перемир'я 1656 р. між Московським царством та Річчю Посполитою. Валієсарське перемир'я між Московією та Швецією 1658 р. Олівський мир між Швецією та Річчю Посполитою 1659 р. Відновлення військових дій між Московією та Річчю Посполитою в 1659 р. Шведсько-російський мирний договір в Кардіссі (1661 р.). Андрусівське перемир'я 1667 р. Договір про «вічний мир» 1686 р.

Російсько-турецькі відносини наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Російсько-турецька війна 1676 – 1681 рр. Чигиринські походи. Бахчисарайський мирний договір 1681 р. Утворення антитурецької ліги в 1686 р. Походи в Крим 1687 та 1689 рр. Азовські походи 1695 – 1696 рр. Віденський союзний договір (1697 р.). Карловіцький мирний конгрес 1698 – 1699 рр. Константинопольський мирний договір між Росією та Османською імперією (1700 р.). Прутський похід.

Політика Московського царства щодо Персії та Китаю. Нерчинський договір 1689 р.

Зовнішня політика Петра I (1689 – 1725 рр.). Північна війна (1700 – 1725 рр.). Угода в Раві між Петром I та Августом II про спільні дії проти Швеції. Преображенські угоди 1699 р. про утворення союзу з Данією та Саксонським герцогством. Битва при Нарві. Зречення Августа II з польського престолу в 1704 р. Станіслав Ліщинський – король польський (1704 – 1709 рр.). Укладення російсько-польського союзного договору в серпні 1704 р. поразка Августа II та укладення Альтранштадтського мирного договору з Карлом XII (1706 р.). Битва під Полтавою 8 липня 1709 р. Відновлення Августа II на польському престолі в 1709 р. Приєднання до антишведської коаліції Данії (1709 р.), Пруссії (1715 р.), Ганноверу (1715 р.).

Посольство Петра I до Франції в 1717 р. Амстердамський договір Росії, Франції та Пруссії. Аландський мирний конгрес (1718 р.). Віденський союзний договір Австрії, Саксонії та Ганноверу проти Росії (5 січня 1719 р.). Ніштадтський мирний договір 1721 р. Російсько-шведський союзний договір 1724 р.

Каспійський похід 1722 – 1723 рр. Петербурзький мирний договір 12 вересня 1723 р.

Катерина I (1725 – 1727 рр.), Петро II (1727 – 1730 рр.), Російсько-австрійський союзний договір 1726 р. Анна Іоанівна (1730 – 1740 рр.). Війна проти Османської імперії в 1735 – 1739 рр. Відвоювання Азову (1739 р.). участь Росії в війні за Польську спадщину. Єлизавета Петрівна (1741 – 1761 рр.). Участь Росії в війні за Австрійську спадщину та Семирічній війні. Петро III (1762 р.). Катерина II (1762 – 1796 рр.).

Російсько-турецькі відносини в II пол. XVIII ст. Російсько-турецькі війни 1768 – 1774 та 1787 – 1791 рр. Приєднання Південної України. Участь Росії в розділах Речі Посполитої.

МОДУЛЬ 4. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В 1789 – 1870 РР.

Тема 21. Міжнародні відносини в 1789 – 1814 рр.

Міжнародні відносини та зовнішня політика Франції в травні 1789 – серпні 1792 рр. Людовик XVI. Устрій дипломатичного відомства. Національні збори. Питання союзних відносин з Іспанією. Нові основи зовнішньої політики. Бельгійська революція 1789 р. Проблема Авіньону. Приєднання Авіньону до Франції (14 вересня 1791 р.).

Міжнародні відносини в Європі в наприкінці 80-х рр. XVIII ст. Російсько-турецька війна 1787 – 1791 рр. В. Пітт-молодший. Спроба укладення російсько-британського союзу. Англійсько-пруський союз (1786 р.). План Герцберга. Фрідріх-Вільгельм II. Прусько-турецький союз 1790 р. Рейхенбахські угоди 27 липня 1790 р. Конгрес в Гаазі 1790 р. Східна криза 1791 р. Англійсько-російські відносини в 1791 р. Яський мир 29 грудня 1791 р. прусько-австрійська угода про можливість спільних дій проти Франції (липень 1791 р.). Активізація польської проблеми в травні 1791 р. Російсько-шведські відносини. Густав III. Російсько-шведський союз (жовтень 1791 р.) проти Франції. Пильницька декларація (27 серпня 1791 р.). Австрійсько-пруський союз (7 лютого 1792 р.).

Дипломатія Законодавчого зібрання. Створення Дипломатичного комітету (осінь 1791 р.). Ставлення французьких політичних угруповань до війни з європейськими монархіями. Генерал Дюмурьє. Бріссо. Оголошення війни Австрії 20 квітня 1792 р. Повстання 10 серпня 1792 р. Скликання Національного конвенту.

Міжнародні відносини в Європі в квітні 1792 – липні 1794 рр. Лебрен. Дантон. Битва при Вальмі (20 вересня 1792 р.). Очищення території Франції від окупантів. Приєднання до Франції навколишніх територій. Переговори з Англією в 1792 р. Оголошення війни Англії 1 лютого 1793 р. Створення антифранцузької коаліції у складі Англії, Австрії, Пруссії, Росії, Іспанії, Нідерландів, Сардинського та Неаполітанського королівств, німецьких князівств (березень 1793 р.). Зустріч в Майнці (липень 1792 р.). Конференція в Антверпені (квітень 1793 р.). Зайняття Бельгії коаліцією (березень 1793 р.). Вторгнення коаліційних військ в Францію. Комітет громадського спасіння (6 квітня 1793 р.). Повстання 31 травня – 2 червня 1793 рр. Якобінська диктатура. Місія Матьюса. Переговори з Англією в грудні 1793 р. М. Робесп'єр. Навігаційний акт 1793 р. Дипломатія Комітету громадського спасіння. Спроби створення профранцузької коаліції у складі Швеції, Данії, Генуї, Туреччини. Місія М. Кутузова в Стамбул (червень – листопад 1793 р.). «Тимчасові дипломатичні основи» (вересень 1793 р.). Декрет 5 вересня 1793 р. Битва під Флерюсом 26 червня 1794 р. Події 9 термідора (27 липня 1794 р.).

Міжнародні відносини та зовнішня політика Франції в серпні 1794 – листопаді 1799 рр. Військова перевага Франції в Європі. Створення армії нового типу. Основні завдання французької дипломатії в II пол. 90-х рр. XVIII ст. Термідоріанський Конвент. Переговори з Пруссією та укладення Базельського договору (2 квітня 1794 р.). Базельський договір з Іспанією (22 липня 1794 р.). Договір з Голландією (травень 1794 р.). Приєднання Бельгії (1 жовтня 1794 р.). Вплив III

розподілу Речі Посполитої на європейську політику. Австрійсько-англійсько-російський союз проти Франції (1795 р.).

Дипломатія Директорії. Боротьба з Австрією за Італію. Відновлення Міністерства закордонних справ Франції. Мирні договори з Тосканським герцогством, Папою Римським, Австрією (1797 р.). Поява Н. Бонапарта на міжнародній арені. Дипломатія генералів. Союзний договір з Іспанією (1796 р.). Ліквідація Венеціанської республіки. Французько-англійські переговори в 1796 р. Ш.-М. Талейран.

Утворення II коаліції (Англія, Австрія, Росія, Туреччина). Захоплення Н. Бонапартом Мальти (1798 р.). Похід Н. Бонапарта в Єгипет. Російсько-турецький союз 1799 р. Участь російської армії в війні в Італії. Переворот 18 брюмера.

Міжнародні відносини та зовнішня політика Франції в 1799 – 1805 рр. Зовнішньополітична концепція Н. Бонапарта. Втрата Францією Італії, Іонійських островів. Наступ французької армії на Австрію. Битва при Маренго (14 червня 1800 р.). Люневільський мирний договір з Австрією (9 лютого 1801 р.). Флорентійський мирний договір з Неаполітанським королівством. Спроби налагодження відносин Франції та Росії. Захоплення Мальти Англією (вересень 1800 р.). Ліга військового нейтралітету (Росія, Данія, Швеція, Пруссія). Французько-російські переговори в 1801 р. Двірський переворот в Росії (23 березня 1801 р.). Олександр I Романов (1801 – 1825 рр.). Знищення датського флоту англійською ескадрою в 1801 р. Російсько-французький мирний договір та тасмна конвенція (8 – 10 жовтня 1801 р.). Французько-турецький мирний договір 9 жовтня 1801 р.

Англійсько-французькі переговори. Лондонський договір про припинення військових дій (1 жовтня 1801 р.). Ам'єнський мирний договір між Англією та Францією, Іспанією, Батавською республікою (25 – 27 березня 1802 р.). Приєднання Ельби, П'ємонту та Парми (1802 р.). Окупація Швейцарії (жовтень 1802 р.). Експедиція полковника Себастьяні на Близький Схід (1802 р.). Нарощення протистояння між Францією та Великою Британією. Відновлення військових дій між Францією та Англією (22 травня 1803 р.). Загарбання Ганноверу французькими військами. Проект примирення від Олександра I. Розрив російсько-французьких відносин. Укладення оборонних конвенцій з Данією, Пруссією, Австрією, Швецією. Розстріл герцога Енгієнського. Англійсько-російські переговори і укладення Петербурзького союзного договору (11 квітня 1805 р.). Прийняття Н. Бонапартом титулу французького імператора (травень 1804 р.) та короля Італії (18 березня 1805 р.). Приєднання до Франції Генуї та Лукки.

Приєднання до коаліції Австрії (вересень 1805 р.) та Османської Порти (23 вересня 1805 р.). Остаточне оформлення III коаліції. Капітуляція австрійської армії в Ульмі (20 жовтня 1805 р.). Битва при Трафальгарі 21 жовтня 1805 р. Потсдамська декларація Фрідріха-Вільгельма III (3 листопада 1805 р.) про приєднання до коаліції. Зайняття Відня французькою армією (листопад 1805 р.). Битва при Аустерліці (2 грудня 1805 р.). Французько-пруський союзний договір 15 грудня 1805 р.

Пресбурзький (Братиславський) мирний договір між Францією та Австрією (26 грудня 1805 р.). Ліквідація Священної Римської імперії. (6 серпня 1806 р.). Утворення Рейнського союзу (12 липня 1806 р.).

Вигнання з Неаполю династії Бурбонів (січень 1806 р.). Зміна зовнішньополітичних орієнтирів Османською Портою. Прибуття до Константинополю Себастьяні (серпень 1806 р.). Оголошення війни Туреччиною Росії (1806 р.). Французька місія до Персії (весна 1807 р.).

Формування IV коаліції. Англійсько-французькі переговори в лютому 1806 р. Російсько-французькі переговори і укладення мирного договору 20 липня 1806 р. Пруська тасмна декларація 1 липня 1806 р. Ультиматум Пруссії французькому уряду 1 жовтня 1806 р. Вторгнення французької армії до Тюрінгії та Пруссії. Битви під Йеною та Ауерштадтом (14 жовтня 1806 р.). Встановлення морської континентальної блокади Великою Британією 21 листопада 1806 р. Битва під Фрідландом 14 червня 1807 р. Зустріч Н. Бонапарта та Олександра I на р. Неман. Тільзітський

мир 7 липня 1807 р. Французько-пруський мирний договір 9 липня 1807 р. Французько-російські відносини в 1807 – 1808 рр. Повстання на підкорених Наполеоном територіях. Ерфуртське побачення (вересень 1808 р.). Союзна конвенція 12 жовтня 1808 р.

Утворення V коаліції. Військові дії Австрії проти Франції (квітень 1809 р.). Битва при Ваграмі (6-7 липня 1809 р.). Віденський мирний договір Австрії та Франції (14 жовтня 1809 р.). Кл. Меттерніх (1773 – 1859 рр.). Російсько-французькі відносини в 1810 – 1811 рр. Відносини Росії з Англією. Приєднання до Франції Голландського королівства (липень 1810 р.) та інших європейських територій.

Діяльність антинаполеонівської коаліції в 1812 – 1815 рр.

Французько-пруський союзний договір 24 лютого 1812 р. та австрійсько-французький союзний договір 14 березня 1812 р. Таємні переговори Австрії та Пруссії з Росією. Російсько-шведські переговори в 1812 р. Таємна угода Швеції та Росії (лютий 1812 р.). Англійсько-французький мирний договір (18 липня 1812 р.).

Військові дії між Росією та Туреччиною. Бухарестський мирний договір (травень 1812 р.). Вторгнення французької армії в Росію (24 червня 1812 р.).

Місія Балашова. Битви під Смоленськом та Бородіно. Дипломатична боротьба під час вторгнення французьких військ в Росію. Суперечки стосовно подальших відносин з Францією та Англією серед російських дипломатів та військових. Відступ до Березіни. Перехід на бік Росії пруської армії. Таврогенська конвенція 30 грудня 1812 р. Прусько-російський союзний договір в Каліші 28 лютого 1813 р.

Створення VI коаліції (Англія, Росія, Пруссія, Швеція). Ультиматум Меттерніха Наполеону (червень 1813 р.). Дрезденська зустріч 28 червня 1813 р. Вступ Австрії до VI коаліції (10 серпня 1813 р.). Битва під Лейпцигом 16 – 19 жовтня 1813 р. Вступ союзних військ до Франції. Місія лорда Кестльрі до Базеля (січень 1814 р.). Протокол в Лангрі 29 січня 1814 р. Шомонський трактат 1 березня 1814 р. Взяття Парижу 31 березня 1814 р. Зречення престолу Наполеоном 6 квітня 1814 р. Повернення до Франції Людовика XIV. Конвенція про перемир'я 23 квітня 1814 р. Мирний договір 30 травня 1814 р.

Тема 22. Міжнародні відносини в 1815 – 1848 рр.

Віденський конгрес (1814 – 1815 рр.). Основні плани сторін перед початком конгресу. Країни-учасниці. Австрійсько-англійсько-французький договір 3 січня 1815 р. Проблеми Польщі та Саксонії Віденському конгресі. Німецька проблема. 100 днів (20 березня – 28 червня 1815 р.). Битва при Ватерлоо (18 червня 1815 р.). Паризький мирний договір 20 листопада 1815 р. Заключний акт 9 червня 1815 р. Наслідки Віденського конгресі для міжнародних відносин.

Утворення Священного Союзу (26 вересня 1815 р.). Його діяльність в 1815 – 1822 рр. Витоки Союзу. Ідеологічно-релігійні засади. Ж. де Местр. Оцінки Віденської системи та Священного Союзу в історіографії.

Європейський концерт як система міжнародних відносин.

Священний союз в 1822 – 1830 рр. Основні напрями зовнішньої політики Росії в 1815 р. Договір про Четверний союз 8 листопада 1815 р. Аахенський конгрес 29 вересня – 22 листопада 1818 р. Конгрес в Троппау-Лайбасі (23 жовтня 1820 – 12 травня 1821 р.). Веронський конгрес (жовтень – грудень 1822 р.). Каннінг. Зміни у зовнішній політиці Англії на початку 20-х рр. XIX ст. Військова інтервенція Франції в Іспанію (лютий – вересень 1823 р.). Проблема латиноамериканських держав в діяльності Священного Союзу. Позиція Англії з даного питання. Грецька проблема в міжнародних відносинах. Позиція Росії.

Микола I. Зближення з Англією та Францією в турецькому питанні. Місія Веллінгтона в Петербург. Ультиматум Миколи I турецькому султану. Петербурзький протокол Англії та Росії 4 квітня 1826 р. Акерманська конвенція 1826 р. Ірансько-російська війна 1826 р. Приєднання Франції до антитурецької коаліції. Лондонська конвенція 1827 р. Битва при Наваріно 20 жовтня

1827 р. Російсько-турецька війна (7 травня 1828 р. – 14 вересня 1829 рр.). Спроби Австрії зупинити військові дії та створити антиросійський союз. Успіхи російської армії на Балканах. Мирні переговори Росії та Туреччини. Адріанопольський мирний договір 14 вересня 1829 р.

Священний союз в 1830 – 1848 рр. Ордонанси Сен-Клу (25 липня 1830 р.). Липнева революція в Франції. Луї-Філіп Орлеанський (1830 – 1848 рр.). Російсько-французькі відносини на початку 30-х рр. XIX ст. Місії Орлова та Дібича до Відня та Берліну.

Польське повстання 1830 – 1831 рр. Конвенція Росії, Пруссії та Австрії в польському питанні. Польсько-англійські переговори. Ставлення Франції до польської проблеми. Капітуляція Польщі.

Бельгійська революція 1830 – 1831 рр. Обрання на бельгійський престол Леопольда Саксен-Кобурзького. Лондонська конференція 1831 р. Лондонський протокол 1831 р.

Східне питання. Паша Єгипту Мехмед-Алі. Єгипетсько-турецька війна. Битва при Конії (21 грудня 1832 р.). Ставлення провідних європейських держав до єгипетської проблеми. Висадка російського експедиційного корпусу генерала Муравйова на Босфорі. Російсько-турецькі переговори. Укладення єгипетсько-турецького мирного договору. Ункіар-Іскелесійський договір Росії та Туреччини (8 липня 1833 р.).

Загострення англійсько-російських відносин в 30-ті рр. XIX ст. Діяльність Пальмерстона. Справа Ч. С. Каннінга. З'їзд монархів в Мюнхенграці (вересень 1833 р.). Лондонська угода 15 липня 1840 р. між Англією, Австрією, Пруссією, Росією. Договір 13 липня 1841 р. з питання Босфору та Дарданелл між Туреччиною, Росією, Англією, Австрією, Пруссією, Францією. Візит Миколи I до Великої Британії в 1844 р. Російсько-англійські переговори в 1844 р.

Міжнародні відносини під час європейських революцій 1848 – 1849 рр. Революція у Франції (лютий 1848 р.). Революції в Німеччині, Австрії, Італії, Угорщині. Дипломатії Тимчасового уряду Франції. Ламартін. Позиція Росії щодо революцій. Російсько-французькі відносини в контексті подій в Пруссії та Австрії. Польське питання в міжнародних відносинах в 1848 – 1849 рр. Проблема об'єднання Німеччини. Шлезвіг-голштинське питання. Вторгнення пруських військ до Шлезвігу та Голштинії (6 квітня 1848 р.). Втручання Росії, Англії, Франції.

Італійське питання міжнародних відносинах. Оголошення війни Сардинією Австрії. Австрійсько-сардинське перемир'я (9 серпня 1848 р.). Проект дипломатичного конгресу з італійського питання.

Нове вторгнення Пруссії в Ютландію (березень 1849 р.). Унія німецьких держав (травень 1849 р.). Втручання європейських держав в датсько-пруське протистояння та укладення перемир'я. Римська республіка. Наступ французької армії на Рим.

Угорська революція, боротьба за незалежність. Переговори Угорщини з Англією та Францією. Розгром австрійської армії угорцями (весна 1849 р.). вторгнення російської армії в Угорщину (1849 р.).

Східне питання в 1848 – 1849 рр. Молдовське питання 1848 р. Вторгнення російської армії в Молдову та Валахію. Ставлення французького та англійського урядів до подій в Подунав'ї. Балта-Ліманська декларація (квітень 1849 р.).

Прусьсько-австрійські відносини в 1849 – 1850 рр. Третє вторгнення Пруссії в Ютландію. Розпад пруської унії. Укладення союзів південногерманських держав з Австрією. Варшавська зустріч Миколи I, графа Бранденбурга, князя Шварценберга. Оломоуцькі пункти (29 листопада 1850 р.). Відновлення Германського союзу (1851 р.). Наслідки революцій 1848 – 1849 рр.

Зовнішня політика США наприкінці XVIII – в I пол. XIX ст. Поширення зовнішніх зносин США. Розрив відносин з Францією. Місія Ч.К. Пінкні. Переговори з Талейраном. Військові дії на морі між Францією та США в 1798 – 1801 рр. Відновлення дипломатичного представництва США у Франції (30 вересня 1800 р.).

Придбання Луїзіани. Договір в Сан-Лоренцо 27 жовтня 1795 р. між США та Іспанією. Секретний договір в Сан-Ідельфонсо 1 жовтня 1800 р. між Францією та Іспанією про передачу

Луїзіани. Лист Т. Джефферсона до Р. Лівінгстона. Договір Дж. Монро та Талейрана про придбання Луїзіани. Військові дії США на середземноморському узбережжі Африки (1805 – 1815 рр.). Захоплення Західної Флориди (1810 – 1813 рр.).

Війна США та Англії в 1812 – 1814 рр. Наступ американської армії на Канаду. Взяття Вашингтону англійцями (1814 р.). Битва під Новим Орлеаном (8 січня 1815 р.). Переговори в Генті та укладення Гентського мирного договору 24 грудня 1814 р.

Переговори Іспанії та США про передачу Східної Флориди (1817 – 1819 рр.). Вторгнення американської армії в 1818 р. Американсько-іспанський договір про приєднання Східної Флориди (1819 р.).

Доктрина Монро. Американсько-британські переговори про долю латиноамериканських держав. Виступ Дж. Монро 2 грудня 1823 р. Посилення ВМФ США.

Техаська проблема в зовнішній політиці США. Надбання незалежності Мексики в 1921 р. Демографічна експансія американців в Техас. Заборона на переселення американців в Техас (1830 р.). Проголошення незалежності Техасу (1836 р.). Наступ мексиканських військ на Техас. Битва при Сан-Джасінто 21 квітня 1836 р. Включення Техасу до складу США (січень 1845 р.). Дипломатичні відносини США та Мексики в середині 40-х рр. XIX ст. Мексикансько-американська війна (1846 – 1848 рр.). Окупація Мехіко (вересень 1847 р.). Мексикансько-американський договір 2 лютого 1848 р.

Опіумні війни в міжнародних відносинах сер. XIX ст. Самоізоляція цинського Китаю. Територіальні завоювання Китаю в XVII – XVIII ст. Закриття морських портів Китаю (1757 р.). Організація китайської дипломатії. Місії Макартнея та Амхерста до Китаю. Посилення колоніальної експансії європейських держав в Східній Азії. I опіумна війна (1838 – 1842 рр.). Передумови війни. Лінь Цзесюй. Прибуття англійських військ до Кантону. Захоплення Чжусану. Китайсько-англійське перемир'я на початку 1841 р. Конвенція 20 січня 1841 р. про передачу Гонконгу. Продовження військових дій. Перемир'я від 20 березня 1841 р. та 31 травня 1841 р. Військові дії в II пол. 1841 р. Взяття Чженцзяна 20 липня 1842 р. Китайсько-англійські переговори в 1842 р. Нанкінський мирний договір 29 серпня 1842 р. Хуминська угода 1843 р.

Французько-китайський та американсько-китайський договори 1844 р. Договір у Ванся 3 липня 1844 р. Французьке проникнення в Південно-Східну Азію в I пол. XIX ст. Місія Лагрене в 1843 р. Французько-китайський договір в Хуанну 24 жовтня 1844 р.

Російсько-китайські відносини. Нерчинська угода 1689 р. Місія Ізмайлова в 1719 – 1722 рр. Посольство С. Рагузинського в 1725 р. Договір в Кяхті 21 жовтня 1727 р. Китайське посольство в Росію в 1730 р. Посольство Ю. Головкина в Китай (1804 – 1805 р.). Китайсько-російські переговори в Маймачені в 1810 р. Кульджунський торгівельний договір 1851 р.

Вимоги перегляду англійсько-китайського договору 1842 р. Тайпінське повстання. II опіумна війна (1856 – 1858 рр.). Французько-англійська угода про спільні дії проти Китаю (грудень 1856 р.). Захоплення Кантону в 1857 р. Російсько-китайський договір в Аргуні (16 травня 1858 р.). Тяньцзінський російсько-китайський договір 1 червня 1858 р. Американсько-китайський договір 18 червня 1858 р. Тяньцзінський англійсько-китайський договір 26 червня 1858 р. Французько-китайський договір 27 червня 1858 р. військові дії англійського флоту проти тайпінів. Бої у Дагу. Британсько-французькі переговори щодо китайського питання. III опіумна війна 1860 р. Англійсько-китайський договір 24 жовтня 1860 р. Французько-китайський договір 25 жовтня 1860 р. Російсько-китайський договір 14 листопада 1860 р.

Тема 23. Міжнародні відносини в 1849 – 1871 рр.

Причини та передумови Кримської війни (1853 – 1856 рр.). Загострення ситуації на Близькому Сході на початку 50-х рр. XIX ст. Англійсько-російські переговори про розподіл Туреччини (січень – лютий 1853 р.). Російсько-турецькі відносини в контексті турецької проблеми. Питання «святих місць». Місія А. Меншикова до Стамбулу. Місія Ч. Стретфорда до

Туреччини. Султанський фірман 4 червня 1853 р. Вторгнення російських військ до Дунайських князівств (21 червня 1853 р.). Позиції провідних європейських країн щодо Східного питання. «Віденська нота» 31 липня 1853 р. Оголошення Туреччиною війни Росії. Синопська битва 18 листопада 1853 р. Введення союзного французько-англійського флоту до Чорного моря (4 січня 1854 р.). Відкритий лист Наполеона III до Миколи I. Розрив відносин між Францією та Росією. Оголошення Англією (27 березня 1854 р.) та Францією (28 березня 1854 р.) війни Росії. Політика Австрії в турецькому питанні. Битва під Башкадикларом (19 листопада 1853 р.). Облога Сілістрії (березень 1854 р.). План Пальмерстона з розділу Російської імперії. Місія графа Орлова у Відень (1854 р.). Позиція Пруссії під час Кримської війни. «Чотири пункти» Наполеона III (18 липня 1854 р.). Висадка французько-англійських військ в Криму (2 – 6 вересня 1854 р.). Битва на Альмі (8 вересня 1854 р.). Битва під Балаклавою (13 жовтня 1854 р.). Інкерманська битва (24 жовтня 1854 р.). Битва на Чорній річці (4 серпня 1855 р.). Оборона Севастополю. Смерть Миколи I (18 лютого 1855 р.). Позиція Швеції. Вступ Сардинії у війну.

Паризький мирний договір 18 березня 1856 р. Таємні переговори Наполеона III та Олександра II. Австрійський ультиматум Росії. Позиція Франції на Паризькому конгресі (25 лютого – 18 березня 1856 р.). Позиція Англії на конгресі.

Активізація зовнішньої політики США в середині XIX ст. Англійсько-американська угода зі статусу Орегону (червень 1846 р.). Плани США по захопленню Куби та гавайських островів. Договір Мак Лейна-Окампо (14 грудня 1859 р.).

Міжнародні відносини та зовнішня політика США в період Громадянської війни (1861 – 1865 рр.). Розкол США (1860 р.) та утворення Конфедерації південних штатів. Позиції європейських держав. Напад на форт Самтер (квітень 1861 р.). Встановлення блокади Півдня федеральним флотом.

Вторгнення Іспанії на Гаїті. Анексія Домініканської республіки 1 липня 1861 р. Посольство емісарів Півдня до Англії. Декларація 13 травня. Англо-французько-іспанська угода про вторгнення в Мексику (31 жовтня 1861 р.). Інтервенція європейських країн на територію Мексики. Інцидент з «Трентом» (8 листопада 1861 р.). Переговори емісарів Конфедерації з Наполеоном III. Відміна рабства в США. Битви під Геттісбергом та Віксбергом (липень 1863 р.). Зближення Росії та США в 1863 р. Капітуляція південних штатів в 1865 р.

Зовнішня політика США після Громадянської війни. Вигнання іспанців з Гаїті в 1865 р. Придбання карибських островів. Плани захоплення Канади.

Міжнародні відносини та зовнішня політика провідних європейських держав в 60-ті рр. XIX ст. О. Горчаков. Зближення Росії та Франції і погіршення французько-англійських відносин.

Італійське питання в міжнародних відносинах. Підготовка до війни Франції і Сардинії проти Австрії. Зустріч в Пломб'єрі 20 липня 1858 р. Наполеона III та Кавура. Таємна угода Росії і Франції про допомогу проти Австрії (3 березня 1859 р.). Австрійський ультиматум Сардинії 23 квітня 1859 р. Початок військових дій. Битви при Монтебелло, Мадженте та Сольферіно. Французько-австрійське перемир'я в Віллафранці (8 липня 1859 р.). Приєднання Ніцци та Савойї до Франції в 1860 р. Роль Росії.

Зовнішня політика Франції наприкінці 50-х – 60-ті рр. XIX ст. Французька експансія в Індокитаї та на Близькому Сході. Захоплення Кохінхіни та Камбоджі (1858 – 1862 рр.). Англійсько-французька угода з сирійського питання (3 серпня 1860 р.). Виведення французьких військ в червні 1861 р. Плани захоплення Мексики в зовнішній політиці Франції. Ерцгерцог Максиміліан. Початок військових дій в 1862 р. утворення Мексиканської імперії. Боротьба мексиканського народу проти окупантів. Виведення французьких військ з Мексики. Розстріл Максиміліана.

Міжнародні відносини та зовнішня політика Пруссії в 60-ті рр. XIX ст. О. фон Бісмарк. Проблема Шлезвіг-Голштинії в зовнішній політиці Пруссії. Смерть Фрідріха VII (15 листопада 1863 р.). Крістіан IX. Позиції провідних європейських держав в питанні Шлезвіг-Голштинії.

Переговори Пруссії з Францією. Франкфуртське зібрання (серпень 1863 р.). Австрійсько-пруська угода 1863 р. про оголошення війни Данії. Датська конституція 1864 р. Прусько-австрійський ультиматум Данії (16 січня 1864 р.). Датсько-пруська війна (31 січня – 30 жовтня 1864 р.). Битва при Дюпелі (18 квітня 1864 р.). Перемир'я 12 травня 1864 р. Мирний договір 30 жовтня 1864 р.

Австрійсько-пруська війна (16 червня – 26 серпня 1866 р.). Конфлікт через Шлезвіг та Голштінію. Гаштейнська конвенція (14 серпня 1865 р.). Позиція Росії в питанні об'єднання Німеччини. Зустріч в Біарріці Бісмарка та Наполеона III (30 вересня 1865 р.). Утворення коаліції Пруссії та Італії проти Австрії. Ставлення Франції до італійсько-пруського союзу. Італійсько-пруський договір 8 квітня 1866 р. Початок військових дій 16 червня 1866 р. Битва при Кустоцці 24 червня 1866 р. Битва при Садовій (3 липня 1866 р.). Г. фон Мольтке. Битва у Лісси (20 липня 1866 р.). Розгром італійського флоту. Нікольсбурзьке перемир'я (26 липня 1866 р.). Празький мирний договір Австрії та Пруссії (24 серпня 1866 р.).

Пруссія на шляху до об'єднання Німеччини. Утворення Північногерманського союзу (1867 р.). Ставлення провідних європейських країн до Пруссії. Намагання Франції приєднати Бельгію, Ландау та Люксембург та їх невдача. Люксембурзьке питання в прусько-французьких відносинах.

Лондонська конференція (7 – 11 травня 1867 р.). Битва при Ментані 3 листопада 1867 р. Австрійсько-французькі спроби укласти союз проти Пруссії. Переговори з Італією.

Внутрішнє та зовнішнє становище Франції напередодні війни з Пруссією. Обрання Леопольда Гогенцоллерна-Зігмарінгена на іспанський престол (1 липня 1870 р.). Переговори Бенедетті та Вільгельма I в Емсі. Нарада у Наполеона III 12 липня 1870 р. Вимоги Наполеона III до Вільгельма I. Емська депеша Бісмарка 13 липня 1870 р. Оголошення Францією війни Пруссії (19 липня 1870 р.). Позиції Росії та Англії щодо вимог Франції.

Франко-пруська війна (20 липня 1870 – 10 травня 1871 рр.). Битва при Вейсенбурзі (4 серпня 1870 р.) та Верзе (6 серпня 1870 р.), Шпіхерні (6 серпня 1870 р.). Битви при Сен-Пріва та Гравеліті (18 серпня 1870 р.). Капітуляція французької області при Седані (2 вересня 1870 р.). Дипломатична боротьба під час війни. Декларація про нейтралітет Росії (11 липня 1870 р.). Переговори Бісмарка з італійськими республіканцями. Вступ італійської армії до Риму (20 вересня 1870 р.). Політика Росії після Седану.

Революція 4 вересня 1870 р. у Франції. Наступ пруської армії на Париж. Блокада Меца. Завершення облоги Парижу (19 вересня 1870 р.). Уряд національної оборони Франції. А. Т'єр. Французько-пруські переговори у Версалі. Паризьке повстання 31 жовтня 1870 р. Перемир'я 28 січня 1871 р.

Заява російського уряду про відмову від нейтрального статусу Чорного моря (31 жовтня 1870 р.). Лондонська конференція (січень 1871 р.). Конвенція про Чорноморські протоки (13 березня 1871 р.).

Утворення Германської імперії (18 січня 1871 р.). Французько-пруський прелімінарний мирний договір. Франкфуртський мирний договір 10 травня 1871 р. Наслідки війни.

МОДУЛЬ 5. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В 1871 – 1918 РР.

Тема 24. Формування основних протиріч європейських країн в останній третині XIX – на початку XX ст.

Міжнародні відносини в 1871 – 1875 рр. Франко-німецькі переговори про дострокову виплату контрибуції (травень 1872 р.). Зустріч Вільгельма I та Франца-Йосифа в Ганштейні (серпень 1871 р.). Передумови зближення Австро-Угорщини, Пруссії та Росії. Зустріч трьох імператорів в Берліні (вересень 1872 р.). Військова конвенція Росії та Німеччини (6 травня

1873 р.). Російсько-австрійський договір в Шенбрунні від 6 червня 1873 р. Приєднання Німеччини (23 жовтня 1873 р.) та утворення «Союзу трьох імператорів».

Відновлення військової могутності Франції та посилення реваншистських ідей. Загострення франко-германських відносин в 1874 – 1875 рр. Підтримка Франції з боку Росії, Австро-Угорщини та Великої Британії. Місія Радовіца.

Військове загострення в 1875 р. Втручання Німеччини у внутрішні справи Бельгії. Позиція Росії та Англії. Зміна зовнішньополітичних орієнтирів Німеччини щодо Росії. Криза «Союзу трьох імператорів» в 1875 р.

«Близькосхідна» криза 1875 – 1877 рр. Занепад Османської імперії в середині XIX ст. Герцеговинське та боснійське повстання влітку 1875 р. Позиції Росії та Австро-Угорщини щодо національно-визвольного руху на Балканах. Повстання в Болгарії. Австрійсько-російські переговори про допомогу повсталим (1875 р.). Берлінський меморандум 13 травня 1876 р. Вбивство Абдул-Азіса 30 травня 1876 р. Мурад V. Загострення ситуації на Балканах. Оголошення Сербією та Чорногорією війни Туреччині (30 червня 1876 р.). Рейхштадтська зустріч (8 липня 1876 р.). Скиннення Мурада V (31 серпня 1876 р.). Абдул-Гамід II. Програма Дербі. Російський план врегулювання ситуації. Ультиматум Росії Туреччині (31 жовтня 1876 р.). Константинопольська конференція. Сербсько-турецький мирний договір (28 лютого 1877 р.). Будапештська конвенція (15 січня 1877 р.). Франко-германська тривога 1877 р. Лондонський протокол 19 березня 1877 р.

Російсько-турецька війна 1877 – 1878 рр. Берлінський конгрес. Румунсько-російський договір 16 квітня 1877 р. Розрив відносин Росії та Туреччини (23 квітня 1877 р.). Оголошення війни Росією Туреччині (24 квітня 1877 р.). Англійська нота 6 травня 1877 р. Англійсько-австрійські переговори про союз проти Росії. Зайняття Шипки російськими військами під командуванням генерала Гурка (19 липня 1877 р.). Захоплення Плевни військами Осман-паші (19 липня 1877 р.). Звільнення Плевни (10 грудня 1877 р.). Прохання Порти про перемир'я (8 січня 1878 р.). Рішення англійського уряду про відправку флоту до Чорноморських проток. Угода про перемир'я (31 січня 1878 р.). Сан-Стефанський прелімінарний мирний договір (3 березня 1878 р.).

Берлінський конгрес (13 червня – 13 липня 1878 р.) Англо-російська угода (30 травня 1878 р.). Англійський ультиматум Туреччині. Кіпрська конвенція (4 червня 1878 р.). Берлінський трактат (13 липня 1878 р.).

Передумови відновлення «Союзу трьох імператорів». Наслідки Берлінського конгресу. Погіршення російсько-німецьких відносин. Російсько-австрійські переговори в Відні (листопад 1878 р.). Константинопольський мирний договір 8 лютого 1879 р.

Зустріч Олександра II та Вільгельма I в Олександрові (3 – 4 вересня 1879 р.). Австрійсько-германський союз (7 жовтня 1879 р.). Зміна уряду в Англії (квітень 1880 р.). Російсько-німецько-австрійський союз (18 червня 1881 р.).

Утворення Троїстого союзу. Його роль в міжнародних відносинах кінця XIX ст. Французько-італійський конфлікт через Туніс. Зближення Італії з австрійсько-турецьким блоком. Австрійсько-італійські переговори в 1881 р. Договір про утворення Троїстого союзу (20 травня 1882 р.).

Болгарська криза 1885 – 1886 рр. Повстання в Пловдиві (18 вересня 1885 р.). Об'єднання Болгарії. Болгарське та сербське питання у зовнішній політиці Австро-Угорщини та Росії. Болгарсько-сербський конфлікт. Союз Австро-Угорщини та Сербії (28 червня 1881 р.). Напад Сербії на Болгарію (14 листопада 1885 р.). Позиція Росії щодо об'єднання Болгарії. Константинопольська конференція послів. Турецько-болгарська угода. Скиннення Баттенберга.

Остаточний крах «Союзу трьох імператорів». Російсько-німецькі протиріччя. Російсько-німецько-австрійські відносини в контексті болгарської проблеми. Переговори Бісмарка та Шувалова про укладення російсько-германського союзу. Військова тривога на німецько-

французькому кордоні (січень 1887 р.). Позиції Англії, Італії та Росії щодо можливого германсько-французького конфлікту.

Італійсько-англійська угода про співробітництво в Середземному морі (12 лютого 1887 р.). Приєднання до неї Австро-Угорщини (24 березня 1887 р.). Справа Шнебеле (20 – 30 квітня 1887 р.). Російсько-німецький договір 18 червня 1887 р. Англо-австрійсько-італійська угода 12 грудня 1887 р. Погіршення російсько-германських відносин в 1888 р. Формування передумов для російсько-французького союзу. Отримання перших французьких позик.

Смерть Вільгельма I. Відставка Бісмарка (березень 1890 р.). Канцлер Капріві. «Новий курс» політики Німеччини. Зміна германської політики щодо Росії. Англійсько-німецький договір 1890 р. про поділ територій в Африці. Політика Німеччини щодо союзників по Троїстому союзу. Італійсько-німецький договір (травень 1891 р.). Митна війна Росії та Німеччини в 1893 р.

Французько-російські відносини в 90-ті рр. XIX ст. Франко-російський консультативний пакт (липень 1891 р.). Переговори про створення союзу. Військова конвенція (грудень 1893 р.). Укладення російсько-германського торговельного договору (1894 р.).

Англійсько-германські відносини наприкінці 90-х рр. XIX ст. – на початку XX ст. Ставлення Великої Британії до зовнішньої політики Германської імперії в останній третині XIX ст. Посилення зовнішньоекономічної експансії Німеччини в 90-ті рр. XIX ст. Конфлікт через концесії в Туреччині. Проникнення німецького капіталу на Близький Схід. Англійсько-німецькі протиріччя в Центральній Африці. Англійсько-германський договір про Камерун (15 листопада 1893 р.). Французько-германська угода від 15 березня 1894 р. Договір Англії та Конго 12 травня 1894 р. Утворення Пангерманського союзу (1891 р.).

Активізація уваги провідних європейських держав до Південної Африки. Сесіль Родс. Республіка Трансвааль. Політика Англії та Німеччини щодо Трансваалю. Вторгнення загону Джемсона в Трансвааль (грудень 1895 р.). Меморандум Гольштейна від 30 грудня 1895 р. Наслідки південноафриканської кризи для англійсько-німецьких відносин. Конфлікт в Занзібарі (1896 р.).

Відносини Франції та Великої Британії в 90-ті рр. XIX ст. Розподіл Судану. Битва при Омдурмані (2 вересня 1898 р.). Фашодський інцидент (1898 р.). Позиції європейських держав щодо інциденту. Англійсько-французька угода від 21 березня 1899 р.

Міжнародні відносини в період англо-бурської війни (1899 – 1902 рр.). Британська політика щодо захоплення в Південній Африці. Питання уїтлендерів. Початок війни (11 жовтня 1899 р.). Захоплення Преторії та Блюмфонтейну (1900 р.). Міжнародна ізоляція Великої Британії під час військових дій. Питання розподілу архіпелагу Самоа. Встановлення режиму кондомініуму трьох держав Німеччини, США, Англії над Самоа. Загострення англійсько-німецьких протиріч через Самоа. Англійсько-німецька угода про розподіл Самоа (14 листопада 1899 р.). Дипломатія бурських республік. Англо-бурський мирний договір (31 травня 1902 р.).

Зовнішня політика Італії в останній третині XIX – на початку XX ст. Приєднання Венеціанської області (1866 р.). Приєднання Папської області та Риму (1870 р.). Зовнішня політика італійської «Правої». Початок колоніальної експансії. Утворення колонії Еритрея (1891 р.). Вхідження Італії до Троїстого союзу (1882 р.). Активізація колоніальної політики в Північно-Східній Африці. Окупація Масауа (1885 р.). Проникнення в Сомалі та Ефіопію. Уряд Ф. Кріспі (1887 – 1891, 1893 – 1896 рр.). Поразка італійської армії в Ефіопії (1887 р.). Військова конвенція Австро-Угорщини, Німеччини, Італії (1888 р.). Італійсько-французьке протистояння. Учальський мирний договір (1889 р.). Італійсько-ефіопська війна (1895 – 1896 рр.). Розгром італійського експедиційного корпусу 1 березня 1896 р. Ефіопсько-італійський мирний договір. Участь Італії в придушенні боксерського повстання в Китаї (1901 р.).

Зовнішня політика уряду Джолітті. Нормалізація відносин з Англією, Францією, Росією. Подовження дії договору про Троїстий союз (1902 р.). Анулювання військової конвенції від 1888 р. Угода з Францією про взаємний нейтралітет та розподіл сфер впливу в Північній Африці

(1900, 1902 рр). Англійсько-італійські угоди про розподіл сфер впливу в Північно-Східній Африці. Російсько-італійська угода про спільні дії на Балканах (1909 р.). Посилення італійської експансії в регіоні Середземного моря. Ідея утворення «Великої Італії».

Французько-британські відносини на початку ХХ ст. Утворення Антанти. Зміни у відносинах Франції та Росії. Переговори в Петербурзі (1899 р.). Російсько-французька угода від 9 серпня 1899 р. Посилення залежності Росії від французького капіталу. Загострення французько-німецьких відносин на початку 1905 р. Політика Т. Делькассе на зближення з Англією. Марокко в зовнішній політиці Франції та Англії. Французько-англійські переговори в 1903 р. Угода про утворення Антанти (8 квітня 1904 р.).

Відносини Росії та Німеччини наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Активізація німецької зовнішньої політики під час російсько-японської війни. Російсько-австрійська декларація про взаємний нейтралітет на Балканах. Російсько-німецький торгівельний договір (1904 р.). Гульський інцидент (21 – 22 жовтня 1904 р.).

Активізація співробітництва Франції та Англії в рамках Антанти. Переговори англійського, французького, бельгійського генштабів про координацію спільних дій.

Приєднання Росії до Антанти. Російсько-англійський договір 1907 р. Основні протиріччя у відносинах Англії та Росії. Переговори про розподіл сфер впливу в 1906 р. Англійсько-російська угода (31 серпня 1907 р.).

Тема 25. Міжнародні відносини та зовнішня політика Американських держав в II пол. ХІХ – на початку ХХ ст.

Зовнішня політика США в останній третині ХІХ – на початку ХХ ст. Соціально-економічні та політичні передумови активізації зовнішньої політики США в останній третині ХІХ ст. концепція панамериканізму. Перша міжамериканська конференція. Утворення Міжнародного союзу американських республік (з 1910 р. – Панамериканський союз). Меморандум Олні (20 липня 1895 р.). Політика США на Далекому Сході. Американсько-корейський договір (1882 р.). Створення військово-морських баз США на Гавайях (1884 р.). Анексія Гавайїв США (1893 р.) і юридичне їх закріплення (1898 р.). Встановлення режиму кондомініуму над Самоа (1889 р.).

Іспансько-американська війна 1898 р. Посилення позицій США на Кубі. Митна політика як засіб політичної боротьби. Угода Кановаса-Фостера (31 липня 1891 р.). Тарифи Мак-Кінлі та Вільсона. Кубинське повстання 24 лютого 1895 р. Т. Рузвельт. Інформаційна підготовка війни. Повстання на Філіппінах (1896 р.). Урядова криза в Іспанії і прихід до влади уряду лібералів на чолі з Сагастою. Спроби вирішення кубинського питання мирним шляхом. Вибух на американському броненосці «Мен» (15 лютого 1898 р.). Резолюція Конгресу США щодо Куби (19 квітня 1898 р.). Дипломатична підготовка до війни. Початок військових дій 22 квітня 1898 р. Оголошення Іспанією війни США (23 квітня 1898 р.). Позиції провідних європейських держав щодо війни на Кубі. Битви в Манільській бухті (1 травня 1898 р.) та біля Сант-Яго на Кубі (3 червня 1898 р.). Протокол про перемир'я (12 серпня 1898 р.). Іспансько-німецька угода про продаж Каролінських та Маріанських островів (10 вересня 1898 р.). Американсько-іспанська мирна конференція. Паризький мирний договір 10 грудня 1898 р. Боротьба Куби та Філіппін за національний суверенітет. Перетворення Філіппін на американську колонію.

Зовнішня політика США на початку ХХ ст. Доктрина Хейя – «відкритих дверей» (6 вересня 1899 р.). Договір Клейтона-Бульвера (1850 р.). Американсько-англійський договір про Панамський канал (5 квітня 1900 р.). Прийняття II редакції договору (договір Хейя-Паунсфота) (18 листопада 1901 р.). Встановлення американського контролю над Панамським перешийком. Договір Хейя-Еррана (22 січня 1903 р.). Реакція колумбійського народу на договір. Підготовка заколоту на Панамському перешийку. Переворот 3 листопада 1903 р. Проголошення незалежності

Панами (4 листопада 1903 р.). Укладення договору про побудову Панамського каналу (18 листопада 1903 р.).

Політика «великого кийка». Вторгнення США в Домініканську республіку (1904, 1914 рр.), Гондурас (1905, 1907, 1911, 1912 рр.), Нікарагуа (1912 р.), на Кубу (1906 – 1909, 1912 рр.). «Дипломатія долара». «Дипломатія канонерок». В. Тафт.

Латинська Америка в міжнародних відносинах II пол. XIX – на початку XX ст. I Тихоокеанська війна (1864 р.). Перуансько-болівійські територіальні протиріччя. Зайняття чилійськими військами району Антофагасті. Х.М. Бальмаседа. Втручання Англії в справі Чілі. Спроба утворення Центрально-Американської республіки. Х.С. Селайя.

Венесуельський конфлікт 1902 – 1903 р. Мексиканська революція 1910 – 1917 рр. Ф. Мадеро. «План Сан-Луїс-Потосі». В. Уерта. В. Карранса. Військова інтервенція США на територію Мексики (квітень – листопад 1914 р.). Окупація Веракруса. Друге вторгнення США (15 березня 1916 – лютий 1917 рр.).

Тема 26. Схід в міжнародних відносинах та зовнішній політиці провідних держав світу в II пол. XIX – на початку XX ст.

Центральна Азія в міжнародних відносинах сер. XIX ст.

Колоніальна експансія Великої Британії в середині XIX – на початку XX ст. Купівля акцій Суецького каналу (1875 р.). Отримання Вікторією титулу імператриці Індії. Експансія Англії на Далекому Сході. Експансія Англії в Єгипті та Судані. Фашодський інцидент. Англо-бурська війна (1899 – 1902 рр.).

Колоніальна експансія Франції в середині XIX – на початку XX ст. Експансія Франції в Туніс. Французько-туніський договір про протекторат. Формування основних напрямів колоніальної політики Франції. Захоплення Сенегалу (1890 – 1893 рр.). Знищення держави Саморі (1898 р.). Захоплення Дагомеї (1892 р.). Створення Французької колоніальної Африки. Захоплення Середнього Конго та Габону (1910 р.). Створення Французької Тропічної Африки.

Експансія Франції на Далекому Сході. Договір з Аннамом про протекторат (1883 р.). Китайсько-французька війна (1884 – 1885 рр.). Битва при Ланг-Соні (24 березня 1885 р.). Утворення Індокитайського союзу (1887 р.). Приєднання Камбоджі (1893 р.). Договір про протекторат над Мадагаскаром (1886 р.). Анексія Мадагаскару в 1895 р. Захоплення островів в Атлантичному та Тихому океані. Експансія у Східний Судан. Активізація французької політики в Марокко (1904 р.). Марокканські кризи в зовнішній політиці Франції.

Японія в міжнародних відносинах II пол. XIX ст. Прибуття до Японії ескадри М. Перрі (1853 – 1854 рр.). Відкриття японських портів для держав Заходу. Революція Мейдзі (1868 р.). Перегляд двосторонніх угод наприкінці XIX ст. Японсько-китайська війна (1894 – 1895 рр.). Посилення позицій Китаю в Кореї. Активізація зовнішньої політики Японії в на Корейському півострові. Повстання селян під керівництвом тонхаков (1893 р.). Вторгнення китайських військ в Корею (9 червня 1894 р.). Вторгнення японських військ в Корею (9 червня 1894 р.). Японський проект реформ в Кореї. Позиції Англії та Росії щодо китайсько-японського конфлікту. Японсько-англійський торговельний договір (16 липня 1894 р.). Японський ультиматум Кореї 22 липня 1894 р. Захоплення Сеулу японцями (23 липня 1894 р.). Корейсько-японська угода (серпень 1894 р.). Початок військових дій між Японією та Китаєм (25 липня 1894 р.). Оголошення війни (1 серпня 1894 р.). Битва під Пхеньяном (15 – 16 вересня 1894 р.). Битва в Корейській бухті (17 вересня 1894 р.). Висадка японських військ на Ляодунському півострові (24 жовтня 1894 р.). Зайняття Льюїшуню (Порт-Артур). Зайняття Вейхавею (лютий 1895 р.). Китайсько-японські переговори про мир. Сімоносюкський мирний договір (17 квітня 1895 р.).

Близькосхідна криза 1894 – 1897 рр. Вірменське питання і англо-російські відносини. Захоплення вірменами Оттоманського банку (26 серпня 1896 р.). Різня вірменів в Стамбулі. Прибуття англійської ескадри у Східне Середземномор'я. Позиція Франції. Візит Миколи II до

Англії та Франції. Проект Нелідова. Повстання греків на Кіпрі (лютий 1897 р.). Позиції європейських держав. Грецько-турецька війна (17 квітня – 18 вересня 1897 р.).

Експансія провідних держав світу в Китай наприкінці XIX – на початку XX ст. Наслідки китайсько-японської війни. Захоплення китайських портів. Події в Шаньдуні (1897 р.). Захоплення Цзяочжоу (14 листопада 1897 р.). Захоплення Порт-Артуру Росією (грудень 1897 р.). План Солсбері щодо розподілу Китаю (25 січня 1898 р.). Китайсько-німецька угода про розподіл про передачу Циндао (6 березня 1898 р.). Ультиматум Росії Китаю щодо Ляодунського півострову (2 березня 1898 р.). Російсько-китайський договір від 27 березня 1898 р. Англійсько-китайські договори про володіння на півострові Цзюлун (Коулун) (9 червня 1898 р.) та оренду Вейхайвею (1 липня 1898 р.). Розширення прав Англії щодо судноплавства на річках Китаю. Французько-китайська угода (квітень 1898 р.). Реакція китайського суспільства на політика іноземних урядів. Кан Ю-вей. Доктрина «відкритих дверей». Повстання іхетуанів в Китаї. Суперництво в басейні Янцзи. Переговори Китаю та держав-інтервентів. Заключний протокол (7 вересня 1901 р.).

Причини та передумови російсько-японської війни. Боротьба Росії та Японії за Маньчжурію (1900 – 1901 рр.). Підготовка Японії до війни проти Росії. Проект нейтралізації Кореї. Англійсько-японський союзний договір 30 січня 1902 р. Російсько-китайська угода про вивід військ з Маньчжурії (8 квітня 1902 р.). Японсько-російські переговори в 1903 р. Японський ультиматум російському уряду.

Російсько-японська війна (1904 – 1905 рр.). Початок військових дій (8–9 лютого 1904 р.). Загальне міжнародне становище на початку війни. Спроба укладення германсько-російського союзу. Хід військових дій. Капітуляція Порт-Артуру (2 січня 1905 р.). Розгром російської ескадри при Цусімі (травень 1905 р.). Посередництво Т. Рузвельта. Згода японського уряду на принцип «відкритих дверей» в Маньчжурії (25 квітня 1905 р.). Договір Тафт-Кацура (29 липня 1905 р.). Відновлення англійсько-японського союзного договору (12 серпня 1905 р.). Японсько-корейський договір щодо контролю над зовнішньою політикою Кореї (17 листопада 1905 р.). Російсько-японські переговори. Портсмутська мирна конференція (9 серпня – 5 вересня 1905 р.). Портсмутський мирний договір (5 вересня 1905 р.).

Туреччина в міжнародних відносинах останньої третини XIX – початку XX ст. Наслідки Кримської війни для Туреччини. Близькосхідна криза 1875 – 1877 рр. Російсько-турецька війна 1877 – 1878 рр. Сан-Стефанський прелімінарний договір (3 березня 1878 р.). Берлінський конгрес 1878 р. Берлінський трактат (13 липня 1878 р.). Встановлення фінансового контролю над Туреччиною. Питання концесій на залізні дороги в Туреччині. Близькосхідна криза 1894 – 1897 рр. Грецько-турецька війна. Боснійська криза 1908 – 1909 рр. Балканські війни.

Тема 27. Міжнародні кризи початку XX ст.

Перша Марокканська криза (1905 – 1906 рр.). Марокко в зовнішній політиці європейських держав. Мадридський договір (1880 р.). Утворення Комітету зі справ Марокко (1904 р.). Іспансько-французька угода про поділ сфер впливу в Марокко (5 жовтня 1904 р.). Французький план реформ в Марокко (лютий 1905 р.). Німецьке втручання в справи Марокко. Візит Вільгельма II в Танжер (31 березня 1905 р.). Пропозиції Німеччини щодо марокканської проблеми. Спільна позиція Англії та Франції щодо Марокко. Альхесірасська мирна конференція (січень – квітень 1906 р.). Міжнародна ізоляція Німеччини на конгресі. Альхесірасський трактат 7 квітня 1906 р.

Боснійська криза 1908 – 1909 рр. Юридичне становище Боснії та Герцеговини після Берлінського конгресу. Плани Австро-Угорщини щодо Сербії і Боснії та Герцеговини. Династичний переворот в Сербії (1903 р.). Прихід до влади династії Карагеоргієвичів і переорієнтація Сербії на Росію. Концепція «Великої Сербії». Торгівельна війна Австро-Угорщини проти Сербії. Барон Еренталь. Наради австро-угорських міністрів 19 серпня та 10 вересня 1908 р. Остаточне рішення про анексію Боснії та Герцеговини. Проголошення незалежності Болгарії 5

жовтня 1908 р. Імперський рескрипт про запровадження австрійського суверенітету над Боснією та Герцеговиною (5 жовтня 1908 р.). Часткова мобілізація австрійської армії (6 жовтня 1908 р.). Позиції європейських країн щодо анексії. Російський проект міжнародної конференції щодо боснійського питання. Протести Туреччини та Сербії проти анексії. Австрійсько-російський конфлікт. План Еренталя з розподілу Сербії між Австро-Угорщиною, Болгарією та Румунією. Турецько-австрійська угода 26 лютого 1909 р. Дипломатична капітуляція Росії (22 березня 1909 р.) та Сербії (31 березня 1909 р.).

Друга Марокканська криза (1911 р.). Збільшення інтересу Німеччини до Марокко. Окупація Уджди. Заколот Мулай-Гафіда. Касабланкський інцидент 25 вересня 1908 р. Французько-німецькі переговори в 1908 – 1909 рр. щодо Марокко. Угода від 9 лютого 1909 р. Повстання в Фесі (весна 1911 р.). окупація Францією Фесу (травень 1911 р.). Плани німецької окупації Агадіра та Могадора. «Стрибок «Пантери» (1 липня 1911 р.). Втручання Англії. Позиція Росії. Французько-німецька угода (листопад 1911 р.).

Експансія Італії в Північній Африці. Італійсько-турецька війна 1911 – 1912 рр. Оголошення війни Італією Туреччині (29 вересня 1911 р.). Лозаннський мирний договір 18 жовтня 1912 р. Подовження дії договору про Троїстий союз (1912 р.). Військово-морські конвенції 1913 – 1914 рр.

Балканський блок. Сербсько-болгарський договір 1912 р. Наслідки італійсько-турецької війни для Балкан. Сербсько-болгарські переговори про антитурецький союз в 1911 р. Сербсько-болгарський союзний договір (29 лютого 1912 р.). Військова конвенція 12 травня 1912 р. Грецько-болгарські переговори в 1911 – 1912 рр. Союзний договір Греції та Болгарії (29 травня 1912 р.). Болгарсько-грецька військова конвенція (5 жовтня 1912 р.).

Перша Балканська війна (9 жовтня 1912 – 30 травня 1913 рр.). Конфлікт через Македонію (осінь 1912 р.). Австрійсько-російська нота від 8 жовтня 1912 р. Вступ у війну Чорногорії (9 жовтня 1912 р.). Оголошення Сербією, Грецією та Болгарією війни Туреччині (17 жовтня 1912 р.). Військові дії під час війни. Бої на чаталжинських позиціях (листопад 1912 р.). Зайняття сербськими військами Дураццо (28 листопада 1912 р.). Перемир'я 3 грудня 1912 р. Мобілізація австрійської армії на кордоні з Сербією та Росією. Лондонська конференція послів. Проголошення незалежності Албанії (28 листопада 1912 р.). Нота великих європейських держав від 17 січня 1913 р. Державний переворот в Туреччині (23 січня 1913 р.). Відновлення військових дій (3 лютого 1913 р.). Зайняття союзниками Адріанополю та Яніни. Облога Скутарі чорногорською армією. Болгарсько-турецьке перемир'я 16 квітня 1913 р. Грецько-турецьке та сербсько-турецьке перемир'я (20 квітня 1913 р.). Відновлення мирних переговорів в Лондоні. Питання Скутарі. Лондонський мирний договір (30 травня 1913 р.).

Друга Балканська війна (29 червня – 10 серпня 1913 р.). Посилення протиріч балканських країн. Грецько-сербський союз (1 червня 1913 р.). Приєднання до нього Румунії. Початок військових дій (29 червня 1913 р.). Мобілізація румунської армії (3 липня 1913 р.). Вторгнення у Болгарію румунської армії (10 липня 1913 р.). Позиції «великих держав». Напад Туреччини на Болгарію (16 липня 1913 р.). Зайняття турками Адріанополю (20 липня 1913 р.). Переговори в Лондоні. Бухарестська мирна конференція (30 липня – 10 серпня 1913 р.). Константинопольський мирний договір Туреччини та Болгарії (29 вересня 1913 р.). Албанське питання в 1913 р.

Тема 28. Міжнародні відносини та зовнішня політика провідних держав світу під час першої світової війни (1914 – 1918 рр.).

Причини та передумови Першої світової війни. Військовий потенціал воюючих сторін. Міжнародне становище на Близькому Сході. Англо-німецькі відносини в 1913 – на початку 1914 рр.

Липнева криза. Вбивство Франца-Фердинанда (Сараєвське вбивство) (28 червня 1914 р.). Переговори в Потсдамі. Австрійський ультиматум Сербії (23 липня 1914 р.). Позиції Антанти та Троїстого Союзу під час Липневої кризи. Приїзд Пуанкаре в Росію (20 липня 1914 р.).

І світова війна на початковому етапі (1914 р.). Оголошення війни Австро-Угорщиною Сербії (28 липня 1914 р.). Початок мобілізації в Росії і германський ультиматум. Оголошення війни Німеччиною Росії (1 серпня 1914 р.). Зайняття Німеччиною Люксембургу (2 серпня 1914 р.). Оголошення війни Німеччиною Франції (3 серпня 1914 р.). Вторгнення німецької армії в Бельгію (4 серпня 1914 р.). Проголошення нейтралітету США (4 серпня 1914 р.). Оголошення Англією війни Німеччині (4 серпня 1914 р.). Оголошення війни Австро-Угорщиною Росії (6 серпня 1914 р.). Оголошення Францією війни Австро-Угорщині (12 серпня 1914 р.). Східно-пруська операція (серпень – вересень 1914 р.). Битва при Шарлеруа (21 – 25 серпня 1914 р.). Оголошення Японією війни Німеччині (23 серпня 1914 р.). Битва на Марні (5 – 12 вересня 1914 р.). Вступ Туреччини у війну (29 жовтня 1914 р.). Провал німецького блицкригу в 1914 р.

Міжнародні відносини в 1915 – 1916 рр. Англо-французько-російська угода про Чорноморські протоки (березень – квітень 1915 р.). Вихід Італії зі складу Троїстого союзу і вступ у війну на боці Антанти (23 травня 1915 р.). Формування Четверного союзу (вересень 1915 р.). Вступ Болгарії у війну на боці центральних держав (жовтень 1915 р.). Розгром сербської армії та окупація Сербії військами Четверного союзу (грудень 1915 р.). Битва у Вердена (лютий – грудень 1915 р.). Секретна угода Франції та Англії про розподіл азійської частини Туреччини (9 – 16 травня 1916 р.). Брусиловський прорив (4 червня – 3 серпня 1916 р.). Битва на Соммі (липень – листопад 1916 р.). Вступ Румунії у війну на боці Антанти (27 серпня 1916 р.).

Міжнародні відносини в 1917 – 1918 рр. Революція в Росії (28 лютого 1917 р.). Вступ у війну США на боці Антанти (6 квітня 1917 р.). Вступ Греції у війну на боці Антанти (20 червня 1917 р.). Вступ у війну Китаю (серпень 1917 р.). Поразка італійської армії при Капоретто (24 жовтня 1917 р.). «14 пунктів Вільсона» (8 січня 1918 р.). Брест-Литовський мирний договір (3 березня 1918 р.). Бухарестський сепаратний мирний договір Четверного Союзу та Румунії (24 квітня 1918 р.). Контрнаступ військ Антанти на Західному фронті (серпень 1918 р.). Капітуляція Болгарії (29 вересня 1918 р.). Мудреське перемир'я з Туреччиною (30 жовтня 1918 р.). Капітуляція Австро-Угорщини (3 листопада 1918 р.). Революція в Німеччині (3 – 9 листопада 1918 р.). Комп'єнське перемир'я (11 листопада 1918 р.).

МОДУЛЬ 6. ФОРМУВАННЯ ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тема 29. Міжнародні відносини на заключному етапі Першої світової війни (1917-1918 рр.)

Військово-політична ситуація у 1917 р. Військові цілі протиборчих сторін. Лютнева революція 1917 р. у Росії та її міжнародні наслідки. Зміна підходів Росії до проблеми війни та миру. Декларація про вступ США у війну на боці Антанти (квітень 1917 р.). Цілі США у війні. Прийняття Росією та Сполученими Штатами принципу самовизначення народів у якості однієї із основ мирного урегулювання.

Жовтнева революція 1917 р. у Росії. Концептуальна основа зовнішньої політики більшовиків. Світова соціалістична революція як головна стратегічна установка. Перші зовнішньополітичні акції Радянської Росії (Декрет про мир, Декларація прав народів Росії, Звернення до всіх трудящих мусульман Росії та Сходу). Визнання незалежності Фінляндії (грудень 1917 р.).

Початок сепаратних мирних переговорів між Радянською Росією та державами Четверного союзу і ставлення до них союзників Росії. «14 пунктів» президента США В. Вільсона (січень 1918 р.) як основна програма мирного врегулювання держав Антанти.

Брест-Литовські мирні переговори. Вихід Радянської Росії із війни. Брестський мир (березень 1918 р.) та його міжнародні наслідки. Окупація Німеччиною України. Вихід із складу Росії республік Закавказзя. Початок громадянської війни та інтервенції держав Антанти у Росії. Додаткова угода Радянської Росії та Німеччини (серпень 1918 р.)

Військова компанія 1918 р. Висадка американських військ у Європі (березень 1918 р.). Провал німецького наступу на Західному фронті. Перелом у війні на користь держав Антанти. Вихід із війни союзників Німеччини. Розпад Австро-Угорщини. Комп'єнське перемир'я (листопад 1918 р.). Перемога країн Антанти у Першій світовій війні.

Розрив радянсько-німецьких дипломатичних відносин. Анулювання радянською Росією Брестського миру.

Тема 30. Паризька мирна конференція. Мирне врегулювання у Європі. Версальська система міжнародних відносин

Підготовка та відкриття Паризької мирної конференції. Основні концептуальні підходи трьох провідних держав-переможниць - Франції, Великобританії, США – до проблем мирного врегулювання та створення стабільної системи МВ. Створення Ліги Націй – першої міжнародної організацій з підтримки миру та безпеки. Ліга Націй як інструмент та гарант світового порядку.

Дипломатична боротьба союзників з приводу німецького питання. Версальський мирний договір як результат компромісу між французьким та англо-американським підходами до вирішення німецької проблеми. Послаблення Німеччини та позбавлення її статусу провідної держави.

Підготовка та основні положення мирних договорів з союзниками Німеччини – Австрією (Сен-Жерменський договір), Венгрією (Тріанонський), Болгарією (Нейський), Туреччиною (Севрський договір). Територіально-державні перетворення у Центральній та Південно-Східній Європі. Створення нових держав: Польщі, Чехословаччини, Австрії, Угорщини, Югославії. Принцип етнічного розмежування та специфіка його застосування переможцями при територіально-державному пере устрої Європи.

«Російське питання» на Паризькій конференції. Цілі та межі втручання європейських держав, Японії та США у російські справи. Проект конференції на Принцевих островах. Місія Буліта та її провал. Підтримка державами Антанти Білого руху. Міжнародна ізоляція Радянської Росії.

Створення Комінтерну (березень 1919 р.) – міжнародної комуністичної організації з підготовки світової революції.

Перемога більшовиків у громадянській війні. Припинення державами Антанти економічної блокади. Корегування радянської зовнішньої політики. Нова тактична установка на мирне співіснування з капіталістичними країнами при збереженні стратегічного курсу на світову революцію. Мирні договори Радянської Росії з Естонією, Латвією, Литвою та Фінляндією (1920 р.). Радянсько-Польська війна 1920р. Ризький мирний договір (березень 1921р.). Завершення мирного врегулювання у Східній Європі.

Кемалістська національна революція та перемога Туреччини у збройній боротьбі за скасування Севрського договору. Лозаннська конференція (листопад 1922-го – липень 1923 р.) та її рішення. Повернення Туреччині етнічних територій та часткове відновлення турецького суверенітету у зоні Чорноморських проток. Завершення післявоєнного врегулювання у Європі.

Відмова Сполучених Штатів від ратифікації Версальського договору та вступу у Лігу націй. Перехід нової республіканської адміністрації США до політики неізоляціонізму.

Версальська система міжнародних відносин у Європі. Нестійкість і незавершеність Версальської системи в умовах ворожого ставлення до неї Німеччини та Росії та відмови США від ролі гаранта післявоєнного європейського порядку.

Тема 31. Становлення та еволюція Вашингтонської системи міжнародних відносин в Азійсько-Тихоокеанському регіоні

Зміна балансу сил в АТР на користь Японії у роки Першої світової війни. Захоплення Японією німецьких володінь на Тихому океані, окупація Шаньдуна та спроба затвердження японської переваги у Китаї («21 вимога», 1915 р.).

Далекосхідне питання на Паризькій конференції. Визнання європейськими державами захоплення Японії у АТР. Дипломатична перемога Японії. Поразка Китаю та США.

Інтервенція Японії та інших країн Антанти у далекосхідні кордони Росії. Створення Далекосхідної Республіки.

Загострення японсько-американських протиріч та гонка воєнно-морських озброєнь на Тихому океані. Вашингтонська конференція 1921 – 1922 рр. та її рішення. Відміна англійсько-японського союзу. Договори чотирьох та п'яти держав. Договір дев'яти держав. Відмова великих держав від політики «сфер впливу» у Китаї. Повернення Китаю Шаньдуна. «Російське питання» на Вашингтонській конференції. Заява Японії про виведення своїх військ із Росії. Закріплення нового балансу сил у АТР на основі японсько-американського компромісу. Вашингтонська система міжнародних відносин у АТР та її особливості.

Включення ДСР до складу Радянської Росії. Нормалізація радянсько-китайських відносин та радянсько-японських відносин.

Національна революція в Китаї у 1925 – 1927 рр. та політика невтручання провідних держав – гарантів Вашингтонської системи у китайські справи. Національне об'єднання Китаю як важливий фактор стабілізації Вашингтонського порядку.

Втручання СРСР та Комінтерну в революційний процес у Китаї. Розрив радянсько-китайських відносин (1927р.) та наростання радянсько-китайського протистояння. Збройний конфлікт на КСЗД (1929р.). Політика СРСР як фактор дестабілізації Вашингтонської системи.

Загострення політичної боротьби у Японії з проблеми зовнішньої політики наприкінці 1920-х рр. «Меморандум Танаки» (1927р.) як програма встановлення японської гегемонії у Азії. Відставка Танки та збереження Японії на позиціях гаранта Вашингтонської системи.

Закріплення режиму військово-морських обмежень у АТР. Лондонська морська конференція (1930р.).

Тема 32. Міжнародні відносини у Європі у другій половині 1920-х – на початку 1930-х рр. Постлокарнський період Європейської стабілізації

Міжнародні наслідки постлокарнських угод. Вступ Німеччини до Ліги Націй (1926р.). Спроба Великобританії укріпити європейську стабільність шляхом укладення регіональних пактів безпеки у Східній Європі (Прибалтійське Локарно, Балканське Локарно).

СРСР та Локарнський процес. Радянсько-німецький договір про ненапад та нейтралітет 1926 р. як продовження рапальського курсу у двосторонніх відносинах. Укладення договорів про ненапад та нейтралітет між Радянським Союзом та його сусідами. Криза та розрив радянсько-англійських відносин.

Підготовка та укладення договору про невикористання сили у міжнародних відносинах (пакт Тріана-Келлога, 1928 р.). Ідеологія пацифізму та її вплив на європейську політику. Приєднання СРСР до пакту Тріана-Келлога. Московський протокол.

Проблема роззброєння у міжнародних відносинах. Підготовка та проведення Женевської конференції з роззброєння. Французький проект політичного об'єднання Європи («Пан-Європа» А. Бріана).

Світова економічна криза та її негативний вплив на міжнародні відносини. Зростання впливу ідеології фашизму та мілітаризму у Німеччині та інших країнах Європи. Продовження західними країнами локарнської політики у відношенні до Німеччини на початку 1930-х рр.

Дострокове виведення окупаційних військ із Рейнської зони. «План Юнга». Скасування репарацій. Визнання права Німеччини на рівність у озброєнні.

Початок франко-радянського зближення. Радянсько-французький договір про ненапад та нейтралітет 1932 р.

Перемога на виборах у США демократичної партії та прихід до влади президента Ф. Рузвельта. «Новий курс» Рузвельта як реформістський шлях виходу із соціально-економічної кризи. Стратегічна установка Рузвельта на подолання неоізоляціонізму у зовнішній політиці США. Встановлення дипломатичних відносин між США та СРСР (листопад 1933 р.)

МОДУЛЬ 7.

РОЗВИТОК ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКОЇ СИСТЕМИ У 1930-ТІ РОКИ. КРАХ ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКОЇ СИСТЕМИ. ФОРМУВАННЯ ПЕРИФЕРІЙНИХ ПІДСИСТЕМ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ФОРМУВАННЯ

Тема 33. Міжнародні відносини у Європі у 1933-1937 рр. Наростання кризи Версальської системи

Прихід до влади у Німеччині А. Гітлера (січень 1933 р.). Зовнішньополітична ідеологія націонал-соціалізму. Стратегія підготовки Німеччини до війни за світове панування.

Встановлення нацистського режиму у Німеччині та реакція західних країн. «Пакт чотирьох» як спроба продовження локарнської політики компромісів західних держав з Німеччиною та її невдача. Залишення конференції з роззброєння Німеччиною та її вихід із Ліги Націй (жовтень 1933 р.).

Відмова Гітлера від рапальської політики. Погіршення радянсько-німецьких відносин та перехід Гітлера на позиції крайнього антирадянизму.

Тимчасова нормалізація відносин між Німеччиною та Польщею. Німецько-польська декларація про ненапад (січень 1934р.).

Курс Франції на протидію Німеччині та укріплення Версальської системи за рахунок включення до неї Радянського Союзу. Пропозиція Франції про укладення двосторонньої угоди про взаємодопомогу з СРСР. Концепція колективної безпеки у Європі. Вступ СРСР до Ліги Націй (вересень 1934 р.). Франко-радянські переговори про створення регіональної системи колективної безпеки у Східній Європі та їх невдача. Укладення радянсько-французького та радянсько-чехословацького договорів про взаємодопомогу (травень 1935 р.).

VII Конгрес Комінтерну (липень-серпень 1935 р.) та його рішення про участь комуністів у антивоєнній та антифашистській боротьбі.

Прагнення правлячої еліти США дистанціюватись від європейської кризи. Прийняття американським конгресом законів про нейтралітет (1935 р.).

Відкритий розрив Німеччини з принципами післявоєнного врегулювання. Відмова Німеччини від воєнних статей Версальської угоди та позиція західних держав. Конференція Великобританії, Франції та Італії у Стрезі (квітень 1935 р.). Поїздка А. Ідена по країнам Європи. Англо-німецька морська угода (червень 1935 р.). Ліквідування Німеччиною Рейнської демілітаризованої зони (березень 1936 р.).

Напад Італії на Ефіопію. Введення Лігою Націй економічних санкцій проти агресора. «План Лавалля-Хора». Провал спроб Великобританії та Франції досягти компромісу з Італією з ефіопської проблеми. Захват Італією Ефіопії. Початок італо-німецького зближення.

Посилення безпеки чорноморських держав перед лицем агресивної політики Італії та Німеччини. Конференція у Монтьрьо (червень-липень 1936р.). Прийняття нової конвенції про режими Чорноморських проток. Повне відновлення суверенітету Туреччини у зоні проток.

Успіхи лівих сил у Франції та Німеччині. Початок громадянської війни у Іспанії та позиції провідних держав. «Політика невтручання» у іспанські справи та її провал. Втручання у громадянську війну Німеччини та Італії на боці Франко та СРСР – на боці республіканського уряду.

Становлення блоку агресивних держав. Німецько-італійська політична угода (вісь Берлін-Рим) (жовтень 1936 р.). Німецько-японський Антикомінтернівський пакт (листопад 1936 р.) та приєднання до нього Італії. Вихід Італії із Ліги Націй (грудень 1937 р.).

Протиріччя та непослідовність у підході Франції та Великобританії до європейської безпеки та збереженню Версальської системи. Вплив та роль європейського пацифізму у формуванні відношення західних країн до загрози війни у Європі. Перемога у Великобританії та Франції прибічників пошуку компромісу з Гітлером. Візит Е. Геліфакса у Берлін (листопад 1937 р.). Визнання права Німеччини на етнічні кордони. Англо-французька доктрина умиротворення Німеччини як спроба подолання кризи Версальської системи, обмеження «лівої загрози» та ізоляції СРСР.

Тема 34. Крах Версальської системи (1938 – 1939 рр.). Початок Другої світової війни

Підготовка та здійснення Німеччиною аншлюсу Австрії. Чехословацька криза та позиція західних держав та СРСР. Переговори Н. Чемберлена з Гітлером про передачу Німеччині Судетської області. Мюнхенська конференція Великобританії, Франції, Німеччини та Італії (вересень 1938р.) та її рішення. Край Версальської системи міжнародних відносин. Розчленування Чехословаччини. Зміна балансу сил у Східній Європі на користь Німеччини. Розпад Малої Антанти. Англо-німецькі та франко-німецькі декларації про ненапад. Політична ізоляція СРСР.

Розрив Німеччиною Мюнхенських угод та ліквідація Чехословаччини (березень 1939 р.). Реакція західних держав та СРСР. Надання Великобританією та Францією гарантій незалежності Польщі та Румунії на випадок фашистської агресії. Захоплення Італією Албанії. Німецько-італійській військово-політичний союз («Стальний пакт») (травень 1939р.). Англо-французькі гарантії незалежності Греції та Туреччини.

Підготовка Німеччини до нападу на Польщу. Англійсько-французько-радянські переговори про укладення військово-політичного союзу (квітень-серпень 1939 р.) та їх провал. Англо-німецькі секретні переговори літа 1939 р.

Переорієнтація СРСР на угоду з Німеччиною. Радянсько-німецькі переговори про політичне партнерство на основі розмежування сфер впливу у Східній Європі. Візит І. Ріббентропа до Москви. Радянсько-німецький договір про ненапад від 23 серпня 1939 р. та таємний протокол до нього. Міжнародно-політичні наслідки радянсько-німецької угоди.

Друга світова війна як результат краху Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин та боротьби Німеччини та Японії за світове панування.

Напад Німеччини на Польщу (1 вересня 1939 р.). Оголошення Великобританією та Францією війни Німеччині. Позиції інших провідних держав. Неготовність західних союзників розпочати бойові дії проти Німеччини. «Дивна війна» на Заході.

Зовнішня політика СРСР у початковий період війни у Європі. Реалізація секретних радянсько-німецьких домовленостей. Вступ Червоної армії на польську територію. Приєднання до СРСР Західної України та Західної Білорусії. Ліквідація Польської держави. Радянсько-німецький договір про дружбу та кордони від 28 вересня 1939 р. та секретні протоколи до нього.

Тема 35. Міжнародні відносини у АТР у 1931-1939 рр. криза та розпад Вашингтонської системи.

Перехід Японії до експансіоністської політики у АТР. Агресія Японії у Маньчжурії (вересень-грудень 1931 р.). Позиція західних держав. Маньчжурське питання у Лізі Націй. Місія Літтона. Радянська пропозиція про укладення пакту про ненапад з Японією. «Доктрина

Стімсона». Створення Японією Маньчжоу-го. Осуд Лігою Націй японської політики у Маньчжурії та вихід Японії із Ліги Націй (березень 1933р.).

Курс СРСР на нейтралізацію японської загрози. Радянська пропозиція про створення системи колективної безпеки у АТР (проект «Тихоокеанського пакту»). Продаж Радянським Союзом КСЗД Маньчжоу-го. Радянсько-монгольський протокол про взаємодопомогу 1936р.

Поглиблення кризи Вашингтонської системи до середини 1930-х рр. Вихід США та Японії із договору чотирьох держав. Початок японсько-німецького зближення.

Вторгнення Японії у Центральний Китай та початок японсько-китайської війни (липень 1937 р.). Позиція європейських країн та США. Брюссельська конференція (листопад 1937р.). Крах Вашингтонської системи міжнародних відносин.

Радянсько-китайське зближення. Радянсько-китайський договір про ненапад (серпень 1937 р.). Військова та економічна допомога СРСР Китаю. Загострення радянсько-японських відносин. Збройні конфлікти між СРСР та Японією на озері Хасан (1938р.) та біля річки Халхин-Гол (1939 р.).

Невдача німецько-японських переговорів 1938-1939рр. про військово-політичний союз. Англійсько-японський компроміс у Китаї (угода Арита-Крейги). Охолодження німецько-японських відносин після укладення радянсько-німецького пакту про ненапад. Проголошення Японією нейтралітету у відношенні війни у Європі (вересень 1939р.).

Тема 36. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході у 1917-1939рр.

Новий розподіл сил на Близькому та Середньому Сході після Першої світової війни. Розподіл арабських територій Османської імперії між Великобританією та Францією на основі угоди Сайкса-Піко і у відповідності з мандатом Ліги Націй. Курдська проблема у міжнародних відносинах.

Палестинська проблема у післявоєнному врегулюванні. Декларація Бальфура про створення «єврейського національного вогнища» у Палестині (листопад 1917р.) та її визнання Францією, Італією та США. Передача Великобританії мандату на керування Палестиною.

Проголошення незалежності Афганістану (1919 р.) та її визнання Радянською Росією. Радянсько-афганська угода про дружбу 1921 р. Визнання суверенітету Афганістану Великобританією. Радянізація Бухарського емірату та Хивінського ханства (1920р.). Договір про дружбу між Радянською Росією та Іраном 1921 р. Підрив британського впливу у Ірані. Укріплення іранського суверенітету. «Ультиматум Керзона» (1923 р.) та позиція СРСР.

Становлення арабського національно-визвольного руху. Проголошення незалежності Хіджазу та Йомена. Курс Великобританії на надання незалежності Єгипту та підмандатним арабським територіям при умові збереження у цих країнах британського військового та політичного домінування. Проголошення Великобританією незалежності Єгипту (1922р.) та Іраку (1932 р.) та підписання з ним союзних договорів. Міжарабські відношення на Аравійському півострові. Війна між Хіджазом та Недждом. Утворення Саудівської Аравії. Виникнення «нафтового фактору» у близькосхідної політики. Французька політика у арабських колоніях на підмандатних територіях. Відмова Франції у наданні незалежності Сирії та Лівану та боротьба народів цих країн проти французької колоніальної політики.

Загострення палестинської проблеми у міжнародних відносинах у 1920-1930-х рр. Початок арабсько-єврейського збройного конфлікту (1929р.) та позиція Великобританії. Лондонська конференція «круглого столу» з палестинського питання (1939р.). Провал проектів розподілу Палестини за національною ознакою та початок збройної боротьби єврейської общини з британською колоніальною владою.

Загострення зовнішньої політики Туреччини, Ірану, Афганістану у 1920-1930-х рр. Саадабадський пакт.

Відносини СРСР з державами Середнього Сходу у 1920-1930-х рр. Радянський Союз та арабські країни.

Німецьке проникнення у Туреччину, Іран, та Афганістан у 1930-х рр. Близький та Середній Схід та початок Другої світової війни.

Тема 37. Міжнародні відносини у Латинській Америці у 1917-1939 рр.

Перша світова війна та позиція нейтралітету латиноамериканських держав та США. Активізація політики Німеччини та Латинської Америки та наростання американсько-німецьких протиріч. Вступ у війну США та їх латиноамериканських союзників на боці Антанти.

Курс США на встановлення військово-політичного та економічного домінування у регіональній системі МВ. Доктрина Т. Рузвельта про поліцейські функції США у Західній півкулі. Збройна інтервенція у країни Центральної Америки та Карибського басейну. Економічне проникнення США у Латинську Америку. Доктрина У. Тафта («дипломатія долара»). Мексиканська революція та інтервенція США у Мексику.

Вступ держав Латинської Америки до Ліги Націй. Зростання протиріч між латиноамериканськими державами та США у 1920-х рр. V конференція Панамериканського союзу у Сантьяго (1923 р.). «Договір Гондра» про попередження конфліктів між американськими державами. Формування механізмів міжамериканського арбітражу. VI конференція ПАС в Гаване (1928 р.). Прийняття Уставу Панамериканського Союзу.

Продовження політики втручання США у справи країн Центральної Америки у 1920-х – на початку 1930-х рр. Інтервенція США в Нікарагуа.

Прикордонні конфлікти між державами Латинської Америки. Чакська війна між Болівією та Парагваєм (1932 – 1935 рр.). Летисійська війна між Перу та Колумбією (1932-1933рр.).

Проголошення Ф. Рузвельтом політики «доброго сусіда» (1933р.) та відхід США від силового втручання у справи регіону. Виведення американських військ із Нікарагуа та Гаїті; відміна «поправки Платта»; перегляд американсько-панамського договору про канал. VII конференція ПАС в Монтевідео (1933 р.). «Пакт Сааведра Ламаса».

Надзвичайна конференція американських держав у Буенос-Айресі (1936р.). Ініціатива США про «колективну охорону порядку та безпеки» у Латинській Америці. VIII конференція ПАС у Лімі (1938р.). Створення політичного органу ПАС – консультативної наради міністрів закордонних справ.

Початок Другої світової війни та проголошення американськими державами політики нейтралітету.

Тема 38. Міжнародні відносини у початковий період Другої світової війни (вересень 1939 – червень 1941 рр.)

Загальна розміщення сил. Остаточне оформлення німецько-радянського союзу. Встановлення протекторату над прибалтійськими країнами. Радянсько-фінська війна. Питання про агресію СРСР проти Фінляндії та західна суспільна думка. Закінчення радянсько-фінської війни. Ситуація у Південному Причорномор'ї на початковому етапі світової війни. Німецька агресія проти Данії та Норвегії. Провал стратегії «дивної війни». Воєнна поразка Франції та її значення. Приєднання прибалтійських держав до Радянського Союзу. Питання про повернення Бессарабії та передання Північної Буковини Радянському Союзу. Радянсько-британські відносини напередодні «Битви за Англію». Місія Кріп пса. «Битва за Англію» та повернення США до співробітництва з Великобританією на антинацистській основі. Початковий етап співробітництва США та Британії проти нацистів. Консолідація блоку тоталітарних держав. Радянсько-німецькі переговори про приєднання до Троїстого пакту. Дипломатична підготовка німецького нападу на СРСР. Радянсько-японський пакт про нейтралітет. Вступ Радянського Союзу у світову війну. Початок Великої Вітчизняної війни.

Тема 39. Етапи та особливості формування антигітлерівської коаліції. Характер та основні напрямки її діяльності.

Радянсько-британська угода. Місія Гопкінса. Московська конференція 1941 р. Радянсько-британське партнерство у 1941 р. Атлантична хартія. Вступ США у війну. Декларація Об'єднаних Націй. Візит А. Ідена до Москви. Візит Молотова до Великобританії та США. Візит Черчилля у Москву. Висадка союзників у Північній Африці. Висадка союзників у Італії. Московська конференція 1943 р. Каїрська конференція. Тегеранська конференція. Відкриття другого фронту у Європі. Радянсько-польські відносини та «катынська справа». Західні країни і питання про Східну Європу. Конференція у Думбартон-Оксі. Ялтинська (Кримська) конференція. Заклучний період війни проти Німеччини. Конференція у Сан-Франциско. Потсдамська конференція.

Тема 40. Міжнародні відносини у зоні Тихого океану та завершення Другої світової війни

Ситуація у Китаї та особливості війни на китайській території. Підхід Японії до війни на материк. Агресія у Індокитаї. Союз Японії з Таїландом. Японія і Голландська Ост-Індія. Позиція СРСР відношенні регіональної ситуації. Політика США. Японсько-американські переговори взимку 1941 р. Зростання напруги між Японією та США. Питання про напрям головного удару для Японії влітку 1941 р. Початок війни на Тихому океані. Стратегії сторін у війні. США та Китай. Нове співвідношення сил на Тихому океані у 1943р. Радянсько-японські відносини. Скасування режиму капітуляції у Китаї. Відносини Японії з країнами ПСА. Розробка узгодженої стратегії війни проти Японії. Конференція 1943р. у Касабланці. Розвиток стратегії боротьби з Японією на нарадах у Квебеці та Каїрі. Питання ситуації на Далекому Сході на Тегеранській конференції. Китайське питання та ситуація на материковому театрі війни. СРСР та політика КПК. Активізація військово-морської стратегії США та зростання внутрішньої кризи у Японії. Остаточне узгодження умов приєднання СРСР до антияпонської коаліції на конференції у Ялті. Питання про денонсацію радянсько-японського пакту про нейтралітет 1941р. Потсдамська декларація США, Великобританії та Китаю з питань Далекого Сходу. Вступ СРСР у війну проти Японії. Ситуація у Синьцзяні та радянсько-китайські відносини. Радянсько-китайська угода про дружбу та союз. Питання про прийняття капітуляції японських військ. Капітуляція Японії. Закінчення Другої світової війни.

МОДУЛЬ 8. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1945 – 1973 РР.

Тема 41. Втрачений мир. Особливості міжнародних відносин на заключному етапі Другої світової війни (1945 – 1947 рр.)

Геополітичні наслідки Другої світової війни.

Передумови та особливості формування Організації Об'єднаних Націй. Конференції по розробці концепції ООН. Структура і функції ООН.

Ялтинська конференція (4 – 11 лютого 1945 р). Польське питання. Доля Німеччини після закінчення війни. «Декларація про звільнену Європу». Закінчення бойових дій в Європі. Капітуляція Німеччини.

Потсдамська конференція (17.07 – 02.08.1945 р.). Повоєнний «переділ» кордонів європейських держав.

Підготовка мирних договорів. Проблеми та етапи мирного врегулювання з європейськими союзниками Німеччини. Паризька конференція (липень – жовтень 1946 р.) і підготовка мирних договорів з сателітами Німеччини Італією, Румунією, Болгарією, Угорщиною, Фінляндією.

Проблеми та етапи повоєнного мирного врегулювання з Німеччиною. Структура окупаційного режиму в Німеччині. Порядок репараційних виплат. Перші протиріччя серед союзників по антигітлерівській коаліції. Ядерна зброя як засіб впливу на світові політичні процеси.

Тенденції повоєнного розвитку на Близькому Сході. Панарабізм. Створення Ліги арабських держав. Напруга між Францією і Великобританією в регіоні. Проблема поділу сфер впливу в регіоні між великими країнами. Проблема Єгипту. Військова присутність в Ірані. Туреччина як плацдарм протистояння США і СРСР. Зміна європейського впливу в Греції.

Мир на Далекому Сході. Капітуляція Японії і встановлення окупаційного режиму. Громадянська війна в Китаї. Створення КНР.

Тема 42. Початок «Холодної війни» (1947 – 1955 рр.).

Народження двох блоків. Проблеми повоєнного врегулювання в Європі і Азії. Криза британського впливу в середземноморському і близькосхідному регіонах. Зміна європейського впливу і («special relationship»). Принципи нової зовнішньої політики США.

Економічні проблеми в Європі і «Dollar gap». Еволюція Бреттон-Вудської валютної системи. МВФ і МБРР. План Маршалла (European Recovery Program). Посилення співпраці європейських країн. Створення ОЕСС і ГАТТ (GATT – General Agreement on Tariffs and Trade).

Поширення Радянського впливу в Східній і Центральній Європі. Встановлення режимів «народної демократії». Створення Комінформу. Позиція Югославії і перша криза в соціалістичному таборі. Зближення відносин СРСР і Чехословаччини. Празький переворот.

Початок інтеграції західноєвропейських держав. Брюссельський пакт 1948 р. «Німецьке питання» в центрі «холодної війни». Роль об'єднання західних окупаційних зон в загостренні міжнародної ситуації. Бізонія і тризонія. Погляди блоків на долю Німеччини. Проблема статусу Берліна і його блокада. Створення ФРН і НДР в 1949 р. Вхідження двох німецьких держав в світову політику. Проблема Саару.

Комуністична експансія на Далекому Сході. Проголошення КНР в 1949 р. зростання ролі КНР в регіоні. Індокитай як ставка в ідеологічній боротьбі. Війна в Індокитаї. Ідеологічне протистояння в Кореї. Розділ Кореї по 38 паралелі. Окупаційний режим в Японії. Підписання мирного договору з Японією. Створення блоку АНЗІУС.

Американська інтервенція в Корею. Вступ КНР у Корейську війну. Створення Північної і Південної Кореї.

Формування Атлантичного табору. Атлантичний пакт. Структура і функції НАТО. Роль НАТО в світовій політиці. Принципи політики «New Look». Посилення альянсів. «План Даллеса». Манільський пакт 1954 р. і створення СЕАТО. Багдадський пакт 1955 р. Каракаська (1954 р.) і Панамська (1956 р.) конференції. Декларація про припинення стану війни між СРСР і Японією (1956 р.).

Європейські інтеграційні процеси. Економічне співробітництво. Створення Ради Європи 1949 р. План Р. Шумана 1950 р. Паризький договір і створення ЄОВС.

Військове співробітництво. Пошуки шляхів співробітництва. Створення Союзу Західної Європи. Розширення НАТО. Суперечності всередині блоку. Конфлікт Туреччини і Кіпру.

Формування соціалістичного табору і перші ознаки відлиги у відносинах із Заходом.

Роль Комінформу в консолідації соцтабору. РЕВ. ОВД. Вплив відлиги в СРСР на міжнародну політику. Роль «Німецького питання» у відносинах блоків. Зближення СРСР і СФРЮ.

Фактори деколонізації. Позиції колоніальних держав. Особливості ситуації в Латинській Америці. Деколонізація на Близькому і Далекому Сході. Завершення мандатів. Створення держави Ізраїль. Політична нестабільність в регіоні. Нафтові ставки. Англо-єгипетський конфлікт. Багдадський пакт. Деколонізація в Азії. Передумови і причини емансипації Південно-

Східної Азії. Деколонізація Індії, Бірми, Філіппін, Індонезії. Проблема деколонізації Індокитаю. Вихід в світову політику Індії і Китаю.

Тема 43. Період мирного співіснування в світовій політиці (1955 – 1962 рр.)

Еволюція блокової системи і зростання ролі Третього світу в світовій політиці. Загальні тенденції розвитку світової політики. Другий етап деколонізації. Бангдунзька конференція і її наслідки для міжнародних відносин. Арабський націоналізм як фактор розвитку регіону. Суецька криза і її вплив на зміну геополітичної ситуації на Близькому Сході. План Шепілова. Трансформація Багдадського пакту в СЕНТО. Наслідки Бандунзької конференції і Суецької кризи для розвитку міжнародних відносин.

Еволюція блоків і рівновага страху. Падіння авторитету ООН. Розвінчання культу особи Сталіна і вплив на міжнародну політику. Початок масових виступів у Польщі та Угорщині. Реабілітація В. Гомулки у ПНР. Польська криза 1956 р.

Угорська криза. Відставка Ракоші. Перше радянське втручання (жовт 1956 р.) і початок масових повстань. Проголошення нейтралітету Угорщини і денонсування Варшавського договору. Придушення повстання (листопад 1956 р.). Арешт і страта Імре Надя. «Нормалізація» в Угорщині. Янош Кадар.

Відновлення європейського будівництва. Кінець «Золотого десятиліття» в Європі і пошук нових шляхів співпраці. Створення Євратому (1955 р.). Створення ЄЕС і принципи Спільного ринку. Особлива позиція Великобританії і створення ЄАВТ (1959 р.). Врегулювання Саарського конфлікту (1957 р.).

Мирне співіснування і його межі. Передумови співіснування ворогуючих блоків. Зміна стилю дипломатичних відносин СРСР. Криза 1958 р. в Тайванській протоці. Рівновага страху. Радянські успіхи в космосі. Нова американська стратегія. Доктрина співрозмірного удару. Перші переговори з роззброєння.

Берлінська криза. Берлінська ставка в МВ. Фактор біженців. Проблема статусу Берліна у відносинах між блоками. Зведення Берлінської стіни 1961 р.

Карибська криза. Роль Куби як геополітичного фактора. Революція на Кубі і відносини зі США. Створення ОАД 1961 р. і програма широкої допомоги «Союз для прогресу». Радянсько-американський конфлікт через Кубу. Блокада острова. Ядерна загроза. Значення карибської кризи в світовій політиці.

Деколонізація в Північній Африці. Становище країн в регіоні. Унезалежнення Тунісу. Націоналістичний рух в Тунісі. Внутрішня і антиколоніальна боротьба партій Дустур, Новий Дустур і Все туніського об'єднання праці Внутрішня автономія (1955 р.) і повна незалежність Тунісу (20.03.1956 р.). Марокканська незалежність. Роль М. бен Юсефа. Мароккансько-французьке протистояння. Повалення суверена М. бен Юсефа. Початок безчинств і повернення короля. Незалежність Марокко (2.03.1956 р.). Боротьба за незалежність Алжиру. Особливий статус Алжиру. ФНВ і початок повстання. План Гі Молле з «врахування алжирської специфіки». Інтернаціоналізація алжирського питання. Політика «Алжирського Алжиру» генерала де Голля. Гвіанські угоди. Проголошення незалежності Алжиру 1962 р.

Деколонізація в чорній Африці. Деколонізація англомовної Африки. Золотий Берег, Нігерія, Танганьїка, Кенія. Деколонізація Півдня Африки. Деколонізація французької чорної Африки. Положення Французького союзу. Рамочний закон (Закон Діфферр) 1956 р. Позиція генерала де Голля і Конституція V республіки. Надання незалежності Західній та Екваторіальній Африці. Деколонізація Бельгійського Конго. Особлива ситуація Бельгійського Конго. Незалежність Конго 1960 р. Касавуба і Лумумба. Протистояння «централістів» Лумумби і «федералістів» провінції Катанга. Громадянське протистояння і безчинства. Інтернаціоналізація конфлікту. Незалежність Руанди і Урунді (1962 р.). Залишки європейських колоніальних володінь.

Тема 44. Світ в епоху розрядки (1962 – 1973 рр.)

Американсько-радянська двополярність. Передумови розрядки. Гонка озброєнь і ліквідація радянського відставання. Американське випередження в технологіях. Зближення інтересів заради зниження міжнародної напруги. Г. Кіссінджер. Локальні конфлікти блоків в період розрядки. Угоди по обмеженню озброєнь. Політика «контролю над озброєннями». Московський договір 1963 р. і його значення для процесу обмеження озброєнь. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 р. та ін. Обмеження стратегічних озброєнь. Договір ОСО-1 1972 р. Зустріч на вищому рівні у Москві (1972 р.)

Розрядка в Європі і «Нова Східна політика» («Ostpolitik»). Врегулювання територіальної проблеми. «Ostpolitik» Віллі Брандта 1969 р. Угода між СРСР та НДР. Визнання польсько-німецьких кордонів. Статус Берліна. Визнання двох Німеччин.

Гельсінська конференція. Передумови формування системи європейської колективної безпеки. Гельсінська конференція з безпеки і співробітництва. Гельсінський Заключний акт (1.08.1975 р.). НБСЄ – ОБСЄ.

Криза блоків. Криза в Атлантичному альянсі. Загроза американської переваги. Ідея створення Атлантичного співтовариства. Французька політика національної незалежності. Криза міжнародної валютної системи 1971 р. і її вплив на міжнародні відносини. Створення «Європи дев'яти».

Криза комуністичного світу. Передумови послаблення міжнародного впливу СРСР. Китайсько-радянський розкол. Кризи в Східній Європі (Югославія 1963 р., Польща 1970 р., політика «активного нейтралітету» Румунії, «Празька весна» 1968 р.). Доктрина Брежньєва.

Третій світ в епоху розрядки (1962 – 1973 рр.). Послаблення моральної ролі ООН. Перші зустрічі країн неприєднання. Формування груп держав Третього світу.

Конференція об'єднаних націй з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД) 1964 р. Створення ОПЕК 1960 р. Зміна міжнародних відносин в Третьому світі.

Війна у В'єтнамі. Підтримка США режиму Нго Дінь Дьєма. Американське військове втручання. Наступ В'єтконга. Виведення американських військ. В'єтнамізація конфлікту. Протистояння в Камбоджі і Лаосі. «Закінчення війни» і становище в Камбоджі. Паризькі і Лаоські угоди 1973 р. Припинення американської інтервенції в Камбоджу. Встановлення режиму «червоних кхмерів» в 1975 р. Об'єднання В'єтнаму в 1975 р. і крах американської політики прямого втручання у регіоні.

Співвідношення сил в Азії в I пол. 1970-х рр. Домінування В'єтнаму, Індії і Китаю в Південно-Східній Азії. Роль Індонезії в регіоні. Військова перевага Індії на індостанському субконтиненті. Індійсько-пакистанський конфлікт.

Входження Китаю в систему міжнародних відносин в 1970-х рр. Засудження подвійної гегемонії. Нова зовнішня політика КНР 1971 р. Зближення зі США. Входження КНР в ООН в 1971 р. Допомога Китаю країнам Третього світу. Зв'язки КНР із країнами Західної Європи. Китайсько-японські відносини.

Латинська Америка поч. 1970-х рр. як ставка між Сходом і Заходом. Збройні зіткнення в Латинській Америці. «Кастроїзм» позиція США. Антиамериканські настрої в регіоні. Конференція «трьох континентів» 1966 р. в Гавані державний переворот 1973 р. в Чилі.

Наслідки деколонізації в Африці. Територіальні конфлікти в Африці. Війна в Біафрі.

Близький Схід: від війни до війни. Шестиденна війна 1967 р. Ситуація в регіоні. Превентивна війна 5.06.1967 р. Встановлення контролю Ізраїлю над західним берегом Йордану і Голанськими висотами. Позиція ООН. Позиції великих держав. Дипломатична діяльність американців. Регламентація торгівлі зброєю.

Палестинська проблема на поч. 1970-х рр. Створення Організації визволення Палестини в 1964 р. Наслідки шестиденної війни для зростання дестабілізації в Палестині. Операція «Червоний вересень».

Внутрішньорегіональні проблеми Близького Сходу. Зростання ролі СРСР в регіоні. Ситуація в Судані. Зближення Іраку та СРСР. Наслідки державного перевороту в Сирії. Радянсько-єгипетське співробітництво. Лівія М. Каддафі. Створення Союзу арабських республік Єгипту і Лівії 1971 р.

Арабсько-ізраїльська війна 1973 р. Позиція ООН щодо ізраїльської окупації 1967 р. Причини єгипетсько-сирійської атаки. Спроба великих країн припинити вогонь. Резолюція 338. Наслідки війни 1973 р. для ситуації в регіоні і міжнародних відносин.

МОДУЛЬ 9. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА В 1974 – 1990 РР.

Тема 45. Світ нестабільності (1973 – 1985 рр.).

Економічна криза 1973 р. і її наслідки для світової політики. Аспекти кризи. Безлад в міжнародній валютній системі. Відміна золотовалютного еквіваленту Р. Ніксоном. Створення СДР і спроба МВФ стабілізувати валютну систему.

Нафтові шоки 1973, 1978 – 1979, 1980 – 1981 рр. Рішення ОПЕК про введення ембарго і підвищення ціни. Частка нафти в споживаній енергії індустриальних держав. Намагання держав-виробників нафти збільшити власні прибутки від видобутку і продажу нафти.

Наслідки кризи в міжнародних відносинах. Наслідки кризи для Західних держав: зростання цін, безробіття, спад виробництва, інфляція (стагфляція). Наслідки кризи для країн, що розвиваються. Спроби відповіді на кризу. Міжнародні конференції і створення міжнародних організацій. «Велика сімка» (G 7). ГАТТ.

Криза американсько-радянських відносин. Біполярність під сумнівом. Ерозія американського впливу. Уотергейтський скандал і відставка Р. Ніксона. «Криза сумління» американської зовнішньої політики. Зовнішня політика Дж. Картера. Повернення міжнародного авторитету США при Р. Рейгані. Програма масового переозброєння.

Зони експансії радянського впливу. Завершення епохи Брежнєва. Припинення діалогу між СРСР і США. Наступ СРСР в Третньому світі і боротьба з китайським впливом. Збройне втручання руками кубинців в Африку (Ангола, Ефіопія). Інтервенція в Афганістан. Гонка озброєнь. Першість СРСР як світової ядерної держави. Уповільнення переговорного процесу між СРСР і США щодо проблем роззброєння. Євrorакети і програма СОІ.

Проблеми будівництва об'єднаної Європи. Уповільнення темпів інтеграції. Труднощі економічного і валютного союзу. Уповільнення політичної інтеграції. Створення Європарламенту (1976 р.). Розширення ЄЕС (Іспанія, Греція Португалія).

Криза радянського лідерства в епоху нестабільності. Єврокомунізм (Італійська і французька компартії). Польська криза 1980 – 1981 рр. Бродіння в середовищі інтелігенції. Кароль Войтила (Іван Павло папа II) і значення його візиту в Польщу. Страйки на суднобудівних заводах Гданська. «Солідарність» Леха Валєнси. Генсек ПОРП В. Ярузельський і воєнний переворот 13 грудня 1981 р. Репресії і воєнний стан в Польщі. Реакція Західних держав.

Зростання напруги в Південно-Східній Азії, Латинській Америці і на Близькому Сході. Геостратегічна роль Середземноморського регіону. Радянська і американська присутність в регіоні. Грецько-турецький конфлікт з приводу Кіпру.

Продовження війни на Близькому Сході. Зростання мусульманського інтегризму і оновлення ісламу. Ідеї об'єднання арабського світу і боротьба за право об'єднання. Радянська допомога країнам регіону (Сирії, Лівії, Ефіопії, Південному Ємену) і намагання встановити контроль над Перською затокою. Спроба зближення між Єгиптом та Ізраїлем. Кемп-Девідські

угоди 1978 р. Ізоляція Єгипту з боку арабських держав. Вбивство А. Садата. Загострення Палестинської проблеми. Політика невизнання палестинців М. Бегіна. Радикалізація політики Ізраїлю на палестинських землях. Проблема Лівану. Міжконфесійні конфлікти (християни-мароніти і мусульмани-шиїти, друзи). Ліван в арабсько-ізраїльському протистоянні. Громадянська війна в Лівані. Ізраїльська операція «Мир в Галілеї» 1982 р. і вигнання ОВП з території Лівану. Виведення ізраїльських військ і введення багатонаціональних сил роз'єднання. Відголоски ірансько-іракської війни.

Боротьба впливів в Південно-Східній Азії. В'єтнамський експансіонізм. Закінчення війни. Створення ДРВ. Удар по престижу США. Розпуск СЕАТО (1977 р.). Створення АСЕАН (1967 р.: Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни, Сінгапур). Зближення АСЕАН і США перед в'єтнамською загрозою. В'єтнамські протекторати Лаос і Камбоджа. Підтримка Китаєм режиму Пол Пота і «червоних кхмерів». Воєнна інтервенція В'єтнаму в Камбоджу і її окупація. Масова еміграція в'єтнамців і камбоджійців. Китайська позиція перед загрозою подвійної гегемонії. Боротьба Китаю за вплив в регіоні. Протистояння КНР і СРСР. Китайсько-американське зближення. Договір «Про мир і дружбу» з Японією (1978 р.). Встановлення дипломатичних відносин зі США (1978 р.). Ден Сяопін і Дж. Картер. Покращення китайсько-радянських відносин в 1980-і рр. після тридцятирічних розбіжностей. Роль Японії в регіоні. Японсько-радянські розбіжності з приводу Курильських островів. Намагання проводити незалежну торгівельно-економічну політику з КНР і СРСР і незалежну регіональну політику. Японія як конкурент для європейців. Роль Індії в регіоні. Національні і релігійні протиріччя Індії. Повстання сикхів і вбивство Індіри Ганді (1984 р.) Прорив країн «Тихоокеанської дуги». Тліючі конфлікти в Азії. Вплив чотирьох держав в регіоні: СРСР, США, Японія і Китай. Феномен чотирьох «азійських драконів»: Тайваню, Південної Кореї, Гонконгу і Сінгапуру.

Дестабілізація Латинської Америки. Вплив кубинської моделі. Криза американського лідерства в латиноамериканському регіоні. Політика Картера відносно регіону. Вибіркова допомога країнам і скорочення фінансової підтримки диктаторським режимам Чилі й Аргентини. Результати застосування «доктрини Картера». «План Рейгана» 1982 р. для Центральної Америки (Ініціатива для карибського басейну). Проблема Нікарагуа. Громадянська війна і протистояння сандіністського фронту і президента Сомоси. Криза американського лідерства в регіоні в контексті війни на Мальвінських (Фолклендських) островах. Поширення впливу СРСР і Куби в регіоні. Перехід латиноамериканських диктатур до демократичних політичних режимів.

Деколонізація останніх африканських колоній. Комуністична імплантація в Африці. Регіональні конфлікти і впливи в Африці. Зростання значення тихоокеанського регіону.

Тема 46. Кінець біполярного світу

Американсько-радянський діалог. Зміна радянської зовнішньополітичної концепції в сер. 80-х рр. ХХ ст. Початок кампанії із роззброєння. Зустріч М.Горбачова і Р.Рейгана в Женеві (1985 р.) і її результати. Зустріч в Рейк'явіку (1986 р.). Угоди про роззброєння. Вашингтонський договір 1987 р. Зустріч М. Горбачова і Р. Рейгана у Москві (1988 р.). Одностороннє скорочення радянської армії. Результати зустрічі Дж. Буша і М. Горбачова на Мальті (грудень 1989 р.). Паризький договір (листопад 1990 р.) 16 країн-членів НАТО і 6 країн-членів ОВД про скорочення звичайних озброєнь (ДОВСЕ). Розпад ОВД.

Народження нової Європи. Нова карта Європи: виникнення нових держав і нових гарячих точок. Звільнення країн Східної Європи і виведення радянських військ. Крах комуністичних режимів в Європі. Ідея «спільного європейського дому» М.Горбачова як концепція зовнішньої політики РФ в регіоні. Розпад РЕВ і ОВД. Об'єднання Німеччини і його значення для міжнародних відносин.

Азія. Припинення участі СРСР в збройних конфліктах (Камбоджа. Виведення радянських військ з Афганістану). Закінчення ірансько-іракської війни. Криза в Перській затоці і вторгнення

Іраку в Кувейт. Воєнна операція «Буря в пустелі». Проблема міжнародного тероризму як глобальна проблема людства. Проблема арабсько-ізраїльського конфлікту. Інтифада (1987 р.). Проголошення Палестинської держави (листопад 1988 р.). Підписання офіційної угоди про взаємне визнання Ізраїлю і ОВП (грудень 1993 р.). Спроба мирного врегулювання Ізраїлю з арабськими державами

Розпад СРСР. Перший саміт після «холодної війни» (Москва, липень 1991 р.). Зустріч Б.Єльцина і Дж. Буша і договір СНО II. Становлення суверенних республік. Розвиток націоналістичних настроїв та територіальні конфлікти.

МОДУЛЬ 10. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА У ПОСТБІПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД

Тема 47. Пошук нового світового порядку

Наслідки розпаду біполярної системи. Особливості розвитку міжнародних відносин в 90-і рр. ХХ ст. Зміна соціально-економічних, суспільно-політичних і світових господарчих ладів в країнах колишнього соцтабору. Проблеми роззброєння і міжнародної безпеки.

Створення Євросоюзу. Маастрихтські угоди (грудень, 1991 р.). Створення ЄП країнами-членами ЄЕС і ЄАВТ (грудень, 1992 р.). Створення Вишеградської четвірки як організації регіональної кооперації. Поглиблення євроінтеграційних процесів. Підписання Маастрихтських угод і формування Загальної зовнішньої та оборонної політики ЄС. Розширення ЄС і його нові перспективи. Відносини ЄС і США на новому етапі.

ОБСЄ. Необхідність реформування НАТО. Проблема розширення НАТО, створення сил швидкого реагування і забезпечення колективної безпеки в регіонах. Збереження гегемонії США: світ перед вибором – однополярність чи мультиполярність? Формування нових світових і регіональних центрів сили. Питання реформування ООН.

Інтеграційні процеси на пострадянському просторі. Утворення СНД. Угода РФ, України та Білорусі 8 грудня 1991 р. Алма-Атинська декларація 21 грудня 1991 р. Різність підходів до ролі та місця СНД. Підписання Ташкентського пакту 15 травня 1992 р. Утворення Організації Договору про колективну безпеку (14 травня 2002 р.). Утворення Євразійського економічного співтовариства (10 жовтня 2000 р.). Утворення ГУАМ (1997 р.).

Війни на Балканах (1991 – 2001 рр.) і розпад Югославії. Причини та передумови конфлікту. «Десятиденна війна» за незалежність Словенії (1991 р.). Війна Хорватії за незалежність (1991 – 1995 рр.). Боснійська війна (1998 – 1995 рр.). Війна в Косово (1998 – 1999 рр.). Конфлікт у Македонії (2001 р.).

Арабсько-ізраїльські відносини в 90-і рр. ХХ ст. Палестинська проблема. Мирні угоди в Осло (1993 р.). Переговори у Кемп-Девіді (2000 р.). Інтифада «Аль-Акси» (2000 – початок 2005 р.). Укладення ізраїльсько-йорданського договору про визнання (1994 р.).

Іракське питання в 90-і рр. ХХ ст. Операція «Пустельний лис» (грудень 1998 р.). Курдська проблема в 90-і рр. ХХ ст.

Посилення ролі Тихоокеанського регіону в міжнародних відносинах. Китай та Японія як провідні держави Східної Азії. Інтеграційні процеси в Південно-Східній Азії в 90-і рр. ХХ ст.

Конфлікти в Африці. Зростання загрози ісламістів у Північній Африці. Громадянські війни в Ліберії (1989 – 1996 рр., 1999 – 2003 рр.). Миротворча операція ООН в Сомалі (1992 – 1995 рр.). Громадянська війна у Бурунді (1993 – 2005 рр.) та реакція міжнародного співтовариства.

Тема 48. Міжнародні відносини на сучасному етапі

Теракти 11 вересня 2001 р. та їх вплив на систему міжнародних відносин. Нові тенденції розвитку світової політики: загрози, виклики, глобальні проблеми людства: глобалізація,

регіоналізм, тероризм (світ після 11 вересня), глобальне потепління, екологія, зброя масового знищення, техногенні катастрофи, світові кризи (криза надспоживання 2008 р.), брак енергоресурсів, війни, епідемії, наркотики. Пошук шляхів вирішення глобальних світових проблем на трьох рівнях політики: національному, регіональному, глобальному.

Нові «центри сили» в світовій політиці: відновлення полюсності Росії, Китай, Індія, ЄС тощо. «Велика вісімка» і «Велика двадцятка» та їх роль у вирішенні глобальних проблем сучасного світу.

Європейська інтеграція. Включення нових держав-членів. Вплив світової економічної кризи на ЄС. Проблеми поглиблення інтеграції та розширення ЄС. Відносини Європейського Союзу з провідними державами світу.

Війна в Афганістані (2001 – 2014 рр.). Режим талібів. Утворення Антитерористичної коаліції. Вторгнення в країну та основні етапи війни. Проблема громадянської війни в Афганістані в міжнародних відносинах.

Війна в Іраку (2003 – 2011 рр.). Причини та передумови конфлікту. Хронологія війни та основні наслідки. «Вісь зла». Проблема Ірану в міжнародних відносинах.

Війна в Грузії (серпень, 2008 р.). Формування причин та передумов конфліктів. Роль Заходу та Росії. Серпневі події та реакція міжнародного співтовариства. Сучасний стан грузинсько-російського конфлікту.

«Арабська весна» (2010 – 2011 рр.). Причини та передумови. Зміна влади в арабських країнах та реакція міжнародного співтовариства. Позиції провідних держав світу на події «Арабської весни». Громадянська війна в Сирії та іноземна інтервенція. Роль міжнародного тероризму в подіях «Арабської весни». Арабсько-ізраїльські відносини на сучасному етапі. Вплив «Арабської весни» на них.

Посилення ролі КНР та Індії в сучасному світі. Проблеми та перспективи відносин між ними.

Криза у відносинах між Росією та країнами Заходу. Роль РФ в Афганській, Іракській та Сирійських війнах. Вплив анексії Криму та окупації Донбасу на сучасні міжнародні відносини.

Інтеграційні процеси в Латинській Америці, Азії та Африці. Основні проблеми та перспективи.

**ПИТАННЯ ДО МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДЕРЖАВНОГО БАКАЛАВРСЬКОГО
ІСПИТУ З ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ДЛЯ СТУДЕНТІВ ІV КУРСУ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»**

1. Історія міжнародних відносин: проблема суб'єктності та основні етапи.
2. Зовнішня політика Давнього Єгипту.
3. Зовнішня політика Ассирійської держави.
4. Зовнішня політика Давнього Китаю.
5. Давня Греція в міжнародних відносинах VIII – першої половини IV ст. до н.е.
6. Зовнішня політика Римської імперії в I – V ст.
7. Зовнішня політика Візантійської імперії в V – XII ст.
8. Зовнішня політика Франкської держави в V – IX ст.
9. Зовнішня політика Священної Римської імперії.
10. Італія в міжнародних відносинах IX – XV ст.
11. Хрестові походи в міжнародних відносинах.
12. Міжнародні відносини в період Столітньої війни.
13. Великі географічні відкриття в міжнародних відносинах.
14. Зовнішня політика Китаю у середньовічний період.
15. Арабський халіфат у міжнародних відносинах.
16. Міжнародні відносини в Європі в XVI ст.
17. Міжнародні відносини в період Тридцятирічної війни.
18. Формування та основні принципи Вестфальсько-Віденської системи міжнародних відносин.
19. Міжнародні відносини в Європі в другій половині XVII ст.
20. Еволюція колоніальної системи в XVII – XIX ст.
21. Міжнародні відносини в Європі в першій половині XVIII ст.
22. Семирічна війна в міжнародних відносинах: причини та передумови, «Дипломатична революція» сер. XVIII ст., Паризький та Хубертсбурзький мирні договори.
23. Міжнародні відносини в період Війни за незалежність США (1775 — 1783 рр.).
24. Міжнародні відносини в період французьких революційних війн.
25. Зовнішня політика Франції в період правління Наполеона Бонапарта. Діяльність антинаполеонівських коаліцій.
26. Віденський конгрес. Діяльність Священного союзу.
27. «Східне питання» в міжнародних відносинах XIX ст.
28. Зовнішня політика Пруського королівства. Боротьба за об'єднання Німеччини.
29. «Союз трьох імператорів» в системі міжнародних відносин у 70 – 80-і рр. XIX ст.
30. Японія в міжнародних відносинах другої половини XIX – початку XX ст. Російсько-японська війна.
31. Держави Латинської Америки у міжнародних відносинах XIX – початку XX ст.
32. Блокова система міжнародних відносин наприкінці XIX – початку XX ст.: передумови формування, еволюція та наслідки.
33. Зовнішня політика США в XIX – на початку XX ст.
34. Міжнародні кризи початку XX ст.
35. Перша світова війна: передумови, причини, основні етапи та наслідки для міжнародних відносин.
36. Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. та її значення.
37. Вашингтонська мирна конференція 1921 -1922 рр. та її значення.

38. Зовнішньополітична доктрина більшовиків та її еволюція в ХХ ст.
39. Німецька проблема в першій половині ХХ ст.
40. Конференція в Генуї. Рапальський договір.
41. Боротьба Німеччини в 20-і рр. ХХ ст. за перегляд Версальського договору.
42. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин: принципи, характер, протиріччя.
43. Локарнській договірний комплекс та його наслідки для Версальської системи міжнародних відносин.
44. Ідея європейської єдності та її реалізація в 20 – 30-і рр. ХХ ст.
45. Радянсько-китайські відносини у 20-і рр. ХХ ст.
46. Меморандум «Ганаки» та його наслідки для зовнішньої політики Японії.
47. Відносини Франції та Великобританії в 20-і рр. ХХ ст.
48. Зовнішня політика США в 20-30-і рр. ХХ ст.
49. Ідеологічний розкол миру та його наслідки для міжнародних відносин в 20-30-і рр. ХХ ст.
50. Проблема розбродження у 20-і ХХ ст. Конференція з розбродження у Женеві.
51. Ліга Націй: історія формування та її роль в 20-30-і рр. ХХ ст.
52. Відносини СРСР та Німеччини в 20 – 30-і рр. ХХ ст.
53. Агресія Японії в Маньчжурії. Створення держави Маньчжоу-го.
54. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. та її наслідки для міжнародних відносин.
55. Прихід до влади А. Гітлера у Німеччині. Зовнішньополітична доктрина нацизму.
56. Боротьба нацистської Німеччини за гегемонію в Європі в 30-і рр. ХХ ст.
57. Політична криза в Європі 1936 р.
58. Ідея колективної безпеки та політика її реалізації в 30-і рр. ХХ ст.
59. Міжнародна криза в Європі в 1938 р. Мюнхенська угода.
60. Формування блоку агресивних держав. Антикомінтернівський пакт.
61. Агресія Японії у континентальному Китаї.
62. Політика умиротворення: її суть та наслідки.
63. Формування Антигітлерівської коаліції: етапи, напрямки та форми взаємодії.
64. Пакт Ріббентропа-Молотова: передумови, причини та наслідки для міжнародних відносин.
65. Друга світова війна: передумови, причини, основні етапи та наслідки.
66. Формування нової системи міжнародних відносин в ході Другої світової війни.
67. Потсдамська конференція та її значення для розвитку міжнародних відносин.
68. Основні принципи Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
69. «План Маршалла»: передумови, причини та принципи реалізації.
70. «Холодна війна»: причини, етапи та наслідки.
71. Дунайська проблема як фактор розвитку міждержавних відносин в другій половині ХХ ст.
72. НАТО: передумови та причини утворення, етапи розвитку.
73. Організація об'єднаних націй: передумови, причини появи та принципи діяльності.
74. Організація Варшавського договору: передумови та причини утворення, етапи розвитку.
75. Рада економічної взаємодопомоги: передумови та причини утворення, етапи розвитку.
76. «Німецьке питання» в міжнародних відносинах другої половини ХХ ст.
77. Формування режимів «народної демократії» в країнах Європи.
78. Корейська війна у міжнародних відносинах.
79. Громадянська війна в Китаї в контексті геополітичних процесів у Східній Азії.
80. Європейська інтеграція: передумови, причини та основні етапи.
81. Карибська криза 1962 р. в міжнародних відносинах: передумови та наслідки.

82. КНР в міжнародних відносинах в період «Холодної війни».
83. Антиколоніальний рух у другій половині ХХ ст.
84. Рух неприєднання та його роль в міжнародних відносинах.
85. Регіональні конфлікти в Африці у період «Холодної війни».
86. Війни у В'єтнамі в 40-70-і рр. ХХ ст.: передумови, причини наслідки для міжнародних відносин.
87. Індійсько-пакистанські відносини в другій половині ХХ ст.
88. Ірансько-іракський конфлікт у 80-і рр. ХХ ст.: передумови, причини та вплив на міжнародні відносини.
89. Палестинська проблема в міжнародних відносинах середини ХХ ст. Утворення держави Ізраїль. Перша арабсько-ізраїльська війна.
90. Суецька криза та її наслідки для міжнародних відносин.
91. «Шестиденна війна» та її наслідки для міжнародних відносин.
92. «Війна Судного дня» та її наслідки для міжнародних відносин.
93. Ліванська війна 1982 р.: передумови, причини та наслідки для міжнародних відносин.
94. Відносини США та СРСР у контексті процесу «розрядки».
95. Нарада з проблеми безпеки в Європі в 1975 р. Хельсінкський Заключний Акт.
96. Формування системи ядерної безпеки в 1960 – 1970-і рр.
97. Революція 1959 р. на Кубі та її наслідки для міжнародної безпеки.
98. Міжнародні відносини та зовнішня політика країн Латинської Америки в другій половині ХХ ст.
99. Радянсько-американські відносини в 1980-і рр.
100. Інтервенція СРСР до Афганістану: передумови, причини, хід подій та наслідки для міжнародних відносин.
101. Закінчення «Холодної війни». Розпад СРСР та його наслідки для міжнародних відносин.
102. Політичні кризи в країнах «народної демократії» в 50 – 80-і рр. ХХ ст. та їх наслідки для міжнародних відносин.
103. Демократичні революції в країнах соціалістичного табору. Розпад РЕВ.
104. Терористичні рухи в ХХ ст.: передумови та причини виникнення, типологія, вплив на міжнародні відносини.
105. Війна у Персидській затоці: передумови, причини, хід подій та вплив на міжнародні відносини.
106. Європейський Союз: етапи створення та перспективи розширення. Спільні політики ЄС як спосіб європейської інтеграції.
107. Тенденції розвитку світової політики в період постбіполярності. Проблеми формування нової системи міжнародних відносин.
108. Загрози і виклики нової епохи. Світ після 11 вересня 2001 р.

ЛІТЕРАТУРА ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Батюк В. Лекции по истории международных отношений в новое время (1648 – 1918). М., 2003. 260 с. URL: <https://ru.calameo.com/books/000916957f58aaa8367a0> (Дата звернення: 19 січня 2021 р.).
2. Булик М. Історія міжнародних відносин у давні часи : навчальний посібник. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.
3. Всемирная история : учебник для вузов / Под ред. Г. Поляка, А. Марковой. М., 2006. 496 с.
4. Головченко В. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки : навчальний посібник. К. : Юрисконсульт, 2014. 424 с.
5. Гончар Б., Козицький М., Мордвінцев В., Слюсаренко А. Всесвітня історія : навчальний посібник. К. 2007. 694 с.
6. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К. : Основи, 1999. 903 с.
7. История международных отношений : в 3 томах / А. Ревякин, Н. Васильева. 2012. 400 с.
8. Іваницька О. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки) : навч. посіб. К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
9. Історія дипломатії: від давнини до нового часу : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. Зінченко. Вінниця : Нова книга, 2002. 433 с. : іл.
10. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.) : навч. посіб. / Я. Турчин, Р. Демчишак, Т. Плазова. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
11. Межгосударственные отношения и дипломатия на Древнем Востоке / Отв. ред. И. А. Стучевский. М. : Наука, 1987. 312 с.
12. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648 – 1918) : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. Хижняк. К. : ДП «Вид. дім «Персонал»», 2009. 224 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p10_15.pdf (Дата звернення: 19 січня 2021 р.).
13. Очерки истории международных отношений: Учебное пособие / Под общей ред. О. Колобова. Москва : ИМЭМО РАН; Нижний Новгород : ИФ ННГУ, 2001.
14. Турчин Я., Демчишак Р., Матлай Л. Історія міжнародних відносин (1914 – 2015) : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 140 с.
15. Фененко А. История международных отношений: 1648 – 1945 : учебное пособие. Москва : Аспект Пресс, 2020. 800 с.
16. Фененко А. Современная история международных отношений: 1991 – 2016 : учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Издательство «Аспект Пресс», 2017. 432 с.
17. Хрестоматия по истории международных отношений / Сост. Д. Кузнецов. В 5-ти книгах. Благовещенск, 2013.